

Çözülmez Şifre:

Kahramanmaraş'ın Çeşmeleri

**Büyükşehir Belediye Başkanı
Fırat Görgel:
Güzel Günleri Hatırlamaya İhtiyacımız Var**

Söyleşi:

Arif Bilgin

Çocukluğumun

Maraş'ı:

Necip Evlice

Mehmet Kahraman ile

Maraş'ta Bir Gün

KAHRAMANMARAŞ

ULUSLARARASI
kitap ve kültür
fuarı

25 EKİM
3 KASIM

**YÜZLERCE
YAYINEVİ,
BİNLERCE KİTAP,
ONLARCA YAZAR...
AZ KALDI!**

Yeni sayımızı 9-31 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştireceğimiz; Uluslararası Geleneksel Kahramanmaraş Fuarı'nın çalışmaları ve heyecanı içinde hazırladık. Yaşı kırkları bulan hemşehrilerim hatırlar... Her yıl Ağustos ayında Kahramanmaraş'ın artık gelenek hâline gelen fuarı açılırdı ve orası her gün, gece gündüz dolup dolup boşalırdı. Bir şenlik, kutlama, şölen ve adeta panayır havasında geçerdi fuarımız. Diyebiliriz ki çocukluk günlerimizin en renkli anlarını teşkil ederdi. Bir yanda dönme dolabıyla, çarpışan arabalarıyla lunapark; Maraşlı esnafımızın açtığı butik dükkanlarıyla çarşı atmosferi; diğer yanda konser, konferans ve söyleşilerle kültürel faaliyetler... O günlerde adeta bütün Kahramanmaraşlılar sözleşmiş gibi fuar alanında buluşur, sohbet eder, alışveriş yapar, hoş vakit geçirirlerdi. Aynı sıcak ortamı çocuklarımızın da yaşamasını istediğimiz için son yıllarda ara verilen fuar geleneğimizi yeniden canlandırıyoruz.

22. sayımızın dosya konusu adını, merhum üstat Sezai Karakoç'un "Çeşmeler" adlı şiirinde geçen "Gönlümün çözülmez şifreleri" mısrasından aldı: Kahramanmaraş'ın Çeşmeleri/Çözülmez Şifre. Bilindiği üzere Kahramanmaraş sadece tarihin, edebiyatın ve kültürün değil su kaynaklarının da şehridir. Binlerce yıl geriye dayanan tarihi boyunca, farklı medeniyetler Kahramanmaraş coğrafyasının adeta hayat iksiri diyebileceğimiz su kaynaklarını, farklı şekillerde kullanmışlardır. Hepsinin ortak noktası ise çeşmeler inşa etmek, temiz suyu sağlıklı bir şekilde insanların istifadesine sunmaktır. Kahramanmaraş'ı adımlamak, bir nevi şehrin birer mihenk taşı diyebileceğimiz çeşmeleriyle karşılaşmak anlamına gelir. Çekinmeye gerek yok; şehrimizin bütün çeşmelerinden kana kana içebileceğiniz temiz, kaynak suları akmaktadır.

Kahramanmaraş heyecanın şehridir; geçmişle geleceği bugünde buluşturan hatıraların gizemidir.

Fırat GÖRGEL
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı

**KAHRAMANMARAŞ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR-SANAT VE ŞEHİR DERGİSİ**

Temmuz - Ağustos - Eylül 2024
Sayı: 22 Yerel Süreli

Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi
Fırat Görgel

Yazı İşleri Müdürü
Duran Doğan

Yayın Danışmanı
Yusuf Genç

Editör
Ömer Yalçınova
Elif Naz Baykuş

Tasarım ve Uygulama
Ali Şenocak

Kapak Tasarım
Ali Şenocak

Kapak Fotoğrafı
Süleymanlı Köprüsü, İsa Terli

Son Okuma
Sevgi Korkut

ISSN: 2718-0662

Baskı
Akbaba İletişim Matbaa

Baskı Adresi
Akbaba İletişim Matbaa Basım Yayın
Tanıtım Eğitim Danışmanlık ve Anket Hizmetleri
Şazibey Mah. 2. Sk. Hisar Apt. No:10/A
Onikişubat / KAHRAMANMARAŞ
Tel: (0344) 235 40 02 - 0532 517 62 24
akbabailetisim46@hotmail.com

Sertifika No
40581

Sosyal Medya
instagram - twitter - facebook
@evelahirdergisi

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
İsmetpaşa Mahâlesi Azerbaycan Bulvarı, No: 25
Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş

Dergide yer verilen yazı ve fotoğrafların hukuki sorumluluğu ürün sahibine aittir.

İÇİNDE

04

TARİH VE HAFIZA

İbrahim Kanadıkırık

14

FIRAT GÖRGEL: "GÜZEL GÜNLERİ HATIRLAMAYA İHTİYACIMIZ VAR"

Söyleşi: Ömer Yalçınova

18

ÇOCUKLUĞUMUN MARAŞ'I

Necip Evlice

22

POYRAZ OKŞASIN SAÇLARINI

Ömer Kara

24

MARAŞ'TA BİR GÜN

Mehmet Kahraman

28

ŞEHİR KONUŞMALARI

Söyleşi: Orhan Gazi Gökçe

EKİLER

36

36 SÜTÇÜ İMAM ÇEŞMESİ BİZE NE ANLATIR?

Mehmet Işık

40 ULU CAMİİ'N LAHİT ÇEŞMESİ

Murat Yarım

48 MARAŞ'TA BİR AN

Gülizar Güneş

66 MARAŞ'TA KİTAP

Söyleşi: Enver Çapar

76 SİNEMA VE DÜŞÜNCE

Dilek Yaman

78 LEZZETİN MEKÂNI

Elif Naz Baykuş

80 KÜLTÜR SANAT ETKİNLİK

40

80

KADİM ZAMANLARDAN CUMHURİYET'E MARAŞ JEOPOLİTİĞİ

İBRAHİM KANADIKIRIK

Maraş, Anadolu coğrafyasının kuzey-güney ve doğu-batı ekseninin yaklaşık olarak ortasında yer alan konumu ile tarih boyu değişken bir jeopolitik bir öneme sahip olmuştur.

İlk kez İsveçli Rudolf Kjellen (1863-1922) tarafından kavramsal olarak kullanılan "jeopolitik" kelimesi coğrafyanın siyasal alanda taşıdığı önemi belirtir. Kısaca "yeryüzü politikası" olarak da nitelendirilebilecek olan jeopolitik; yeryüzünde herhangi bir yerin bölge, kıta ve cihanşümul ölçekte taşıdığı siyasi, ekonomik, askeri ve kültürel alanlarda sahip olduğu değeri ifade eder (İlhan, 1985:607-624).

Bir yerin jeopolitik önemi zamana ve gelişen şartlara göre değişebileceği gibi, bazı yerlerin önemi İstanbul ve Çanakkale Boğazları örneğinde olduğu gibi her zaman en üst seviyede olagelmıştır. Bununla birlikte Rusya örneğinde olduğu gibi bazı yükselen güçlerin dünya siyasetinde belirleyici bir hâle gelmesi merkez jeopolitiklerin de oluşmasını sağlamıştır.

Maraş, Anadolu coğrafyasının kuzey-güney ve doğu-batı ekseninin yaklaşık olarak ortasında yer alan konumu ile tarih boyu değişken bir jeopolitik bir öneme sahip olmuştur. Maraş'ın bu önemi Anadolu'nun siyasal bütünlüğüne veya parçalanmışlığına bağlı olduğu gibi, bölgesel çekişmelere yakınlığına göre

de değişmiştir. Bununla birlikte Maraş'ın jeopolitik önemi her zaman bölgesel boyutta kalmış, asla kıta veya cihan ölçeğinde bir öneme sahip olmamıştır.

Bu bağlamda Maraş jeopolitiğine ait ilk önemli bulgular "Asur Ticaret Kolonileri" dönemine aittir. MÖ. 1945-1730 arasında kapsayan bu dönemde Maraş, Kuzey Irak-Kuzey Suriye-Orta Anadolu (Kayseri-Kaniş/Kültepe) arası bölgesel ticaret yollarının Anadolu-Suriye bağlantısında en mühim geçiş güzergâhı konumundadır. Bu çağlar Anadolu-Asur (Ninova) bölgesi ticari faaliyetlerinin yoğunlaştığı ve Asur etkisiyle "Çivi Yazısı'nın" Anadolu'da tanındığı bir dönemdir. Bu dönemde Kayseri-Kaniş/Kültepe'deki "karum" adı verilen ticaret pazarları Asurlu tüccarların bir nevi ticari kolonisi konumundadır. Bu sebeple Kayseri bağlantısını sağlayan Maraş-Andırın-Gök-sun'dan geçen yolların bu dönemde taşıdığı ekonomik değer bölgenin jeopolitik önemine ait en eski bilgi durumundadır (Işık, 2020:13-18).

Bu çağın sonlarında Anadolu'da yayılmaya başlayan Hitit hâkimiyeti zaman içinde tüm Anadolu'nun ilk siyasi

bütünlüğüne evrilir. Maraş bölgesinin de Kargamış ve Urfa gibi Hitit egemenliğine girmesinden sonra Hitit etkisi Kuzey Suriye'ye doğru yönelir. Maraş, Hititlere Suriye yolunu açan kapı konumuna yükselir. Bu dönemde Kuzey Suriye'de siyasi bütünlüğün olmaması ve 1.Mursilis'in (MÖ. 1620-1590) Halpa (Halep) krallığına sefer açarak zafer kazanması, Hititlerin Ön Asya egemenline yöneldiğini gösterir (Kinal, 1991:86-89).

Sonraki asırlarda da Hititler, Kuzey Suriye hâkimiyetini Mısır'la çekiştirir. MÖ. 1296'da Mısır'la Hititler arasında yaşanan Kadeş Savaşı'nın ana sebebi Kuzey Suriye çekişmesiydi. Hititlere bu imkânı veren Maraş bölgesinin de içinde bulunduğu Güney Anadolu egemenliğiydi. Maraş'ın Anadolu-Suriye hattındaki bu jeopolitik önemi Osmanlıların 1516-Mercidabık Savaşı ile Suriye'ye hâkim olmasına kadar devam edecektir.

Hititlerin MÖ.1200'lerde Ege Göçleri ile yıkılmasının ardından kurulun Geç

Maraş jeopolitiğine ait ilk önemli bulgular "Asur Ticaret Kolonileri" dönemine aittir.

Hitit Şehir Devletleri içinde Maraş'ta Gurkum adıyla kurulan krallık, Maraş'ın Anadolu'da belirgin merkezlerinden birisi hâline gelmesini sağlamıştır. Ancak askeri ve siyasi yönden güçlü bir varlık gösteremeyen bu krallık MÖ. 711'de güçlü Asur Devletine bağlanmak zorunda kalmıştır. Maraş, Asurlar döneminde krallığın en batısındaki sınır hatları içinde yer alır. Bundan sonraki süreçlerde Maraş sırasıyla Med, Pers, İskender, Selevkos ve Roma egemenlikleri döneminde bir eyalet merkezi olarak zayıf bir jeopolitik konuma sahip olmuştur (Gökhan, 2019:36-37).

Maraş bölgesinin jeopolitik öneminin yükselişi Suriye'yi fetheden Arap-İslâm ordularının 637'de şehri fethi ile başlar. Doğu Roma'nın (Bizans) elinden alınan Güney Anadolu toprakları yaklaşık 3 asır sürecek Arap-Rum çekişmesine sahne olur. Emeviler ve takipçileri Abbasiler tarafından oluşturulan ve Tarsus'tan Malatya'ya kadar uzanan hattaki Sugur (Avasım) denen ordugâh şehirler sürekli savaşlara, akınlara ve seferlere sahne olur. Bu mintikanın en mühim şehirlerinden olan ve kuzeyde Bizans sınırı olan Maraş; Arap ordularının Orta Anadolu seferlerinin askeri üssü olurken, belirli aralıklarla da karşılıklı el değiştirerek sürekli bir tahribe uğrar. Bu sebeple kilit bölge konumunda olan Maraş, her iki taraf için de elde tutulması gereken mühim bir stratejik nokta hâline gelir. Bu dönem 962'de Bizans'ın Maraş'a tekrar hâkim olması ve Suriye'yi tehdit edebilir hâle gelmesiyle neticelenir (Gökhan, 2019:37).

1071 sonrası Anadolu'nun Türklerce fethi Maraş jeopolitiğinde yeni bir sayfa açtı. 1086'da kısa süreliğine Selçuklulara geçen Maraş, 1097'de Haçlıların eline düştü. Bu dönemde Çukurova'dan Urfa'ya kadar uzanan Güney Anadolu'nun Haçlılar ve Ermenilerin eline geçmesi Türk-Haçlı/Ermeni mücadelelerinde Maraş'ı yine çekişme sahası yaptı. Haçlılar için bölgenin elde tutulması Suriye sahillerindeki kalelerini kuzeyden gelecek tehdide karşı daha güvenli hâle getiriyordu. Ancak 1149'da Selçuklular I. Mesud'la beraber Maraş'a yeniden hâkim oldular. Bu başarı Selçukluları tekrar Suriye sınırına yaklaştırırken, Ermenilerin dağlık bölgelere çekilmelerini sağladı. Selçuklular Maraş'ın bölgesel stratejik önemine binaen şehri kuvvetli tutma yoluna gidecek ve I. Mesud, oğlu II. Kılıç Arslan'ı Maraş'a atayarak, şehri bir meliklik merkezi hâline getirecektir (Eyicil, 2009:27).

Maraş bölgesinin jeopolitik öneminin yükselişi Suriye'yi fetheden Arap-İslâm ordularının 637'de şehri fethi ile başlar.

1243-Kösedağ Savaşı sonrası başlayan Moğol İstilasının Selçukluları zayıf düşürmesi sonucu Maraş 1258'de Ermenilerin eline düştü. Moğollarla işbirliği yapan Ermeniler, Çukurova'dan Zeytun'a kadar hâkim olmayı başardılar. Bu sebeple bölge Moğollar için Anadolu hâkimiyetlerinde Türklere karşı önemli bir müttefiklik merkezi oldu. Bu süreçte Selçuklu Veziri Muineddin Süleyman Pervane'nin Moğollara karşı Memlûklülerle geçici bir ittifak tesis etmesi Maraş bölgesinin stratejik

hassasiyetini bir kez daha öne çıkardı. Baybars komutasındaki müttefik Memlûk-Selçuklu ordusu 1277'de Elbistan Ovasında Moğolları ağır bir yenilgiye uğrattırırken ittifakın korunmaması Baybars'ın geri çekilmesine ve İlhanlı hükümdarı Abaka Han'ın bölgede büyük bir Türkmen katliamı yapmasına sebep oldu. Baybars'ın seferinde Maraş'ın jeopolitik öneminin Memlûklerce iyi teşhis edildiği görülüyor. Moğolları Suriye'den çıkaran Memlûkler hem Suriye'nin güvenliği hem de Anadolu'da etkin olabilmenin kapısı olarak gördükleri Çukurova ve Maraş bölgesini hâkimiyetleri altına almakta gecikmediler. 1298'de Memlûk Sultanı Hüsameddin Laçin'in seferi sonucu Maraş'taki 40 yıllık Ermeni egemenliğine son verilerek bölge Memlûk topraklarına dâhil edildi. Böylece Suriye ile Orta Anadolu arasında kilit nokta hükmünde olan Maraş'ta Türk Hâkimiyeti kesin olarak tesis edilmiş oldu (Gökhan, 2019:38,233-234).

**1337'ye kadar
Memlûk Halep
Emirliğine bağlı
olan Maraş'ta bu
tarihten itibaren
yeni bir dönem ve
jeopolitik süreç
başlayacaktır.**

1337'ye kadar Memlûk Halep Emirliğine bağlı olan Maraş'ta bu tarihten itibaren yeni bir dönem ve jeopolitik süreç başlayacaktır. 1337'de kalabalık ve harpçi bir kitle olan Dulkadir Türkmenleri Zeyneddin Karaca Bey liderliğinde Memlûkler tarafından Maraş ve civarına yerleştirilir. Böylece Memlûklere tâbi bir surette Dulkadir Beyliği kurulmuş olur. Memlûk Devletinin bu tercihinde bölge Ermenilerine karşı güçlü ve etkili bir Türkmen nüfusunun bölgedeki Ermeni nüfuzunu kırabileceğinin öngörülmüş olması kuvvetle muhtemeldir. Yaşanacak gelişmeler de bu olguyu destekler mahiyettedir. Ayrıca 1335'te Moğol İlhanlı Devletinin dağılmış olması ve Moğol tehdidinin Suriye

için ortadan kalkmış olması Urfa-Birecik mıntıkasındaki Dulkadir Türkmenlerinin Maraş'a kaydırılmasında kolaylaştırıcı etken olmuştur. Ayrıca Maraş'ın zengin dağlık ve sulak yapısının Dulkadir Türkmenlerinin hayvan sürülerine muazzam bir yaylak imkânı sunuyor oluşu, bu tercihin bir başka sebebi olmalıdır. Maraş'a Memlûk vasalı olarak yerleştirilen Zeyneddin Karaca Bey ve halefleri Ermeniler üzerine yaptıkları akınlarla onların hem Maraş bölgesinde hem de Sis'ten (Kozan) Çukurova'ya kadar uzanan alanlardaki etkinliklerini kırmayı başarmışlardır. Dulkadir beyleri sahip oldukları nüfus ve askeri güçlerinin çetin şartlara sahip Maraş coğrafyasının kendilerine müstakil bir beylik imkânı

sunduğunu çabuk fark ettiler. Dulkadirli-ler, Zeyneddin Karaca Bey'den itibaren Maraş ve Elbistan merkezli vasal beyliklerinin bağımsızlığı için Memlûklerle uzun soluklu ve kanlı bir mücadeleye giriştiler (Eyicil, 2019:29).

Orta Anadolu, Suriye ve Doğu Anadolu arasında tampon bir bölgede olan Maraş'ın kilit konumu onu çekişmenin tam merkezine oturttu. Bu dönemde hem Anadolu'nun parçalanmış siyasi yapısı hem de İran'daki İlhanlı sonrası kargaşa ortamı Dulkadirli-lerin esas çekişmeyi Memlûk Devleti ile yaşamasını sağladı. Şartlar Dulkadirli-lere Kuzey Suriye yönünde taarruza imkân sağlarken, Dulkadirli-lerin bağımsız olması Memlûkler için Anadolu'daki etkinliklerinin sona ermesi ve Suriye'nin yeni bir tehdit altına girmesi anlamına geliyordu. Bu sebeple bağımsızlık yanlısı tüm Dulkadir Beyleri Memlûkler eliyle hayatlarını kaybettiler. Memlûkler, Maraş Osmanlılara geçinceye kadar asla bölgedeki egemenliklerinden vaz geçmediler.

Aslında kalabalık ve harpçi nüfuslarına ilaveten Maraş'ın elde tutmayı kolaylaştıran coğrafyası Dulkadir Türkmenlerinin dört bir yanda genişleyip büyük bir güç olmalarına imkân sağlıyordu. Ancak yıpratıcı Memlûk mücadeleleri ve bir müddet sonra batıdan Osmanlıların, doğudan da önce Akkoyunlu, sonrasında da Safevilerin genişlemesi

19. asrın ikinci yarısından itibaren Ermeni azınlık üzerinden bölgeyi karıştırmayı ve Osmanlı'dan koparmayı amaçlayan Batılı misyoner ve konsoloslar Maraş ve civarının jeopolitiğini yeniden hareketlendirdiler.

bu Türkmen beyliğinin büyük devletler arasında sıkışarak ayakta kalma mücadelesi vermesine yol açtı.

Son Dulkadir Beyi Alaüddevle bu sıkışık ortamda bazen Osmanlılara, bazen Memluklere hatta bir ara Safevilere yaklaşıp ayakta kalma mücadelesi verdi. Ancak Nasuriddin Mehmed Bey'den (1398-1442) itibaren Osmanlılarla akrabalık ilişkisi kurmuş olan Maraş Türkmenlerinin Osmanlı ile soy, kültür, mezhep ve coğrafya birliği, beyliğin Osmanlılara katılmasını kolaylaştıran etkenler oldu. Anadolu Türk Siyasi Birliğinin son yapı taşı hükmünde olan Maraş ve Elbistan'ın 1515'te Osmanlı'ya dâhil edilmesiyle Suriye ile Güneydoğu Anadolu'ya giden yol da açılmış oldu. 1516'da Yavuz'un Mercidabık Savaşı sonucu Suriye'yi Osmanlı topraklarına katmasıyla Maraş bir iç bölge durumuna gelerek, 17. asırdaki Celali İsyanları haricinde 19. asrın son çeyreğine kadar durağan bir jeopolitik konuma sahip oldu (Eyicil, 2019:30-31).

19. asrın ikinci yarısından itibaren Ermeni azınlık üzerinden bölgeyi karıştırmayı ve Osmanlı'dan koparmayı amaçlayan Batılı misyoner ve konsoloslar Maraş ve civarının jeopolitiğini yeniden hareketlendirdiler. 1878'den itibaren Zeytun başta olmak üzere Maraş ve çevresinde Batılıların kışkırtma, propaganda ve lojistik destekleriyle ayrılıkçı Ermeni İsyanları arttı. Taşnak ve Hınçak

komitelerince planlanan ve yönetilen bu isyanlar büyük can ve mal kaybına sebep oldu. En kanlısı 1895-Zeytun Ayaklanması olan bu isyanlar, I. Dünya Savaşı sırasında yeniden baş gösterdi. Mondros Ateşkesi sonrası 1919-1920 yıllarında Maraş, Fransızlar tarafından Türkiye'den koparılmaya ve kendi kontrollerinde Çukurova'dan Zeytun'a kadar uzanan bir Ermeni devletçisi kurulmaya çalışıldıysa da, 12 Şubat 1920'de kazanılan zafer, bu planı suya düşürdü. Şüphe yok ki Fransızların Maraş'ı elde etme çalışmalarının temelinde yatan sebeplerin başında güneyden Orta Anadolu'ya açılacak bir koridorun Ankara merkezli

Milli Mücadele Hareketini akamete uğratma amacının geldiği de ortadadır (Gökhan, 2019:628-635).

1923'te Lozan'da milli sınırlarımızın çizilmesiyle tamamen bir iç vilayet durumuna gelen Maraş, bu tarihten itibaren durağan bir jeopolitik konuma kavuşarak ekonomik ve sosyo-kültürel bir kalkınma sürecine girmiştir.

KAYNAKÇA

- 1- Adem IŞIK, "Anadolu'da Asur Ticaret Kolonileri Çağı", Mavi Atlas, 8 (1) 2020.
- 2- Ahmet Eyicil, Yakınçağ'da Kahramanmaraş, Ukde, Kahramanmaraş, 2009.
- 3- Firuzan KINALI, Eski Anadolu Tarihi, TTK, Ankara, 1991.
- 4- İlyas GÖKHAN, Kahramanmaraş BB, Kahramanmaraş Tarihi, Niğde, 2019.
- 5- Suat İLHAN, "Jeopolitik ve Tarihle İlişkileri", Belleten, Aralık-1985, C.49, Sayı.195.

MAHALLEMİ KAYBETTİM, HÜKÜMSÜZDÜR DİYEMEM

PROF. DR. RIDVAN CANIM

Ne mutlu bir mahallenin şefkatli ikliminde doğup büyüyenlere.. Ne mutlu mahallesine olan aidiyet duygusunu bir "kimlik"ten öte bir "tutku" mertebesinde yüreklerinde birer künye gibi taşıyanlara, taşıyabilenlere. Evet ne mutlu onlara..! Hele hele bir mahalleye mensubiyet duyanların sayısının her geçen gün azaldığı günümüzde. Esasen bizler "şehirler" inşâ etmiş, medenileşmenin şehirleşme demek olduğuna inanmış bir medeniyetin çocuklarıyız. Bir arada yaşama kültürünü, insan olmanın doğal bir tezâhürü olarak görmüş ve öylece kabul etmiş bir medeniyetin mensupları olarak bizler, dünya milletlerine birlikte huzur içinde yaşamanın en güzel örneklerini vermişiz. Öyle ki yaşadığımız hayat neredeyse bütün kesitleriyle kültürümüze, sanatımıza, edebiyatımıza yansımış, konuştuğumuz dilimizi şekillendirmiş. Bir milletin dilinin o milletin hayat felsefesini, yaşama biçimini, gelenek ve göreneklerini, düşünce tarzını, gündelik yaşantısına dair hayat sahnelerini yansıtmaları tesadüf olamayacağı gibi, son derece de anlamlıdır aslında.. Güzel Türkçemizin eski toplum yaşantımıza ayna tutan örnekleri, bazen kelime ve kavramlarımızda, bazen deyimlerimizde ve atasözlerimizde çıkmış hayat sahnesine. Ama nerede ve ne şekilde çıkmış olursa olsun dilimizdeki bu "söz yapıları" her zaman yaşanan bir hayatın, adına "mahalle" dediğimiz kaybolan bir yaşama tarzının gizli özelliklerini sermiş gözler önüne.. İsterseniz "mahalle" kavramı ile birlikte hayatımızdan çıkıp gidenlere "dilimizi şahit tutarak" şöyle bir bakalım mı, ne dersiniz.

İşte onların ilki.. Mahallelerimiz varken bizim "**mahalle bekçilerimiz**" vardı meselâ. Mahalle bekçisi mahallenin o kadar ayrılmaz bir parçası idi ki ona "**Bekçi baba**" denirdi. O, mahalledeki her ailenin kendisine sonsuz güven duyduğu birisiydi. Sonra "**mahalle imamı**" vardı. O ki en az mahallenin muhtarı kadar mahallenin yönetiminden sorumlu biri idi. Zaman içinde devâsâ alış-veriş merkezlerinin üzerine kâbus gibi çöktüğü

Mahallenin yerine göre halk mektepleri, kültür mahfilleri olan "mahalle odaları"nda mahalle için gerekli sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın en kutlu projeleri burada görüşülüp karara bağlanırdı.

mütevazı bir "**mahalle bakkalı**"mız vardı meselâ.. Hemen her mahallenin ufak tefek günlük ihtiyaçlarını karşılayan, para pul sormadan ihtiyacı olanın ihtiyacını görüp hayır dualar eşliğinde evine gönderen bir iyilik meleği idi o. "**Mahalle hamamları**" vardı bir de... Çoğunlukla mahalleli hanımların hayatlarının bir parçası olan mahalle hamamlarının, yerine göre bir düğün bayram yeri, yerine göre aniden takunyaların, peştamallara sarılmış hamam taslarının havada uçmaya başladığı, bir savaş meydanına dönüşmesi sıradan hadiselerdendi. Ama savaş sahnelerini aratmayan bütün bu hamam fasılları hayatın "renkleri" olmaktan öte gitmezdi çoğu zaman.

Mahallenin mahalle olduğu zamanlarda her mahallenin bir "**mahalle çeşmesi**" vardı. Şehirlerin su dağıtım şebekelerinin henüz evlere kadar uzanmadığı zamanlardı o zamanlar... Evlerinin bahçelerinde açtırdıkları kuyu ve sarnıçlarla -özellikle- yetinmeyip günün en taze haber ve dedikodularını suyla beraber evlerine taşımak isteyen mahalleli ne yapsın?! Eşraftan hayır sahiplerinin mahalleleri için yaptırdıkları bu çeşmeler çoğu zaman Türk'ün mimarlık dehâsını taş üzerine bir gergef gibi işleyen örnekler olmanın yanı sıra hasretlerin de buluşma mekânı idi.

Bir mahalle varsa oranın mutlaka bir "**mahalle kabadayısı**" vardı. Çoğu zaman "durumdan vazife çıkarıp" mahallede nizam ve intizamı sağlayan, âsâyişi temin eden o idi. Mahallenin yavaş yavaş can çektiği ama siyah-beyaz Türk filmlerinin henüz kapalı gişe oynadığı

günlerde bu mahalle kabadayısının adı, mahallenin "**bıçkın delikanlısı**" Ayhan Işık olabilirdi meselâ... Onun en kutsal görevi "**mahallenin namusu**"nu korumaktı... O da ne demek demeyin sakın... "Mahallenin namusu"; bir mahallenin bütünüyle ahlâki değerlerini içinde barındıran ve saklayan bir deyimdi. Mahalleyi küçültücü her türlü davranışa karşı çıkmak mahallelinin tabii görevleri arasında idi. Diyelim ki böyle bir görev sırasında koruyucunun başına "tatsız" bir olay geldi, o zaman onun adı, "**mahallenin namusu uğruna başı belâya girmek**" olurdu.

"**Mahalle kavgaları**" en az "**mahalle maçları**" kadar mahalleler arası rekâbetin ayyuka çıktığı, mahallenin gündemini birden değiştirebilen sıra dışı olaylardı. Yukarıda sözünü ettiğimiz "mahallenin kabadayıları", mahalle kavgalarının bayraktarı ya da sancaktarı olmanın gururunu yaşayan birinci şahıslar olarak öne çıkardı hep. Bazen "haberli" olan bu kavgalar bazen de bir "baskın" olur, karşı tarafın üzerine kâbus gibi çökerdi. Ardında kanlı sahneler bırakabilen bu mahalle kavgalarından sonra artık her iki mahallenin özellikle söz konusu kahramanlarının rakip mahallenin sınırları içinden geçmesinin imkânı kalmazdı. Çoğu zaman bu kavgalarda sözü edilen "sen elbet bizim mahalleden geçersin bir gün!" tehdidi gelecekte neler olabileceğinin en güzel ifadesiydi.. Bütün bu mahalle kavgalarının genellikle "**mahalle karakolu**"nda sonuçlanmasından daha doğal ne olabilirdi ki?

"**Mahalle mektebi**" bizim kuşakların daha çok kitaplardan tanıdığı, bazı şair ve yazarların biyografilerinden öğrendiği bir kavramdı. Genellikle bir tek hoca efendinin inisiyatifinde ve ağırlıklı olarak "dini" bilgilerin verildiği eğitim kurumları idi bunlar. Öğrencilerinin dilinden anladığı yegâne şey; herhalde hocadan çok disiplinin vazgeçilmez unsuru "falaka" olmalıydı "mahalle mektebi"nde...

Eskiden bereketli mi bereketli bir "**mahalle komşuluğu**" vardı. Yeri geldiğinde akrabalıktan öte bir yakınlık, birlik ve beraberlik demekti bu.

**Bir arada yaşama
kültürünü, insan olmanın
doğal bir tezâhürü olarak
görmüş ve öylece kabul
etmiş bir medeniyetin
mensuplarıyız.**

ca da odunlar akşamdan kalma bu ateşle tutuşturulurdu. Eğer akşamdan bu ateş saklanamamışsa ya da saklanan bu ateş sönmüş olursa hemen en yakın komşudan ateş istenirdi. İşte ateş istenen bu komşuya denirdi: **"ateş komşusu"** Oturmaya gelip de üç-beş dakika sonra gitmeye kalkınca da, **"Ne o ateş almaya mı geldin?!"** paylamasından nasibini alırdı tabii.

Sonra **"Mahalle odaları"** vardı bir zamanlar... Hâli vakti yerinde olanların özellikle yaşlı erkekler için evlerinin selamlık bölümünde yaptırıkları yazlık ve kışlık "oda"lar, zaman olur yalnızlıkların paylaştığı cıvılcı mekânlar olur, zaman gelir "hatırının kırk yıl unutulmadığı" bir fincan kahvenin keyifle yudumlandığı yerler olurdu. Mahallenin yerine göre halk mektepleri, kültür mahfilleri olan **"mahalle odaları"**nda mahalle için önemli kararlar alınır, gerekli sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın en kutlu projeleri burada görüşülüp karara bağlanırdı. Fakr u zaruret içinde olanların, maddi manevi zor durumda kalanların imdadına önce o mahallenin hâli vakti

Zaten onların oluşturduğu bu bütünlüğe "mahalleli" denirdi. Aynı mahallede oturuyor olmanın bu insanlara yüklediği maddi ve manevî sorumluluklar çevresinde o kadar geniş bir halk kültürü oluşmuş idi ki, bunu bir başka milletin kültüründe görmek sanırım kolay kolay mümkün olmaz. Bu elbette bizim mensubu bulduğumuz inanç sisteminin de olmazsa olmazları arasındadır. Rivayet ederler ki Hz. Peygamber "komşu" hakkına ve "komşuluk" hukukuna dair o kadar çok şey söyledi ki, biz onun "komşuyu komşusuna vâris kılacağını zannettik." demiştir. **"Ev komşusu", "kapı komşusu", "bahçe komşusu"** bütün bu yakınlıkların farklı adları olmuştur hep... Bu toplumda **"komşunun iti bile komşuya ürümez"**di. Çünkü o mahalledeki **"komşuluk kardeşlikten ileri"**ydi. Meselâ **"komşu kapısına çe-**

virme" deyimi; komşusunun evini kendi evi gibi bilmenin, zamanlı zamansız olur olmaz vakitlerde "çat kapı" komşuya uğramanın diğer adıydı aslında. Bunun adı sadece "samimiyet" ve "yakınlık" idi. **"Komşu hakkının Tanrı hakkı olduğu"**na inanılırdı her zaman. Bu yüzden **"komşuda pişenin komşuya düşmediği"** pek nâdirdi.. Zira o komşuluklarda herkes, Peygamberinin **"Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir!"** uyarısıyla diken üstünde yatar kalkardı.

Şimdi ilginç bir komşuluktan; **"Ateş komşuluğu"**ndan söz etmek istiyorum sizlere, tabii özellikle gençlere... Eskiden kibrit, çakmak gibi ateş yakacak aletlerin kolayca bulunmadığı zamanlarda o gün yanmış olan ateşin bir kısmı, ertesi gün için ocaklarda küllenip saklanırdı. Ertesi sabah olun-

Bütün bu güzellikleri, geçmiş hayatların bu unutulmaz renklerini bugünün nesillerinin birer "nostalji" olarak düşünmesi ne kadar doğrudur bilinmez.

yerinde eşrafı yetişir, gizlice toplanan yardımlar yine gizlice ihtiyaç sahiplerinin kapısına bırakılırdı. İhtiyaç sahipleri bu yardımların kimden geldiğini bile bilmezdi. Zira yardımı yapanlar için bunun bir önemi de yoktu ayrıca. Zamanla bu "oda"ların yerini "**mahalle kahvehâneleri**" aldı belki ama onlar bu yardımlaşma fonksiyonunu ne kadar icra edebildiler orası tartışılır herhalde. Yaşanılan mekânların, buralardaki sohbet toplantılarının gürültü frekansı biraz yükselirse bunun adı da ortamı "**mahalle kahvesine döndürmek**" olurdu. Ufacık bir meselede ortalığı velveleye vermenin bu mahalledeki adı "**mahalleyi ayağa kaldırmak**" idi. Bu gibi durumlar da; "dünya yansa hasırı tütmeyecek" olan yeni apartman hayatının gamsız sakinlerine ithaf olunur..!

"**Mahalle dedikodusu**", mahallede yayılan asılsız söylentileri dile getirirdi bir zaman... "**Mahallenin şerefi**" o mahallede yaşayan küçük büyük herkesi alâkadar ederdi elbette. Mahallenin sahip olduğu gurur kaynağı

şahsiyetler nasıl o mahallenin "şerefi" ya da "yüz akı" iseler, aynı şekilde toplumun manevi ve ahlâki değerlerini hiçe sayıp onursuzca davrananlar da "**mahallenin yüz karası**" olarak damgayı yerlerdi. Bu noktada o çevrede yaşayan bireyleri birebir bağlayan inanılmaz bir "**mahalle baskısı**" vardı zira. Yazılı kanunların engellemekten çoğu zaman aciz kaldığı sayısız olumsuz davranış bu "baskı" sayesinde daha doğmadan biterdi. Belki şerefli, izzetli ve iffetli Müslüman-Türk kadınının toplum tarafından hoş karşılanmayan gayr-i ahlâki bir yaşantının içerisinde düşmesi de "**mahalle karısı**" gibi görünüşte rencide edici, ama sonuçları düşünüldüğünde "anamlı" bir adlandırmayı ona vermekle önlenmiş olurdu çoğu zaman...

Hayatımızdan bir yıldız gibi kaybolup giden sadece "mahalle" değildi kuşkusuz. Çok şeyler kaybettik "O'nun kayboluşu ile birlikte: İşte yukarıda belki sadece bir kısmını sayabildiğimiz terimler, kavramlar, deyimler ve atasözleri... Mahalle ile birlikte onlar da güzel Türkçemizi sessizce terk edip gittiler. Bir daha geri dönerler mi bilinmez... Bütün bu güzellikleri, geçmiş hayatların bu unutulmaz renklerini bugünün nesillerinin birer "nostalji" olarak düşünmesi ne kadar doğrudur bilinmez.

Kurduğumuz, kuracağımız yeni hayatların, en az, insanî ilişkilerin hasbice yaşandığı o eski "mahalle" hayatı kadar huzurlu ve bereketli olmasını kim istemez ki..!

FIRAT GÖRGEL:

“GÜZEL GÜNLERİ HATIRLAMAYA İHTİYACIMIZ VAR”

SÖYLEŞİ: ÖMER YALÇINOVA

Yöremize ait türküler, büyük edebiyatçılarımızın şiirleri, hikâyeleri, denemeleri; kahramanlıklarla dolu tarihimiz Kahramanmaraş'ı Kahramanmaraş yapan güçlü unsurlar arasında.

Sayın Başkanım, asrın felaketi 6 Şubat depremlerinden sonra göreve geldiniz. Yükünüz çok ağır. Bize kısaca Kahramanmaraş'ın mevcut durumundan söz eder misiniz?

6 Şubat sabahı, sadece Kahramanmaraş'ımızda değil, 11 ilimizde yıkıcı etkisi görülen, büyük bir felaketle karşı karşıya geldik. Allah bir daha göstermesin! Depremde çok değerli insanlarımızı kaybettik. Hepsine Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır diliyorum. Depremde Kahramanmaraş'ımızın dörtte biri yıkıldı. Şehrimizin kalbi diyebileceğimiz Azerbeycan Bulvarı ve Trabzon Caddesi'nde neredeyse bir tane bile ayakta bina kalmadı. Şehrin atan nabızıydı burası. Biz Kahramanmaraşlılar "çarşı" derdik bu merkeze. 6 Şubat'ın öğlen vaktinde meydana gelen ikinci büyük depremdeyse Elbistan ve Afşin'de yıkım oldu. Sizin de belirttiğiniz gibi yükümüz çok ağır. Hem Kahramanmaraş'ımızın merkezini bir an önce ayağa kaldırmak hem de ilçelerimizde meydana gelen tahribatı gidermek için gece gündüz demeden çalışıyoruz. Hep birlikte el ele vererek, canımızı dişimize takıp çalışarak yeniden ayağa kalkacağız. En büyük hedefimiz vatandaşlarımızın bir an önce kalıcı konutlarına kavuşmasıdır. Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde şehrimizde yeni konut ve köy evlerinin inşasına başlanmıştı. Bir yıl içinde yapımı süren konutlarımızın 20

bine yakınını hak sahiplerine teslim ettik. Yıl sonuna kadar planlanan konutların yarıya yakınını vatandaşlarımızın hizmetine sunacağız. İnşallah 2025 yılında ise tüm vatandaşlarımız konutlarına kavuşmuş olacak. Sağlık altyapımızı güçlendirmek için hayata geçirilen hastanelerimizin inşası da büyük bir hızla sürüyor. Okullarımız yapılıyor, sanayi alanlarının inşası devam ediyor. Şehrin her tarafında inşaa, ihya ve imar faaliyeti var. Büyükşehir Belediyesi olarak altyapı hatlarının imalatı noktasında büyük bir yatırım yapıyoruz. Cumhurbaşkanımızın desteğiyle şehrimize sağlanan 10 Milyar TL'nin üzerindeki kaynakla altyapı hatlarımızı yeniliyoruz. Görevde olduğumuz süre içerisinde 450 Milyon TL'lik ulaşım yatırımı yaptık. Sene sonuna kadar bu sayı 800 Milyon TL'ye ulaşacak. Yerel yönetimler olarak bizler, üstümüze düşen vazifeyi hakkıyla yerine getirmek, hemşehrimizle tek vücut olup şehrimizi, deprem öncesindeki o hızla kalkınan; tarihiyle, doğasıyla, kültürüyle göz dolduran, Akdeniz'in altın şehri hâline getirmek için yoğun gayret gösteriyoruz.

Kahramanmaraş bir kültür şehri. Daha çok da değerli edebiyatçılarıyla tanınıyor. Kahramanmaraş için "Sözü olan şehir" diyebiliriz. Deprem sonrasında da bunu gördük. Birçok Kahramanmaraşlı şair, "Sözümüz yıkılmadı" demişti. Şimdi de 9 - 31

**Çocukluğu
Kahramanmaraş'ta
geçen herkes bilir ki
Ağustos Fuarı bizler için
anılar biriktirdiğimiz,
arkadaşlıklarımızı
ve hemşehrilerimizi
pekiştirdiğimiz çok önemli
bir etkinlik.**

**Ağustos tarihleri arasında KAFUM
Atatürk Parkı'nda düzenlediğiniz
Uluslararası Kahramanmaraş Gele-
neksel Ağustos Fuarı gündemimizde.
Bir yandan hız kesmeden depremin
açtığı maddi yaraları sarıyorsunuz,
diğer yandan da Kahramanma-
raş'ın etkileyici kültürüne yönelik
çalışmalar düzenliyorsunuz.**

Evet, "sözümüz yıkılmadı". Kahra-
manmaraş "sözüyle" var olan bir
şehir. Yöremize ait türküler, büyük
edebiyatçılarımızın şiirleri, hikâye-
leri, denemeleri; kahramanlıklarla
dolu tarihimiz Kahramanmaraş'ı Kah-
ramanmaraş yapan güçlü unsurlar
arasında. Bunlar ayrıca bizi ayakta
tutan, bize direnç veren yönlerimizdir.
Ağıtlara, şiirlere, türkülere tutunarak
yaşarız. Bunun farkındayız. Ve bu bize
büyük bir sorumluluk da vermektedir.
Çocuklara yönelik yaptığımız etkin-
likler bu sorumluluğun bir gereğidir.
Geçmişten aldığımız kültür mirasını
gelecek kuşaklara aktarmak zorun-
dayız. Şehrimiz biraz da bu kültürel
mirasla şekillenecek. Yollar, sokaklar,
binalar inşa etmenin işlevsel değeri
kadar sembolik değeri de vardır.
Kahramanmaraş, merhum üstat Sezai
Karakoç'un belirttiği gibi "şahsiyeti
olan bir şehir"dir. Şahsiyet, "sözü-
müz"den gelir. Bu söz, çarşı pazara
yansır, insanların davranışlarında gö-
rünür, sokakların şekillenmesini sağ-
lar. Moralimizi depremden bugüne
hep yüksek tutmaya çalıştık. Ümidi-
mizi hiçbir zaman kaybetmedik.

Çünkü bir kapıyı kapattığında, bel-
ki ondan daha hayırlı binlerce kapı
açan Cenab-ı Allah'a inancımız tam.
Büyükşehir Belediyesi olarak da dep-
remden sonra kısa süre içinde topar-
lanıp moral ve motivasyonumuzu diri
tutacak çalışmalar yaptık. Uluslarara-
sı Kahramanmaraş Geleneksel Ağus-
tos Fuarı bu açıdan çok önemli. Hem-
şehrilerimize çocukluk yani deprem
öncesi günlerini hatırlatmak istedik.
Çocukluğu Kahramanmaraş'ta geçen
herkes bilir ki Ağustos Fuarı bizler
için çok değerli. Anılar biriktirdiğimiz,
arkadaşlıklarımızı ve hemşehrileri-
mizi pekiştirdiğimiz çok önemli bir
etkinlik. Hemşehrilerimiz de benimle
aynı duyguları paylaşıyorlar ki 20
yıl aranın ardından yeniden düzen-
lediğimiz fuarımıza ilgi son derece
yoğun. Asrın felaketinin merkez üssü
olan şehrimiz için bu fuarın büyük

anlam ifade ettiğini düşünüyorum.
Depremzede olan hemşehrilerimizin
moral ve motivasyonunu daha üst
seviyeye çıkarmak için bu tür orga-
nizasyonlar düzenliyoruz. Bu fuarın
birlik ve beraberliğimizin pekişme-
sine vesile olacağını ümit ediyorum.
Sadece Kahramanmaraş'ımızdan
değil depremi bizimle birlikte yaşa-
mış, büyük yaralar almış Gaziantep,
Adıyaman, Hatay ve Malatya yani
komşu şehirlerimizden de misafirle-
rimiz oluyor. Fuarımız, depremdede
esnaflarımıza da bir can suyu oldu.

**Peki, Sayın Başkanım Ağustos Fua-
rı'nda neler var? Tüm bu misafirle-
riniz için neler hazırladınız?**

Gerçekten fuarımıza ilgi son derece
yoğun. İlk 2 günde ziyaretçi sayımız
110 bin. Müthiş bir rakam. Bu sayı sa-
nırım fuar sonuna kadar yaklaşık 2 mil-
yonu geçecek. 22 gün sürecek fuarda

tüm yaş gruplarımız için çeşitli etkinlikler yer alıyor. 14 konser, 5 açık hava sineması, 5 çocuk tiyatrosu, Süheyl ve Behzat Uygur ile Şahane Pazar, Sıra Gecesi, sahne gösterileri, lunapark, deneyim alanları, geleneksel Maraş oyunları ve alışveriş alanları vatandaşlarımızla buluşacak. Çocuklarımız; Rafadan Tayfa, Kaptan Pengu, Maysa ve Bulut, Maceracı Yüzgeçler ve Kral Şakir gibi tiyatro gösterilerini takip etme fırsatı bulacak. Tosun Paşa, Sahibini Arayan Madalya, Bizim İçin Şampiyon, Süt Kardeşler ve Naim gibi Türk sinemasının birbirinden değerli filmleri açık hava sinemasında sahnelenecek. Her gün Sim Sırma'dan Yemeni'ye,

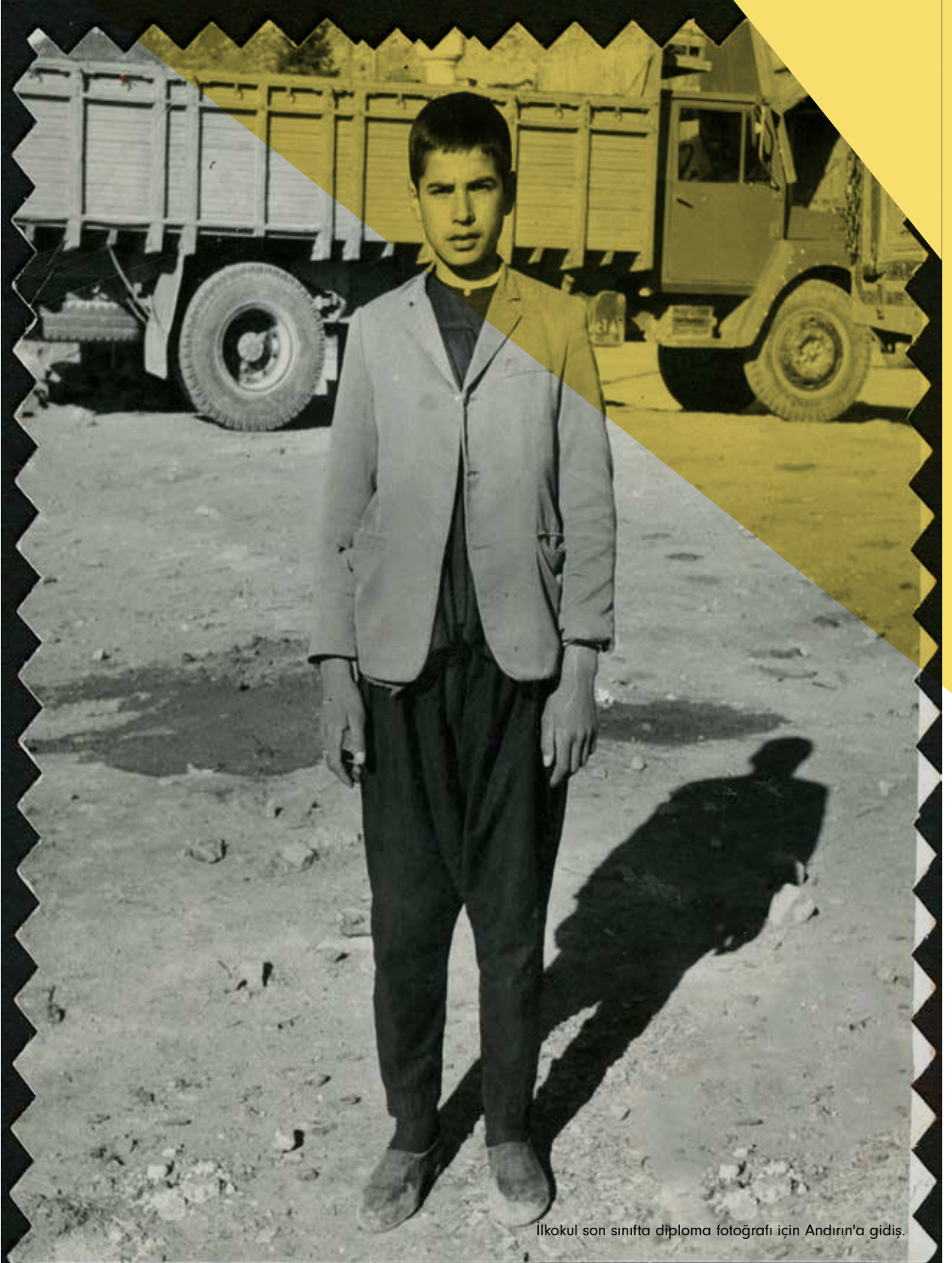
Tezhip'ten Ebru'ya, Takı Tasarım'dan Kanaviçe'ye kadar onlarca deneyim alanı düzenlenecek. Yine çocuklarımız için her gün panayır çadırı, survivor parkuru ve VR balon turunun yanı sıra geleneksel Maraş oyunları da gerçekleştirilecek. Birbirinden eğlenceli ekipmanların yer aldığı lunapark fuar boyunca katılımcıları ağırlayacak. Fuarımızın en önemli taraflarından bir tanesi de esnaflarımızın kendine alan bulabilmeleri. Çeşitli sektörlerden 170 esnafımız fuarda stant açacak. Esnaflarımızı destek olmak amacıyla da Gaziantep, Malatya, Kayseri, Adana, Osmaniye, Şanlıurfa ve Hatay'da açık hava reklamları yayınladık.

Hiçbir işimizi tek başımıza yapmıyoruz. Birlik ve beraberlik içinde çalışmayı önemsiyoruz. Yirmi yıl aradan sonra Ağustos Fuarı'mıza kavuştuk.

Sayın Başkanım elinize sağlık. Heyecanınız, azminiz daim olsun. Son olarak bize neler söylemek istersiniz?

Hiçbir işimizi tek başımıza yapmıyoruz. Birlik ve beraberlik içinde çalışmayı önemsiyoruz. Yirmi yıl aradan sonra Ağustos Fuarı'mıza kavuştuk. İnşallah önümüzdeki yıllarda da devam ettireceğiz. Bu heyecan hepimize ait. Geçmişten aldığımız güçle geleceğimizi şekillendireceğiz. Ağustos Fuarı bir gelenektir. Çok tatlı anıları olan, yıl boyu iple çektiğimiz, bütün hemşehrilerimizle bir şekilde buluşup görüştüğümüz, bir faaliyet. Biliyorsunuz Kahramanmaraş Ahır Dağı'nın eteklerine kurulmuştur. KAFUM Fuar Merkezimiz ise Adana yolu üzerinde düz bir alandadır. Çocukken balkona çıkıp bakardık, fuarda neler oluyor diye. Baktığımızda fuar ıslık ıslık görünürdü. Bazen havai fişek gösterileri de yapılırdı orada. Babalarımızı sıkıştırırdık, ne olursun bizi fuara götür diye. Oradaki lunapark, çocuk muhayyilemize büyüklü gelirdi. Sonra esnafların açtığı dükkanlar, çarşının bir minyatürü gibiydi. Yeniden bu heyecanı yaşamamızın mutluluğu içindeyiz. En başta bu, bir olmanın kıvancını bize yaşatan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen kahraman hemşehrilerime teşekkür ederim. Bu büyük organizasyonda birçok kurumun, kişinin emeği var. Mesai arkadaşlarımla eline sağlık. Canla başla çalıştılar. Hepsine şükranlarımı sunuyorum.

İlkokul son sınıfta diploma fotoğrafı için Andırın'a gidiş.

HER YERE YÜRÜYÜP GİDERDİK - I

NECİP EVLİCE

Kahramanmaraş Andırın yolu üzerindeki eski adıyla Kabakesme, mevcut adıyla Kabaklar Köyünde doğdum. Doğum yılım kimliğimde 02.01.1956 olmakla birlikte, hafız olan babamın Kur'an-ı Kerim'inin arkasına düştüğü notta, 25 Şubat 1959 olarak görünmektedir.

Köyümüzün geçim kaynakları hayvancılık ve tarım olarak değerlendirilebilirse de, yeterli arazi olmaması ve hayvanlar için fiziki şartların uygunsuz olması nedeniyle, genellikle Çukurova'ya çalışmaya giderek geçimini temin ederdi köyümüzün insanları. Çukurova'da hemen hemen her mevsim farklı bir iş bulunurdu. Pamuk çapalama ve sulama işleri; pamuk çapalamaya kadın erkek gidilirken, sulamaya sadece erkekler giderdi. Lek dediğimiz pirinç ekim işine ve pirinç hasadına sadece erkekler giderdi. Ağustos sonlarında başlayıp Kasım başına kadar devam eden pamuk toplama işine, ailecek gidilir ve Çukurova'da yaklaşık bir-iki ay kalınırdı.

Köydeki buğday hasadı biter, kışlık buğdaylar ambarlara, samanlar samanlıklara yerleştirildikten sonra neredeyse tüm köylü kamyonlara doluşur ve Çukurova'ya pamuk toplamaya giderdi. Çoluk çocuk herkes geldiği için, tüm köylü adeta Çukurova'ya taşınmış ve belli bir süre burada yaşamak üzere konuşlanmış olurdu. Çukurova'nın sıcaklığı ve sineği çok sıkıntı verse de herkes kısa sürede alışır ve kışlık işleri için burada geçen süreyi iyi değerlendirmeye gayret ederdi.

Bütün gün yoğun çalışmaya rağmen, akşamları meydana yakılan ateşin başında toplanılır, anlatılan masallar, hikayeler, yapılan oyunlar, eğlenceler bambaşka bir dünya oluştururdu. Bu akşam seremonilerini en çok da biz çocuklar iple çekerdik. Köyümüzün yaşlılarından Ali amcanın anlattığı hikayeler, masallar, yıllar sonra karşıma mitolojik hikayeler olarak çıktığında çok şaşırmıştım. Ali

amca, okuma yazma bilmeden, sadece köyünde yaşamasına rağmen bütün bu hikayeleri, masalları nereden öğrenmişti ve nasıl bu kadar güzel anlatabiliyordu?

Bu çalışmalardan kazanılan parayla, dönüşte kışa hazırlık olarak kılık kıyafet, üst baş, yani giyim kuşam alınırdı. Ayrıca tuz, yağ, şeker, çay, gaz gibi maddeler de pamuk toplama işinden dönülürken alınırdı.

Çocukluğumu ne kadar geriye doğru hatırlıyorsam, o kadar yeri vardı Çukurova'nın hayatımda. Çukurova mevzusu zor ama biz çocuklar için eğlenceliydi de. Köyden dışarı çıkmamış biri için Çukurova'ya pamuk toplamaya gitmek şehir görmek demektir, sinema görmek demektir, farklı şeyler yiyip içmek demektir. Bizim köyümüzde bunların hiçbirisi yoktu. Sözelimi ben, Kadırlı'da bir yazlık sinemada gitmişim ilk filme.

Annem, Yenice kale Nahiyesine bağlı Sarı-mollalı Köyündendi. Annemlerin köyünde bol meyve olurdu ve her taraf üzüm bağlarıyla doluydu. Bizim köyün bulunduğu Andırın civarındaysa üzüm pek olmazdı. Bu yüzden annemin lakabı "Bağcı kızı"ydı. Üzümlerin ve meyvelerin bol olduğu mevsimde Sarı-mollalı Köyüne, Dedemlerin yanına götürüp bırakırdı beni babam. Dedemlerin köyünü çok severdim. Köşger olan dedemin evinde ve bahçelerinde müthiş bir bolluk vardı. Dedem her meyveyi yetiştirirdi. Bizim köyde olmayan birçok şey vardı dedemin bahçelerinde, bağlarında. Arıları vardı. Antep fıstığı bile vardı. Narları vardı çeşit çeşit. Bu bahçelerde vakit geçirmeyi çok severdim. Biraz da yaramaz bir çocuktum. Teyzem benimle baş edemezdi. Keserle, tahrayla oynamayı çok severdim ama elimi keserim endişesiyle bunlarla oynamama izin vermezlerdi.

Teyzemle bağdan geldiğimiz bir gün bağ tahrasını alıp kaçacağım diye ahır olarak kullandığımız damdan aşağı düştüm. Alnım yarıldı ve tahra burnumun bir kısmını kesti. Beni Maraş'a doktora götürdüler. Maraş'ı ilk kez görüyordum. Kamyonla geçtiğimiz Ceyhan Köprüsünden önce tırmanmak sonra aşağı doğru inmek çok dikkatimi çekmişti. Önce dayımın katiplik yaptığı Kervansaray oteline gittik. Sonra hastaneye. Doktor yaralarımı temizledi, sargı beziyle sardı. Bir de iğne yaptı. İğne canımı çok yaktı. Aynı gün akşam geri döndük köye. Birkaç gün sonra, iyileşmek yerine yaralarımı iyice kötüleşti. Yüzüm gözüm şişti. Gözlerim kapandı. Beni tekrar doktora götüreceklerini anladım. Gitmem diye tutturdum. Onlar da doktora değil, köyüne annenin yanına götürüyor dediler. Böylece razı ettiler gitmeye. Arabanın şoför mahalline bindik dayımla. Gözlerim kapalı ve hiçbir şey göremiyorum. Bazen göz kapaklarımı ellerimle aralayıp bakıyorum etrafa. Derken kamyon dik bir yokuşa tırmandı. Gözümü parmaklarımınla açıp bakınca Ceyhan Köprüsünden geçtiğimizi anladım. Hastaneye gitmemek için zılgıtı kopardım ama kâr etmedi. Dayımın çalıştığı otelde, on gün boyunca her sabah bir penisilin iğnesi yedim de ancak iyileşebildim. Maraş'taki ilk hatıralarım bu yaralı bereli halimle iğneler yemekle ilgilidir. Üç kişinin elimi ayağımı tutup kalçamdan iğne yaptıklarını hiç unutmam.

Babam hafızdı ve Oruç ayının yazlara denk geldiği çocukluk yıllarında başka köylere giderek hocalık yapardı. Oruç ayı boyunca hiç gelmez, gittiği köyde kalırdı. Evimizin geçimini temin etmek için zaman zaman da dedemlerin köyünden katırlara yükledikleri üzüm sandıklarıyla Andırın'ın köylerine üzüm satmaya giderlerdi. Evimizde her zaman az çok hayvanlarımız olurdu. Bir inek, iki öküz, bir at, 5-10 keçi bize kışı geçirecek imkanları sağlardı.

Gazi Ortaokulu

Kadirli Sıvrın Çayı kıyısında amcamla.

İlkokul yılları, Yusuf Uygun ile.

Köyümüzün yaşlılarından Ali amcanın anlattığı hikayeler, masallar, yıllar sonra karşıma mitolojik hikayeler olarak çıktığında çok şaşırmıştım.

Köyümüzün su değirmenini çalıştıran dedeme yardım eden babamı bir kış günü, beklenmedik şekilde kaybettik. Babam, yanlışlıkla ilaç diye zehir içmişti ve ta Ankaralara kadar götürmüşler ama kurtaramamışlardı.

1968 yılında babamı kaybettikten sonra başladım ilkokula. Annem kolumdan tutup üç-dört km uzaktaki komşu köyün okuluna götürmüştü beni ve Ahmet öğretmenin karşısına geçip: *"Öğretmen, tahta mahta anlamam, bu çocuk okuyacak"* demişti, biraz da diklenerek. Çünkü bir yıl önce, kayıt şartı olarak bir sıra yapılacak tahta istemişti öğretmen. Böyle bir tahta olmadığı için de ben okula başlayamamıştım. Annem, öğretmene bu nedenle çıkmıştı.

Gerçi ben, bizden önce ilkokula başlayan arkadaşlardan okuma yazmayı ve dört işlemi öğrenmiştim ama bu yeterli değildi kuşkusuz. İlkokulun üçüncü sınıfına kadar bu komşu köyün ilkokuluna yürüyerek gidip geldik üç-dört arkadaşla birlikte. Özellikle kış aylarında yağmurlu çamurda çok zorluk

çekerdik. Köyümüzün ortasından akan dere taşar ve ahşap köprüyü sel alırdı. Biz de, derenin karşısında bulunan mezarlığın kenarındaki camide korku içinde sabahlamak zorunda kalırdık zaman zaman. Sabaha sular alçalır ve evimize ancak dönebilirdik.

Pamuk toplamaktan başka bir gelirimiz yoktu. Sadece annemin topladığı pamuklardan kazanılan para da yetmiyordu. İlkokul ikiden üçe geçtiğim yıl annem, bir yakınımla Almanya'ya çalışmaya gitti. Bizi de iki küçük kız kardeşimle birlikte yaşlı babaanneme emanet etti. Annemin Almanya'dan gönderdiği paralarla tüm ihtiyaçlarımızı karşılıyorduk artık. İlkokul bitinceye kadar yaşlı babaannem ve kız kardeşlerimle birlikte yaşadık. Andırın'a ilk kez okul bitince diploma fotoğrafı çekirtmek için gittik. Çukurova'ya giderken Kadirli'yi çok görmüştük ama Andırın'a hiç yolumuz düşmezdi.

Dördüncü sınıfa geldiğimizde bizim köyümüzde de, derme çatma da olsa bir ilkokul açıldı. Birinci sınıfa başlayan öğrencilerle birlikte biz de kendi köyümüzde devam etmeye başladık okula. Köyümüze açılan okulun ilk öğretmeni Adana'dan gelen Yusuf Uygun adlı öğretmendi. İlk öğretmenlik yeri di köyümüz. Dördüncü sınıf öğrencileri olan bizlerle aynı boydaydı neredeyse. Ama sonuçta öğretmenimizdi.

Annemiz Almanya'daydı ve biz üç çocuk ortadaydık. Benim ortaokula gitmem gerekiyordu. Bu sırada, her iki dayım da bir ev tutarak Maraş'a yerleşmişti. Anneannem ve Dedem Sarımallı'daydı. Kız kardeşlerimi ilkokula başlatmaları için onların yanına bırakıp, ben de Maraş'ta dayımların yanında ortaokula başlayacaktım.

İlkokul arkadaşlarımla Andırın'da...

Çocukluğumun Kabaklar Köyü meydanı, bir bayram sabahı.

1973 yılında Gazi Ortaokulunda okumaya başladım. Büyük dayım otel katipliğinden ayrılıp Belediye Pasajında bir manifatura mağazasına ortak olmuş, diğeri de dayısının kurduğu hızar atölyesinde marangozluk yapıyordu. Ev kalabalıktı. Her iki dayımın da ikişer çocuğu vardı. Sonraki yıllarda üçüncü, dördüncü çocuklar da olacaktı. Yarım gün okula gidiyor, yarım gün de hızar atölyesinde çalışıyorduk. Okuldan çıkar çıkmaz, sebze bahçeleri arasından geçerek Nahirönü'ndeki hızar atölyesine gelip çalışmaya başlardık. Evimiz de Dumlupınar mahallesindeydi. Her yere yürüyüp giderdik.

Köyden gelmiş biri olarak her şey bana öyle yabancıydı ki, hiçbir şeye alışamazdım. Çok çekingendim. Derslerde asla parmağımı kaldıramazdım. Zamanla yaramazlıklarımız arttı ve biz de arkadaşlara uyum sağlamaya başladık. Maraş'taki akrabalarımın dışında edindiğim ilk arkadaşım Davut Sarı'ydı. Aynı sınıftaydık, aynı mahallede oturuyorduk. Bir gün ciddi bir kavgaya tutuştuk ama sonrasında çok iyi arkadaş olduk. Davut'la lise son sınıfa kadar birlikte okuduk. Liseden sonra ben üniversiteye, o da Harp Okuluna gitti. Arkadaşlığımız hep baki kaldı.

Ortaokul yıllarım Maraş'ı tanımak ve bir arkadaş çevresi oluşturmakla geçti diyebilirim. Ticaret Lisesinde okuyan Harun Başpınar, Ömür Bakdur, Tahsin Kaya, Salih Demircan ve ayrıca bizim okuldan arkadaşlarımızla da sık sık buluşup şehir merkezinde bulunan sinemalara hafta

Babam askerdayken, ona gönderilmek üzere...
İki yaş... Amcamla...

sonu kaçamakları yapardık. O yıllarda Maraş'ta dört ya da beş sinema vardı: Çiçek Sineması, Bingöl Sineması, Renk Sineması, Şan Sineması gibi. İsmi hatırlayabildiklerim bunlar. Sinemalara gelen yeni filmler haftalarca oynardı. Yeni bir filmin gelmesini sabırsızlıkla beklerdik. Bazı filmlere tekrar tekrar gittiğimiz olurdu. Maraş'ın da diğer Anadolu şehirleri gibi sinemadan başka dışarıya açılan bir kapısı yoktu o yıllarda. Henüz radyo dönemindeydik. Televizyonun gelmesine daha epeyce zaman vardır. Bir de spor olayları olurdu tabi. Futbol maçları heyecanla takip edilirdi. Voleybol, basketbol ve güreş müsabakalarına ilgi gösterirdik sıkça.

Arkadaşlarla buluştuğumuzda, sinemanın dışında, Çocuk Bahçesi'ne, Kale'ye,

**Okuldan çıkar çıkmaz,
sebze bahçeleri
arasından geçerek
Nahirönü'ndeki hızar
atölyesine gelip
çalışmaya başlardık.**

Batı Park'a, Pınarbaşı'na giderdik gezmeye. Pınarbaşı'ndaki hocanın gölünü bilmeyenimiz yoktur. Küçük bir havuzdan ibaret olan bu göl özellikle bizim yaşta-kiler için eğlenceli bir mekândı.

POYRAZ OKŞASIN SAÇLARINI

ÖMER KARA

Bir tutam davul tozu, bir avuç minare gölgesi... İlahi ilham gelse ve tüm zer-rerlerimiz titreyerek haykırsak da şiir mısraını, elimize bir çekiç bir de keski alıp en sert taşlara kazısak da en veziz cümleleri, bu kadarlık anlaşıyoruz işte. Davul tozu ve minare gölgesi kadar. Öyle dahi olsa olsa, o davul Abdal Halil Ağa'nın davulu; o minare, Ulu Camii'n minaresi olsun istemez miyiz? Yine anlaşılmayacaksa sonunda, bu el tarafından olmasın; varsın bizi, biz anlamayıverelim demez miyiz? Çünkü

"ben" ile geçimsiz, "sen"den tedirginiz: "Biz"e dost, "biz"e aşığız biz.

Gel gelelim kederliyiz bre! Başımıza ke-penlerin ağırlığından omzumuz düşük, yüzümüz asık, bıyıklarımız yenik düşmüş yer çekimine... Gözümüzün ucunda bir damlacık yaş bekliyor, damladadı dam-layacak. Canavar gibi ağzını açmış kepçeler, evlerimizi yiyor. Yalnız Ardic'in yapraklarında beton tozları... Nasıl ke-derli olmayalım? Bir rüya kadar ışıklıydı bu şehir. Pınarbaşı'nda çimdin buz mu kestin? İki rekât secdeye var Kulağı

Kutlu'da ısınır yüreğin. Kanlıdere'de dutlar salkım saçak, tabanın şıradan yapış yapış; bir türkü tutturup ısılıkla tırmadın Bahtiyar Yokuşu'na. Çiftaslan Konağı'nın cumbalarını görüp mazideki düşlere daldın. Gün batarken poyraz okşadı saçlarını, eve vardın. Sofrada bir sini, üstünde çirış böreği yanında ekşili turşu. Ardından şöyle uzandın damdaki sedire, yanıp yanıp sönen yıldızlar efsunladı gözlerini. Yanındaki bir helke tarhanayı unuttun ışıklardan, cevizi gözün görmez oldu...

Kaç talakla boşadık Maraş'ı?

Bir insan bir şehri kaç talakla boşar? Mesela, Arasa'nın eyvanlı pencerelerindeki şirin ay yıldız gülümsemiorsa artık, boşanma sebebi midir bu? Düşmüşse evliyaullahın mezar taşındaki sarığı ya da "Ökkeş!" diye bağırınca dönmüyorsa kimse kalabalıktan? Nedir bir şehri yaşanır yahut yaşanmaz kılan? Koca koca binaları mı yoksa? Diyor ya Taşlıcalı Yahya: "Bâde-nûşân gibi doğru yolumuzdan sapmazız / Avn-i Firavn ile Şeddâdî binalar yapmazız."

Kahramanmaraş'ı düşündükçe ağlayası geliyor insanın. Özleminin acısı, yakınında olmaya icbar ediyor. Her duvarında yankılanıp duran şiirler, her mahallesinde henüz keşfine mazhar olunmamış şairler... Ruhlar geziyor sokaklarında. Biraz şiirden, biraz ıstıraptan yapılmış ruhlar. Sokak ve mahalle adları da o ruhların adını taşıyor çoğu kez. Ahmet Hamdi Tanpınar o adlar için şöyle diyor: "Bunlar hakikaten bir şehrin muayyen semt ve mahalle adları yahut tıpkı bizim gibi bir zaman içinde yaşamış birtakım insanların anıldıkları isimler midir? Hepsinin mazi dediğimiz o uzak masal ülkesinden toplanmış hususî renkleri, çok hususî aydınlıkları ve geçmiş zamana ait bütün duygularda olduğu gibi çok hasretli lezzetleri vardır. Hepsi, insanı hayat ve zaman üzerinde uzun murakabelere çeker, hepsi, zihninin içinde küçük bir yıldız gibi."

Ökkeş'siz Maraş

Şehir denen şu gergefi insan dokuyor. İlmek ilmek işliyor motiflerini. Eğer bir sanat eseri olacak, bakanın gözünü alacaksa; ipliği parlak, kumaşı sağlam, iğnesi uygun olacak. Nakkaş yoksa gergef de yok. Ökkeş yoksa, Maraş da yok. Ne diyor Nabi o mısraında: "Bende yok sabr-u sükûn, sende vefâdan zerre / İki yoktan ne çıkar? Fikredelim bir kerre." Bu gergefe nakkaş gerek, sabırlı ve sakin. Nakkaşa gergef gerek, vefalı ve hatırşinas. Tarumar olan öyle imar edilir ancak. Bakınız bir yok daha var elimizde, çünkü âyan olmazsa beyan

da yok. Duvarlarında şiirler yankılanan, toprağından şairler nevşünema bulan Kahramanmaraş'ın beyanı, âyansız nasıl mümkün olabilir? Söz, yalnızca söylenen şey değildir. Söz, tutulan şeydir aynı zamanda. Bazen yutulan şeydir nitekim... Söylenecek tutulmazsa, söylenmeyecek yutulmazsa, yazmayalım. Hep birlikte mezar kazalım. Ve bekleyelim şehrimizin selasını... İkinci vaktine müteakip kaldırılmak üzere.

Ey vuslat!

Vah biz gurbet kuşları, vah! Kaledeki aslanın tepesinde çektiğimiz siyah beyaz fotoğrafa, bir sobanın etrafında okuduğumuz şiirlere, yürek yangını sıla hasretine vah! Değil deprem, kıyamet kopsa unutulur mu o sokaklar, ağaçlar, insanlar? Nahirönü'nde bir esnafa dostça baş selamı vermek fecir vaktinde, Tekke'de top oynamak çocukça hislerle, Kaledibi'nde bağıra çağıra şiir okumak umarsızca... Hiç unutulur mu? En acısı da işte tekrarı olmadığını bildiğimiz hatıralar... Gurbet elde

boşa koysan dolmaz, doluya koysan almaz. Kafamızda tekrar tekrar oynayan açık hava sineması... Duvara her gün bir çentik, bir çentik daha... Vuslat ne zaman? Cevabı yok. Bir şiir haykırsam belki kavuşuruz diyorum Yahya Kemal'den: "Ey vuslat! O aşıkları efsununa ram et! / Ey tatlı ve ulvi gece! Yıllarca devam et!"

Vuslat ne tatlı şey! Memleket ana kucağı... Anabilen ansın, gelebilen gelsin, kalabilen kalsın. Kalsın ki söz, Maraş'ta yankılsın.

Bir insan bir şehri kaç talakla boşar? Mesela, Arasa'nın eyvanlı pencerelerindeki şirin ay yıldız gülümsemiorsa artık, boşanma sebebi midir bu?

MARAS'IN HISSETTİRDİKLERİ

MEHMET KAHRAMAN

**Tarihi çarşının
etrafındaki hangi
dükkâna girseniz
aynı sıcaklığı,
samimiliği bulursunuz.
Açsanız karnınızı
doyurup sonra
çaya geçebilir veya
üstüne dondurmanızı
alabilirsiniz.**

Bazı şehir-
ler ismiyle,
dokusuyla, ye-
tiştirdiği değerli
isimlerle bizi büyüler.

Kahramanmaraş benim
için böylesi şehirlerden biridir. Uzun
yıllar gitmek isteyip de gidemediğim
ama içimin bir köşesinde hep merak
ettiğim, arzuladığım bir diyar olarak
yaşamaya devam etti. Beni bu denli
etkileyen şey neydi? Elbette yetiştirdi-
ği yazarlar. Kahramanmaraş deyince
dondurmasından tarhanasına kadar
aklımıza pek çok şey gelebilir ama bir
edebiyat sevdalısı olarak aklıma ilkin
yazarları geliyor. Üstelik bu yazarlar sev-
diğim ve sohbet etme fırsatı bulduğu
yazarlar. Öyle olunca Kahramanmaraş
benim için yazarlar şehri demek. Daima
bu yönüyle sevdim ve yine bu yönüyle
hatırlamaya devam ediyorum. Yedi güzel
adam olarak bilinen Nuri Pakdil, Rasim
Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Ba-
yazıt, Alaeddin Özdenören, Mehmet Akif
İnan'ın yanı sıra Necip Fazıl, Sezai Kara-
koç, Abdürrahim Karakoç, Tahsin Yücel,
Şevket Bulut... daha bir sürü değerli isim
Maraş adına büyük bir övünç kaynağı
olmalı. Bu isimler bugün hayatta değil
ama sadece ölmüşleriyle hatırlanan bir
şehir değil Maraş, yaşayanlarıyla da
adından söz ettirmeyi başarıyor.

Bir şehirde tanıdıklarınız varsa, onlarla
orada yemek yiyip çay içebiliyorsanız
derin bir bağla bağlanmanız kaçınıl-
mazdır. Maraş'a her gidişimde bu ba-
ğın gittikçe güçlendiğini hissedirim. Bu
yazıyı 6 Şubat depreminin üzerinden bir
buçuk yıl geçtikten sonra yazıyorum.

Depremden
sonra gitmek
nasip olmadı.

Birkaç kez niyet-
lendim ancak ger-
çekleşmedi. Tekrar gitti-
ğimde ne hissederim bilmiyorum.

Duyguların derin bir hüznle birleşeceği
muhakkak. Her hâl ve şartta Maraş
tanıdığım, sohbet ettiğim, nefes aldığım
bir şehir olarak var olacaktır.

İlkler çok önemlidir ve hep hatırlanırlar
ya, bu var oluşa dair ilk gidişimdeki
izlerin/ izlenimlerin kokusu, tınısı başka-
dır. Girişte edebiyat ve yazar vurgusu-
nun çok fazla olmasının sebebi benim
Maraş'a yolumu düşüren hususun da
edebiyat olmasıdır. "Bir şehir tanışılan
ilk kişilerle birlikte insanın kendi şehri
olmaya başlar." der Bernard Schlink.
Şehirle ilgili bir şeyler söylenmesi ge-
rektiğinde genelde tarihi mekânlar,
yöresel yemekler, kültürel değerlerden
bahsedilir önce. Geçmişle tarihi bağ-
lar kurulur, şehrin bugününe dair notlar
alınır. Lakin her göz aynı pencereden
bakmaz hayata. Kim neyi görmek istiyor-
sa bakışı da ona göredir. Ben tarihsel
mekânları bile gezsem tanıdık sesleri
duymayı, atmosferini koklamayı isterim.
Sevdiğim yazarlar bu sokaktan geçmiş
midir? Hangi çay ocağında oturup çay
içmişlerdir? Hangi camide kılmışlardır na-
mazlarını? Biraz ütöpik gibi duruyor ama
konu Maraş olunca hiç de değil. Her şe-
hirde bu ruhu hissedemezseniz, belli başlı
birkaç şehir o kadar. Gerisi turistik gezi
ile sana ait olan şehrin karşılaştırmasıdır.
Ben şehirimde benimle yaşamaya devam
edecek izlerin peşindeyimdir.

Unutulmayan, bir his olarak gelecek zamanın kıvrımlarına sinmiş hikâyeler bütünü. Zaten bir şehri unutulmaz kılan da bu hikâyeler değil midir? Geçmişten başlayan hikâyeler Sütçü İmam'la zirveye çıkmış, yazarlarıyla isminin üstünü cilalamış, dergileriyle, edebi birikim ve yaşayan değerleriyle hikayesini zenginleştirmiştir. Ben hep bu birikimle adımladım Maraş sokaklarında. Tarihi çarşıda gezerken o ruh benimle birlikteydi. Bakırcılar çarşısından geçerken kulaklarınızı dolduran fısıltılar, ince bir zanaatkarlıkla ustanın bakır kaplarına işlediği nakışın dokunuşları sizi başka uzak diyarlara götürebilir. Bir müddet orada bekleyip seyredersiniz. Zihninizde başka hiçbir düşünce geçmez o an. Zaman durur adeta. Yalnızca ahenkli bir ses. Tanpınar'ın dediği gibi, "Maraş çarşısının başka bir hususiliği de vardır. İnsan bu çarşıda kendisini İlyada'nın dünyasında sanıyor. Hangi dükkâna giderseniz gidin, bir kahramanla veya onun çocuğu yahut torunuyla karşılaşıyorsunuz." Hikâyeler şekillenmeye başlar kafanızda. Ustaya farklı hayat elbiseleri biçerek şehri çoğaltırsınız içinizde. Her durak başka hayat, başka hikâye demektir. Dile gelmek isteyen, bilinmekten, fark edilmekten, takdir edilmekten hoşnut anılar bırakır size.

Eski zaman masallarında hissedersiniz kendinizi. Ahşap oyuncaklar, deri işlemleri, yemeniler, rengarenk kıyafetler... burası olsa olsa masal diyarı olabilir.

Modern hayatın bize unutturduğu ne varsa burada hayat bulmuştur. İnsan en çok bunları özleyiyor, sahici şeyleri... Bir yemeni alsak... hediye... giyebileceğimiz mi? Belki evde giyer. Ama harika görünüyor. Ne güzel işlenmiş. İnsan elinden çıktığı, emek verildiği her hâlden belli. Fabrikasyon değil. Şu yemeninin bile bir hikâyesi var. Biraz durup dinleseniz bütün hikâyeyi anlatacak size.

Ben hikâyeyi dinlerken Erdem Bayazıt'ın "Şehrin Ölümü" başlıklı şiiri geliyor aklıma. Ruhsuzluğun, makineleşmenin, kaosun hâkim olduğu şehrin ölümünü anlatıyor Bayazıt. Sırrından soyunmuş, mahpus yüklü duvarların önümüze çıktığı bu şehirler insansızlığın, anlayışsızlığın, kendinden koparılmışlığın yükünü taşıyor adeta. Şu tarihi bedestende insanın kendisi olabilmesi ne güzel. Peki ya buradan çıktuktan sonra. Soğuk ve kişisiz duvarlar, kaos içinde yalnızlık. Oysa insanı hayata bağlayacak olan şeyler kendi doğasından gelenlerdir. Anlaşıldığı, ait olduğu, yalnız hissetmediği mekânlar gerekli bize. Ne yazık ki bu da hep Tarihi mirasların etrafında gerçekleşiyor.

**Kahramanmaraş
benim için yazarlar
şehri demek. Daima
bu yönüyle sevdim
ve yine bu yönüyle
hatırlamaya devam
ediyorum.**

Taş Han, Kapalı Çarşı, Ulu Camii gibi eserler seyirlik zevkinin yanında insanları birleştirme mekânları olarak da vazife görüyorlar. Soluklanıp dinleniyor, keşmekeşten uzaklaşıp huzur buluyor, hele bir de dostunuzla çay içip sohbet edebiliyorsanız zamanınız bereketleniyor, yaşamınız çoğalmaya başlıyor.

Günümü böylesi mekânlarda geçirmeyi seviyorum. Erken saatte çıkıyor, tarihi çarşının sokaklarını adımlıyor, sonra bir çay ocağına oturup Maraş'ı dinliyorum. Birazdan koyu bir muhabbet başlıyor. Masadakilerin hepsi yazar olunca konu şiir ve öykü oluyor hâliyle. Şu kitabı okudunuz mu? Şu yazarı nasıl buldunuz? Derginin gelecek sayısının konusu ne olacak? Bu zamanda edebiyatın bir karşılığı var

**Oysa insanı hayata
bağlayacak olan
şeyler kendi
doğasından
gelenlerdir. Anlaşıldığı,
ait olduğu, yalnız
hissetmediği mekânlar
gerekli bize.**

mi? Yazmasak olmaz mı? Konu başlıkları arka arkaya gelen çayların arasına karışıyor. Vakti gelen kalkıyor, halkaya başkaları ekleniyor, sohbet koyu bir şekilde devam ediyor. Özlemiş birbirimizi diyoruz. Maraş bizi bir araya toplamış, hasret gideriyoruz. Kim bilir bir daha ne zaman bir araya geleceğiz. Hangi bahaneler toplanmamıza vesile olacak.

Maraş için bahaneye gerek yok. Yol üstü değil ki geçerken uğrayalım desek. Niyet etmek, karar vermek gerekir ona. Rasim Özdenören'in dediği gibi, "İnsanın yolu Maraş'tan tesadüfen geçmez. İnsan, Maraş'a azmederek gider."

Niyetli ve kararlı bir gidişle kapılarını açar size. İnsanları konuşkandır, kırk yıllık ahbap gibi sohbe başlayabilirsiniz. Yabancılığınızı yüzünüze vurmadığı gibi yalnız da hissetmezsiniz. Tarihi çarşının etrafındaki hangi dükkâna girseniz aynı sıcaklığı, samimiliği bulursunuz. Açsanız karnınızı doyurup sonra çaya geçebilir veya üstüne dondurmanızı alabilirsiniz. Yaz da olsa kış da olsa dondurmasız olmaz. Hatta paket yaptırın eve de götürmek gerekir. Eee hâliyle Maraş'tan geliyorsunuz, eli boş gelmez. Bazı şehirlerde hediye almak biraz zor olabiliyor. Oraya has ürünler yoksa seçim bir hayli meşgul edebiliyor sizi. Maraş için böyle bir şey söz konusu değil. Dondurmasından yemenisine, cevizinden tarhanasına değin pek çok hediyelik bulabilirsiniz. Çocuklar yadırgasa da tarhana cipsi kesinlikle alınmalı. Bu doğallıktan daha güzel ne olabilir.

Maraş'tan dönüşte ne hediye almış olursanız olun daha fazlasıyla dönersiniz. Her şeyden önce kuşatan, içine çeken o ruh da sizinle beraber gelecektir. Tabii ki niyetli bir gidişle gittiğinizde, size kapılar açıldığında. Turistik bir gezi için gitmişseniz birkaç tadın yanında birkaç fotoğrafla ayrılmış olabilirsiniz ama o

ruhu, iklimi asla yaşayamazsınız. "Azmederek" Maraş'a gittiğinizde İstiklal Mücadelesi'nin ruhunu, şiir ve edebiyat iklimini duyar, hissedersiniz. Hiç kimse dillendirmese dahi bunu yaşarsınız. İnsanlar sanki doğuştan şair, edebiyatçıdır. Kiminle konuşsanız şiir gibi gelir size. Sohbet ehli olmaları da bundandır sanırım. Bu iklimde şair olmak, öyküler yazmak çok doğal. Biz kitabı olan, Türk edebiyatına mal olmuş isimleri biliyoruz. Kendi kendine yazmış, yazdıklarını kimseyle paylaşmamış belki niceleri vardır duvarlar arkasında. Maraş'ın en büyük kazanımı bu iklim olsa gerek.

Son olarak şunu söylemek isterim. Geçmişten gelen kültürel ve edebi birikim her şehre nasip olmayacak kadar büyük bir mirastır. Modern hayatın ısıltısı, kapitalist sistemin açgözlü tavrı bu tür kültürel ve edebi değerleri örseliyor, değersizleştirerek onları yok olmaya terk ediyor. Kültür, sanat, edebiyat bir şehrin hafızasıdır. Hafızayı yok ettiğinizde aslında yok olan kendinizsinizdir. Geleceğin güvenli olabilmesi adına geçmişe sahip çıkmak gerekir. Bugün geçmişine sahip çıkan, değerlerini yaşatan, edebi iklimi canlı tutan bir Maraş var. Gerçekten takdir etmek gerekiyor.

ORHAN GAZİ GÖKÇE:

“ŞEHİR DE İNSANI YADIRGAYABİLİR”

SÖYLEŞİ: ELİF NAZ BAYKUŞ

Kökü derinlere uzanan, kimlik kazanmış şehirlerin sinesinde saklı bahçeleri bulmak için bir kaşif dikkatine sahip olmak gerekir. Keşifler arttıkça seveceğiniz şehirlerdir bunlar.

Şehirlerimizle ilgili genel görüşünüzü merak ediyorum. Bizim şehirlerimiz güzel midir mesela? İçinde yaşanmak isteyecek kadar ilgi çekici midir?

Şehirle insan arasında karşılıklı bir rıza ilişkisinin olduğunu düşünüyorum. Gizli bir anlaşma yapar insan yaşadığı şehirle ve bu anlaşmaya sadakati nispetince o şehir içinde karılır ve kendisini inşa eder. Şehrin kokusu siner üstüne insanın. Bu koku artık onun kimliği hâline gelir. Şehir meskûn bir mahal olarak insanın sükûnete erdiği yerdir. Az ya da çok bir sükûnet yaşayamıyorsa insan o şehirle bir aidiyet sorunu yaşıyordur. Bir yönüyle şehirler de insanlar gibidir. Nasıl ki insanların sizi etkisi altına alan güzel huyları, davranışları varsa şehirlerin de sizi kendine bağlayan, bütünleyen, tamamlayan tarafları vardır. Bunun tam tersi de söz konusudur. Aksi

bir insan sizde olumsuz duyguların oluşmasına sebebiyet veriyorsa şehirlerin sıkıcı, boğucu tarafları da ruhunuzu örseler durur. Aslında şehri yaşanır kılan şey ister istemez gözünüze, kulağınıza hücum eden olumsuzlukları flulaştırarak sizin için anlamlı olana odaklanmaktır. Şehre emek vermek bir nevi bu. Bazı şehirlerin güzelliklerini fark etmek, o güzellikleri içermek için yüz görümlüğü takmak gerekir. Özellikle kökü derinlere uzanan, kimlik kazanmış şehirlerin sinesinde saklı bahçeleri bulmak için ise bir kaşif dikkatine sahip olmak gerekir. Keşifler arttıkça seveceğiniz şehirlerdir bunlar. Bir başka yönüyle de insan yaşadığı şehri yadırgayabileceği gibi şehir de insanı yadırgayabilir. Bu bir didişmeye hatta bir kavgaya da dönüşebilir zamanla. İşte o zaman şehirle vedalaşmanın vakti gelmiş demektir.

Edebiyatçı ve yazar olarak, ilk kez gittiğiniz bir şehirde dikkatini neler çeker? Lokantalar, parklar, sahaflar, camiler...

İlk kez gittiğim şehirleri çarşılarındaki kokularından tutup çekerim kendime önce. Şehrin tüm kodları kokusunda saklıdır kanımca. Kokusunu alıp biraz alışınca insan seslerine kulak kesilirim hemen. Şehrin sesini duymaya çalışırım insan seslerinden. Onların kullandıkları hitap sözcükleri, hâl hatır soruş şekilleri, alışverişleri, edaları, üslupları şehirle kuracağım ünsiyetin istikametini belirler. Tüm bunlardan sonra gözlerim açılır doğrusu, görmeye başlarım. Bir ulu çınar arar gözlerim, bir ulu camii sonra. Bir şehirle tanışmanın en heyecanlı yolu kuşkusuz kaybolmaktır. Bedesten, kapalı çarşı varsa koklayarak, duyarak, gözlerimle süzerek boydan boya yürürüm yorulmadan. Beni kolayca kaybedecek sokaklar ararım sonra. Çıkamaz sokaklar

hele bulunca çıkmaz orada kalırım bir süre. Kapılar ve pencereler dikkatimi çeker özellikle. Hem içe hem de dışa dönüktür nitekim her ikisi de.

Benim şehrim diye benimsediğin, kendini rahat hissettiğin şehirler hangileri? Ve neden?

Bir şehirde illaki karar kılacaksam burası İstanbul olurdu muhakkak. İstanbul güzelliğini fazlaca ayan etmiş, dillere düşmüş bir şehir. Çarpıcı, büyüleyici bir tesiri var. Bu tesir sebebiyle gözünüzü alamazsınız ondan. Gönüllü bir esarete dönüşüyor bu daha sonra. O kadar ki kendinizi İstanbul'dan alamıyor, ömrünüzü İstanbul'a adayabiliyorsunuz. O size cefa ettikçe bağlılığınız artıyor sanki. İstanbul özellikle son elli yılda çok büyük ve dramatik bir değişim geçirdi. Bu değişimin şehre ve insanına ağır bir maliyeti oldu elbette. İstanbul'da zaman başka şehirlerden farklı işliyor. Çok fazla türden hayatlar iç içe, birbirini öyle ya da böyle dokunarak ve besleyerek devam ediyor.

İstanbul'un dışardan bakınca gözde büyüyen problemleri nitelikli temaslar ve çabalarla birden küçülüyor aslında. Bunu tecrübe etmek gerek tabii. Esasında İstanbul iç dünyasında kaos yaşayan kimseler için sadık bir dert ortağı. Dağınık şarkıları sıraya koyma-nıza yardımcı oluyor. Bu uyumu bulan ve İstanbul ile arasını iyi tutanlar için İstanbul bir şifa kaynağı. İstanbul'da yaşamının son yıllarda büyük maddi bedelleri var. Bu bakımdan bir süre İstanbul'dan ayrılmakta da bir beis yok ama onu hakkıyla özlemek kaydıyla.

Sence edebiyatımızda şehir konusu yeterince işlenmiş midir? Bu konuda bize tavsiye edeceğin eserler var mı?

Şehrin geleneksel ve modern zamanlarda farklı karşılıkları var. Klasik edebiyatımızda tek şehir İstanbul'dur. Klasik edebiyatımızda Nedim'in "Yok bu şehir içre senin vafettiğin dilber Nedim / Bir peri suret görünmüş bir hayal olmuş sana" beytinde dile getirdiği üzere şehir bir hayale dönmüş

sevgilinin aranıp bulunamadığı bir yerdir. Yahya Kemal'in rüya şehri Aziz İstanbul o meşhur ifadeyle "bozgunda görülen fetih rüyası"nın başkenti olmayı sürdürür. Modernleşme süreciyle birlikte bireyin toplumsal yapıyla ve kendisiyle olan ilişkisini anlamlandırma ihtiyacı doğmuştur. Modern edebiyat başlı başına bu hesaplaşmanın arenasıdır adeta. Mithat Cemal'in *Üç İstanbul'u*, Yakup Kadri'nin *Sodom ve Gomere'si* daha sonrasında Tanpınar'ın *Huzur'u* toplumsal değişim süreçlerinin bir izleği olarak İstanbul'a yeni bir gözle bakmaya imkân sunar. Yine Tanpınar'ın İstanbul dışına çıkarak Ankara'ya, Bursa'ya, Konya'ya, Erzurum'a uzanan derin ve güçlü izlenimci bir bakış açısıyla kaleme aldığı ve bir şehir monografisi örneği olarak kabul edebileceğimiz *Beş Şehir* kuşkusuz şehre bir kültürel ve ruhsal birikim olarak bakmayı öğretir. Orhan Pamuk'un İstanbul: *Hatıralar ve Şehir* adlı eseri de şehrin nostaljik ve kişisel yönlerine, şehrin ruhuna odak-

Kahramanmaraş'a dair hatıralar, gün doğmadan kaldığım otelden hareket ederek Trabzon Caddesi üzerinden Ulu Camii'ne doğru yaptığım o rüya gibi uzun yürüyüşten kalmıştır.

Bu zor imtihan karşısında inanç ve vakarını koruyan, her türlü zorluğa rağmen yürüyüşüne devam eden kahramanlara selam olsun.

lanması bakımından önemlidir. Türk romanında özellikle 1950 sonrasında şehri bireyin varoluşsal sorunlarının yansıttığı bir sahne olarak görürüz. Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam* ve Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* romanları bu anlamda şehrin insana yapıp ettiklerine ilişkindir. Bilhassa İstanbul, insan ilişkilerinin ve modern yaşamın getirdiği yalnızlık ve yabancılaşmanın hem mekânı hem de acımasız faili olarak görülür. İsmet Özel'in şehrindeki hesaplaşma da dikkat çekicidir benim açımdan. Nitekim *"öç almanın vakti gelmiş demektir" dediği şehir, "gövdede gökyüzünü kışkırtan şiir sahtedir"* dediği şiirdir.

Kahramanmaraş'ı gördün mü? Kahramanmaraş denilince kafanda neler canlanıyor? Aklına neler geliyor? Kahramanmaraş'a iki kez geldim. İlki sanırım 2010 yılında ilk görev yerim Sivas Koyulhisar'da ev arkadaşım Kahramanmaraşlı Selahattin

Ay vesilesiyle sıcak bir Temmuz günü oldu. O günlerdeki ruh hâlimden olacak şehir bana kendisini çok göstermedi sanırım. İkinci ziyaretim 2022 yılındaki Kitap Fuarı vesilesi ile oldu. Bu sefer Kahramanmaraş'ta çok bereketli bir 48 saat geçirdim. Kahramanmaraş'ın birbirinden değerli kültür adamları ve kalem işçileriyle hiç bitmesin dediğim tadı damağımda kalan sohbetlerimiz oldu. Benim için Kahramanmaraş'a dair hatıralar, gün doğmadan kaldığım otelden hareket ederek Trabzon Caddesi üzerinden Ulu Camii'ne doğru yer yer ara sokaklara merakla girip çıkarak yaptığım o rüya gibi uzun yürüyüşten kalmıştır. Kahramanmaraş'ı en olduğu hâliyle hafızama o sabahki yürüyüşle kazıdım diyebilirim. Yürüyüş sonunda Ulu Camii'n depremde yıkılan minaresini ve camii avlusundaki güvercinleri uzun uzun tarifsiz bir dinginlik

içinde izlediğimi; şehrin yeni güne kurulan saatinin tıkırtılarını yeni yeni açılmaya başlayan Kapalı Çarşı'daki dükkanlardan duya duya güneşin selamını alarak geri döndüğümü hatırlıyorum an gibi.

Ardı ardına onu aşkın isim sıralayabilirim Kahramanmaraş'ı benim için özel kılan. Bütün bu isimlerin büyük bir tutku ve özenle geçmişten bugüne Kahramanmaraş'tan birbirinden değerli dergilerle kanatlandırdıkları şiirler, hikâyeler, denemeler beni heyecanlandırıyor, beni imrendiriyor, beni harekete geçiriyor. Depremde birçok kaybımız oldu. Çok zor zamanlar geçirdi, geçiriyor Kahramanmaraş. Tanımaktan büyük mutluluk duyduğumuz canlar ahirete irtihal etti bize acı hüznü bırakarak. Her birine rahmet olsun. Bu zor imtihan karşısında inanç ve vakarını koruyan, her türlü zorluğa rağmen yürüyüşüne devam eden kahramanlara selam olsun.

BİR “DAKKA”

BETÜL GÜNGÖR

Telefonda, “Dakka’ya gidiyorsun” dediklerinde, ne anlamam gerektiğini anlamamıştım. “Şu dakika gidiyorsun” mu demek istemişlerdi? Yoksa ben yerin adını yanlış mı anlamıştım da, aslında Rakka’ya mı (Suriye) gidecektim?

Çelişkiyi gelen uçak biletiyle çözmemin ardından, en uzun süreli seyahatimi gerçekleştirmek üzere yola çıktım. Yaklaşık bir ay Bangladeş’te kaldım.

Uçak inmek için alçalmaya başladığında, normalde şehri izler, o şehrin ruhunu anlamaya çalışırım. Dhakka’ya baktığımda, siyah-kahverengi bir tual gördüm. Akmış bir yağlı boya tablonun çerçevesine girmeye çalışıyorduk. Ankara’nın griliğini bile sık gösterecek, bir şehir silütiydi.

Havaalanına iner inmez, kendimi karmaşanın içinde buldum. Kalabalıktı ve herkes çok yavaş ilerliyordu. İşlemler bitip de

şehre ilk adım attığımda yüzüme çarpan üç şey oldu: Nem; genelde Güney Asya ülkelerine gittiğimden alıştım. Koku; daha kötülerini de görmüştüm ve taktiklerim var kötü kokuyu hissetmemek için. Ekabir heyetle gelen pekçok-ultra üst düzeylerin, kokudan dolayı otellerinden çıkamayıp, uçağa binip geri döndüklerine şahit oldum. Ve; kaos. Trafik, korna sesi, çamur bir zemin, insan kalabalığı, birbirine dolanmış elektrik hattı kabloları... Malum kanalda yayınlanan Hint dizilerinin, en dramatik sahnelerinden birinde gibiydim. Pakistan’dan ayrılarak devletleşen Bangalli Müslümanların ülkesinde, Hindu ve Hristiyan azınlıklar da var. Ve biz; dinleri aynı olsa da yeni bir azınlık oluşumuna şahitlik etmek için Bangladeş’teyiz.

Myanmar’da Budistlerin; Rohingyalı Müslümanlara karşı işledikleri, insanlık suçlarının ikinci dalgası başlamıştı. Ateşe

verilmekten, ellerinin palalarla kesilmekten kurtulmaya çalışan Rohingyalılar, Bangladeş’e sığınmaya başlıyordu. Ben de, bu anları kaydetmek ve bir belgesel çekmek için buradaydım. Rohingyalıları, Arakanlılar olarak da biliyorlar. Ancak bunun yanlış bir isimlendirme olduğuna dair kendince hassasiyetleri var.

Normalde, gidilen şehri izlemek keyif verir. Pek öyle olmadı. Bende gökyüzünden uçaklarla çamaşır suyu döküp sokakları devasa fırçalarla foşur foşur yıkamak hissiyatı uyandı.

Sabaha kadar korna sesinden uyuyamadım, trafik gün ışıyana kadar azalmadı. Gece birtakım aksiyonlar da yaşanmış. Bize karşı mıydı, yoksa hedef başkası mı anlayamadık, ara ara silah sesleri geldi. Lakin pek üstümüze alınmadık. Sabaha, beklentilerimizin üstündeki nezih oteli-

mizde, hayatımdaki en iyi amerikanoyu içerek başladım. Kat görevlisinin peşimden koridor boyu koşup, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı sorması ve ona dua ettiğini söylemesi de benim için ilginç anlardan biriydi. Genelde Türkiye'yle ortak iş-proje yapmak isteyen kuruluşların bu sahte diyemem ama abartılı sevgi gösterilerine alıştım. Ama bizden hiçbir çıkarı olamayacak otel temizlik görevlisinin ülkeme samimi ilgisi hoşuma gitmişti.

Bangladeş'te Türklere, 'turuşka' diyorlar. Eski Hint kaynaklarından beri böyleymiş. "Ya hu, sizi Babürlüler yönetti, ne demek Turuşka" deyip durdum ama ne kadar anladılar bilmiyorum. Bahadır Şah tüm bu coğrafya ülkeleri için yakın dönem travması. Ona yapılanları hazmedemeyen bir kitle hâlen var. Elbette, İmparator Timur'un ve ailesinin kolunu uzandığı her yerde olduğu gibi fillerin adı genelde Bahadır. Dönemin tankları... Yiğit bir savaşçı olarak görülüyorlar.

Buriganga yani eski Ganj Nehri'nin kenarına kurulu Dhakka, Bangladeş'in başkenti. Dünyanın en kalabalık şehirlerinden biri. Nüfusun çokluğuyla

Kat görevlisinin peşimden koridor boyu koşup, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı sorması ve ona dua ettiğini söylemesi de benim için ilginç anlardan biriydi.

övünmenin ne denli manasız olduğunu birine ispat edemiyorsanız, ona bir Dhakka gezisi ısmarlayın. Buriganna Nehri'nden çöp akıyor. Etrafındaki tüm fabrikaların atıkları bu nehre boşaltılıyor. Elbette yasaklanmış ama dinleyen kim. Ucuz iş gücünü geçtim, bedava iş gücünün şehri. Nasıl mı? Birçok işçi 'paramı alırım' umuduyla bedava çalışıyor.

Gözünüzde canlandırın. Şık bir AVM'desiniz. Yerler pırıl. Lüks bir mağazaya giriyorsunuz, kapıdan girer girmez burnunuza harika parfüm kokusu çarpıyor. Işıklar, ledler, vitrinler... Askılarda farklı desen ve kumaşta, son moda elbiseler. Bol sıfırlı bir mebla ödeyip, tam bedeninize göre bir kıyafet alıyorsunuz. Etiketinde 'Made in Bangladesh' yazıyor.

Buraya ışınlanın. O marka kıyafetlerin küçük el tezgâhlarında, yangın merdiveni hatta pencerenin olmadığı atölyelerde, tozlu yerlere üst üste atılarak, büyük bir emek sömürüsüyle üretildiğini bilin. Çok işçi yanarak, sakat kalarak, hastalanarak bedel ödüyor. O kıyafetlerle sen de varlıklı olmanın havasını atıyorsun, cilalı parkelerde. Birkaç işçi sendikası farklı üretim ülkelerinde de; "Alacağınız bu ürünü ben yaptım ama paramı alamadım" diye etiketlere basarak, seslerini dünyaya duyurmaya çalıştılar. Bu yüzdendir ki, popüler bir etkileşim aracı hâline getirilerek yapılan boykotları, pek ciddiye alamıyorum. O markalardan çoktan vazgeçmiş olmalısınız.

Ertesi gün muson mevsiminin yaklaşmasından dolayı, lastik çizme almak için pazara gittik. Bir şehrin kalbi pazarlarda atar. O çamurdan ambiyansın içinde, renkli olan ender şeylerden biri kadınların kıyafetleriydi. Bir de Ahsan Manzil Sarayı. Yerel polisler için tahtadan işlemeli sopalar da satılıyordu. Plastik atığa boğulmuş bu şehirde; cop yerine ahşap bir silah kullanması şaşırtmıştı.

Dilencileri oldukça tuhaftı. Yüzlerinde cüzzam hastalığına benzer bir hastalık vardı. Bir yaşlı kadının alt çenesinin yarısı komple yoktu ve üst dişleri o boşluktan görünüyordu. Birine para verdiğinizde kendi aralarında ciddi bir itiş kakış başlıyordu. Şehrin kendine dair daha karanlık taraflarını duyduk lakin gözlemleyemedik.

Zencefil çayıyla kendimize gelip, birkaç günde işlerimizi bitirip; dünyanın en uzun tek parçalı sahiline sahip diğer Bangladeş şehrine Cox Bazaar'a doğru yola çıktık. Bu sahil dünyanın en büyük mülteci akınlarından birine şahitlik edecektim. Bunu da size anlatmalıyım.

KAHRAMANMARAŞ'IN ÇEŞMELERİ *Çözölmez Şifre*

- SÜTÇÜ İMAM ÇEŞMESİ
BİZE NE ANLATIR?
- ULU CAMİİ'N LAHİT ÇEŞMESİ
- ZAMANIN AKIP GİTTİĞİ
KONAK ÇEŞMELERİ
- ACEMLİ CAMİİ ÇEŞMESİ

SÜTÇÜ İMAM ÇEŞMESİ BİZE NE ANLATIR?

MEHMET İŞİK

Toplumlar tarihlerini oluşturan önemli olayları unutulmaz kılmaya özen gösterirler. Kimlik buldukları, karaktere büründükleri bu büyük olayları ve olayların kahramanlarını unutmamak için tarihe iz düşmek isterler. Anıtlar dikerler, kitabeler kaleme alırlar, büyük liderlerinin anıt mezarlarını inşa ederler. Türk İslam toplumlarında da durum benzerlik gösterir. Tarihi olayların unutulmaması ve kahra-

manların gönüllerde yaşatılması arzusuyla anıtlar, kitabeler, destanlar, türküler oluşturulur. Dilden dile dolaşan, kulaktan kulağa yayılan ve zamanla efsaneleşen büyük olayların toplum zihninde canlılığını koruması için kültür adamları özel gayret sarf ederler.

Kahramanmaraş sınırları içerisinde bulunan birçok tarihi eserin yapılış gayeleri farklıymış gibi gözükmeyle birlikte temelde aynı

hissiyata, aynı düşünceye dayanır. Şehrin farklı semtlerinde bulunan hanlar, hamamlar, çeşmeler, camiler, tekkeler, zaviyeler, türbeler bu amaca hizmet eder.

Dulkadiroğulları Beyliği ve Osmanlı döneminde şehrin ileri gelen zenginleri, beyler, idareciler şehrin önemli noktalarında çeşmeler yapıp halkın hizmetine sundular. Dulkadiroğulları ve Osmanlı zamanında yapılan çeş-

UZUNOLUK OLAYI

31 Ekim 1919 Perşembe günü sarhoş haldeki Ermeni askerleri Uzunoluk Hamamı'ndan çıkan Müslüman kadınlara sarkıntılık edip, çarşaflarını çekistirerek; "Burası artık Türklerin değildir. Fransız memleketinde ise pece ile gezilmez." diyerek taşkınlık etmişlerdi. Olayı Kel Hacı'nın kahvesinden gören halk yatıştırıcı nasihatlere rağmen kursun yağmuruna tutulmuş, olay yerinde Çekmekçi Salıd yaralanarak şehit olmuştur.

Sütçü İmam inancından aldığı güçle Millî Mücadelenin ilk kurşununu attı. Ermeni askerlerinden biri olay yerinde yaralanıp bilahare öldü. Diğerleri de kaçtılar.

melerin isimleri genelde hayır işleyen kişinin adıyla anılıyordu. Veya çeşmeler bir vakfın eseriye ismini oradan alabiliyordu. Millî vakıalarda kahramanlık göstermiş kişilerin adına çeşme yapılmasına dair örneklerle Cumhuriyet dönemiyle daha sık rastlanılır oldu.

Maraş'ın Fransız işgaline ve işbirlikçi Ermenilere karşı gösterdiği kahramanlıklar, yeni Türk devletinin teşekkül sürecinde milli kimlik oluşturmaya büyük katkı sağladı. Fransızların şehri işgal ettikten hemen sonra yaşanan Uzunoluk Olayı ve Sütçü İmam'ın ilk kurşununu gerek olayın cereyan ettiği tarihte gerekse sonraki yıllarda millî hissiyatı ateş-

lemesi ve diri tutması nedeniyle anıtlastırılması gereken bir tarihi olay olarak ortaya çıktı.

Yazımızın başında belirttiğimiz üzere, bir milletin kimlik bulmasına, karakterini oluşturmaya etkili olan olaylar, Türkiye Cumhuriyeti özelinde de dikkatle ele

alındı. Yurdun dört bir yanında Millî Mücadele Kahramanları için anıtlar yapıldı. Tarihi olaylarla ilgili romanlar yazıldı, kitabeler oluşturuldu, resimler çizildi, heykeller dikildi, çeşmeler inşa edildi. Şehitlikler düzenlendi ve yeni neslin ecdadını tanımaya dair tarihe izler düşüldü.

Uzunoluk Olayı'nın yaşandığı ve Sütçü İmam'ın Fransızlara ilk kurşununu attığı noktada inşa edilen Sütçü İmam Çeşmesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinde tarihe kazınan izlerden biri oldu.

Çeşmenin yapılış amacı tek başına bakıldığından sıradan bir belediye hizmetleri gibi görünebilir.

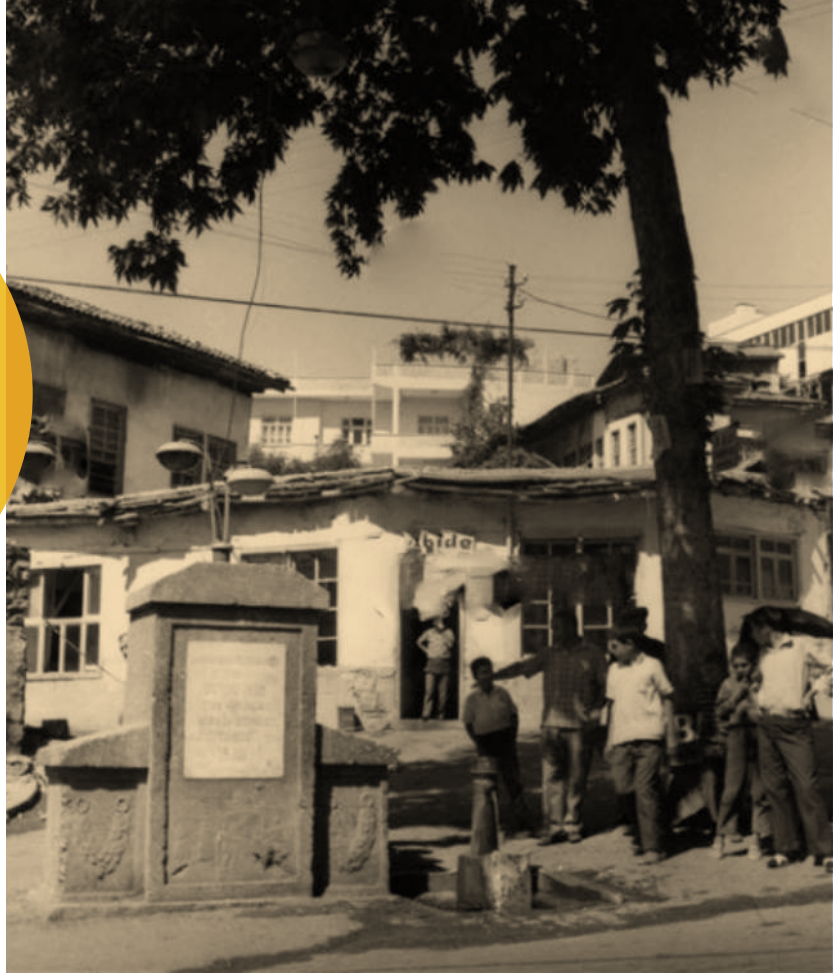

**Milli vakıalarda
kahramanlık
göstermiş kişilerin
adına çeşme
yapılmasına
dair örneklerle
Cumhuriyet
dönemiyle daha sık
rastlanılır oldu.**

Fakat bu çeşmenin inşa sürecinde iç ve dış politikadaki gelişmeleri iyi okunmalıdır.

Sütçü İmam Çeşmesi, 1936 yılında hizmete sunuldu. Yine Şeyh Adil Mezarlığı içindeki şehitlik anıtı da devlet erkânın katılımıyla 1936 yılında açıldı. Sütçü İmam Çeşmesi'nin açıldığı gün yine Maraş

Kalesi'nde, Mustafa Kemal Paşa'nın talebiyle yapılan, Bayrak Tutan Bozkurt Anıtı ziyarete açıldı.

1936 yılının 28 Kasım tarihinde Maraş'ta yapılan bu açılış törenleri ulusal basına servis edilen haberlerde öncelikli olarak yer aldı. Sütçü İmam Çeşmesi ile birlikte Bayrak Tutan Bozkurt Anıtı'nın açılmasının 28 Kasım'a getirilmesi tesadüf olamazdı.

28 Kasım 1919'da Fransız İşgal kuvvetleri tarafından Maraş Kalesi'nden silah zoruyla indirilen Türk bayrağı Maraşlının iman gücüyle yeniden yerine konulmuştu. Bu olay sonrasında işgalci durumda olan Fransızlar, Maraş'ta tam manasıyla bir otorite kurmak için işgal şartlarını ağırlaştırmış, şehirde Ermeni terörünün önünü açmıştı. Niha-yetinde 22 gün 22 gece süren Maraş İstiklal Harbi'ni Maraşlı-

lar kazanmış ve tarihe adlarını Kahraman olarak yazdırmışlardı.

Türk devlet aklı, hem bu tarihi olayları unutturmamak hem de o günün dış politikasına mesaj vermek için Maraş'ı seçmişti.

1 Kasım 1936'da TBMM'nin ya-sama yılı açılışında Mustafa Kemal Paşa'nın gündeminde Hatay Meselesi vardı. Rivayet odur ki; TBMM'deki özel odasında Fran-sa Büyükelçisi'yle görüşmüş ve ona Hatay Meselesi'nin hem millî hem de şahsi davası olduğunun altını çizmişti. Hatay'ın Türk yur-du olduğunu ve Türkiye'ye bırakılması gerektiğini, bu durumun olmaması hâlinde Reis-i Cumhur görevinden istifa edip Toroslarda yeniden Kuvayımilliye birlikleri kuracağını ima etmişti.

İşte böylesine önemli bir dönem-de Maraş'ta Fransızlara karşı ilk kurşunun atıldığı yerde, ilk kurşunu

Uzunoluk Olayı'nın yaşandığı ve Sütçü İmam'ın Fransızlara ilk kurşunu attığı noktada inşa edilen Sütçü İmam Çeşmesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinde tarihe kazınan izlerden biri oldu.

atan Millî Mücadele kahramanı Sütçü İmam adına bir çeşme açılışı yapıldı. Aynı gün Maraş Kalesi'ne Bayrak Tutan Bozkurt heykeli dikildi. Altına da Türk Maraş ifadesiyle başlayan bir kitabe nakşedildi. Hem kaledeki anıtın yüzeyine hem de Uzunoluk'ta açılan Sütçü İmam Çeşmesi yüzeyine çete kıyafeti giymiş Maraşlı kahramanların tasvirleri işlenmişti. Fransa'ya Maraş'tan nasıl çıkarıldıklarını, Maraş Harbi'nin iki önemli simge olayıyla hatırlatılmış olunuyordu. Ve ince bir mesaj ile Maraş ve çevresinden oluşturulacak yeni millî çetelerle yarım kalan Hattay'ın kurtarılması için harekete geçilebileceği mesajı veriliyordu.

Tüm bunların yanında Maraşlılara, tarihlerini unutmamaları hususunda kalede Bayrak tutan Bozkurt Anıtı, Şehadil Mezarlığı'nda Şehitlik Anıtı ve Uzunoluk'ta Sütçü İmam Çeşmesi yapılarak hizmet ediliyordu.

Sütçü İmam Çeşmesi'nin yapımından iki yıl önce yapılan bir başka çeşme ise yine millî duyguları yaşatmak için isimlendirilmişti. Ulu Camii'n kuzeydoğusuna düşen, hemen üstündeki sokağın Atatürk Meydanına giriş noktasında yer alan çeşme 1934 yılında açıldı. Çeşmenin bugün üzerinde basit bir Türkçe ile "1920 Maraş Kahramanlarını Analım 1934" cümlesi yer almaktadır. Maraş İstiklal Harbi kahramanları anısına yapılan çeşmenin maalesef ki orijinal kaidesi zamanla ortadan kaldırılmıştı.

Maraş İstiklal Mücadelesi'nin önemli olaylarını ve kahramanlarının aziz hatıralarına yapılmış olan bu iki çeşme, sanki Cumhuriyetin ilk yıllarına ait izleri, daha doğru ifadeyle yakın tarihimizin hafızasını silmeye kasteder-

cesine defalarca sökülmüş, değiştirilmiş ve tarih özelliği olan kabartmalı kaideleri ortadan kaldırılmıştır. Yine aynı şekilde aynı tarihte açılan Maraş Kalesi'ndeki Bayrak Tutan Bozkurt heykeli kayıplara karışmış, sadece çeşmenin ve anıtın levhaları kalmıştır.

1. Fotoğraf

ULU CAMİİ'N LAHİT ÇEŞMESİ

MURAT YARIM

Alman arkeolog Hans Henning Von Der Osten'in *Küçük Asya'da Hitit Keşifleri* adlı kitabını incelerken bir fotoğraf dikkatimi çekti. 1929 yılında Maraş'ı ziyaret eden Osten, kitabında bazı fotoğraflar paylaşmış. Bu fotoğrafların birindeki çeşme dikkat çekiciydi. Üç lüveli çeşmenin teknesi Roma Dönemi'ne ait bir lahitti. Lahitin kenarlarında süslemeler ve kabartmalar mevcuttu. Çeşmenin sol tarafında iki adam, sağ tarafında ise bir çocuk bulunuyordu. **(1.Fotoğraf)** Fotoğrafa ait açıklamada o adamlardan biri Maraş Maarif Müdürü Neşet

Zühtü Bey, diğeri ise çeltik fabrikasının müdürü Mehmet Nihat Bey'di. Maraş'a geldiğinde kalacak yer konusunda sorun yaşayan Osten'e Neşet Zühtü Bey yardımcı olmuş, sonrasında Maraş gezisi boyunca kendisine eşlik etmişti. Bir diğer önemli detay da Maraş'ta müzeciliğin temellerinin bu günlerde atılmış olmasıydı. Tarihe meraklı olan Neşet Zühtü Bey ile Osten, Maraş'ta buldukları Hitit Dönemi'ne ait tarihi eserlerle Sakarya Mektebinde küçük bir müze oluşturmuşlardı.

Fotoğrafta yer alan çeşmeyi daha önce hiçbir kaynakta gör-

memiş, nerede olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlamamıştım. Bu çeşme benim için yeni bir araştırma konusu oldu. 6 Şubat depreminden önce Kahramanmaraş Müzesi ziyaretimde çeşme olarak kullanılan lahitin müzede olduğunu fark ettim. **(2.Fotoğraf)** Bu durum hem sevindirici hem de düşündürücüydü. Lahitin günümüze kadar korunup gelmesine sevindim. Bir zamanlar şehrin sokaklarında çeşme olarak kullanılan daha sonra müzeye getirilen bu lahit çeşme olarak kullanıldığında neredeydi?

Tarihe meraklı olan Neşet Zühtü Bey ile Osten, Maraş'ta buldukları Hitit Dönemi'ne ait tarihi eserlerle Sakarya Mektebinde küçük bir müze oluşturmuşlardı.

Uzun zamandır Maraş'a ait tarihi fotoğraflar üzerinde araştırma yapıyorum. Bu konuda epey yol aldığımı da düşünüyorum. Yaklaşık bir asır öncesine ait fotoğraflarda şehrin birçok yerini görebiliyorum. Arşivimdeki fotoğraflar üzerinde araştırma yaparken 1935 yılına ait panoramik bir fotoğrafta çeşmenin yerini tespit ettim. **(3.Fotoğraf)** Çeşme Ulu Camii'nin batı tarafındaki giriş kapısında yer alıyordu. 1. fotoğrafta çeşmenin sağ tarafında duran çocuk Ulu Camii'nin kapısına çıkan merdiven basamaklarında duruyordu. 1940'lı yıllarda yol açma çalışması nedeniyle yapılan yıkımlarda Ulu Camii'nin girişinde bulunan bu lahit müzeye kaldırılmış. İnternette araştırma

yaparken bir müzayede sitesinde çeşmenin fotoğrafına denk geldim **(4.Fotoğraf)**. İlginçtir ki fotoğrafın açıklamasında Ulu Camii Çeşmesi notu düşülmüş. O döneme ait bir gazetede yine çeşmenin önünde poz veren bir beyefendinin fotoğrafı da yer alıyordu **(5.Fotoğraf)**.

Günümüzde bu çeşme kullanımda olmasa da müzede sergilenen bu lahitin bir zamanlar Maraş'ta özellikle de Ulu Camii'de çeşme olarak kullanıldığını öğrenmek şehrin hafızası için önemlidir. İki ay önce Kahramanmaraş Müzesine yaptım

ziyarete lahit çeşme ile ilgili fotoğraf ve bilgileri müze yetkilileri ile paylaştım. Umarım bu bilgiler lahitin sergilendiği yerde paylaşılsın.

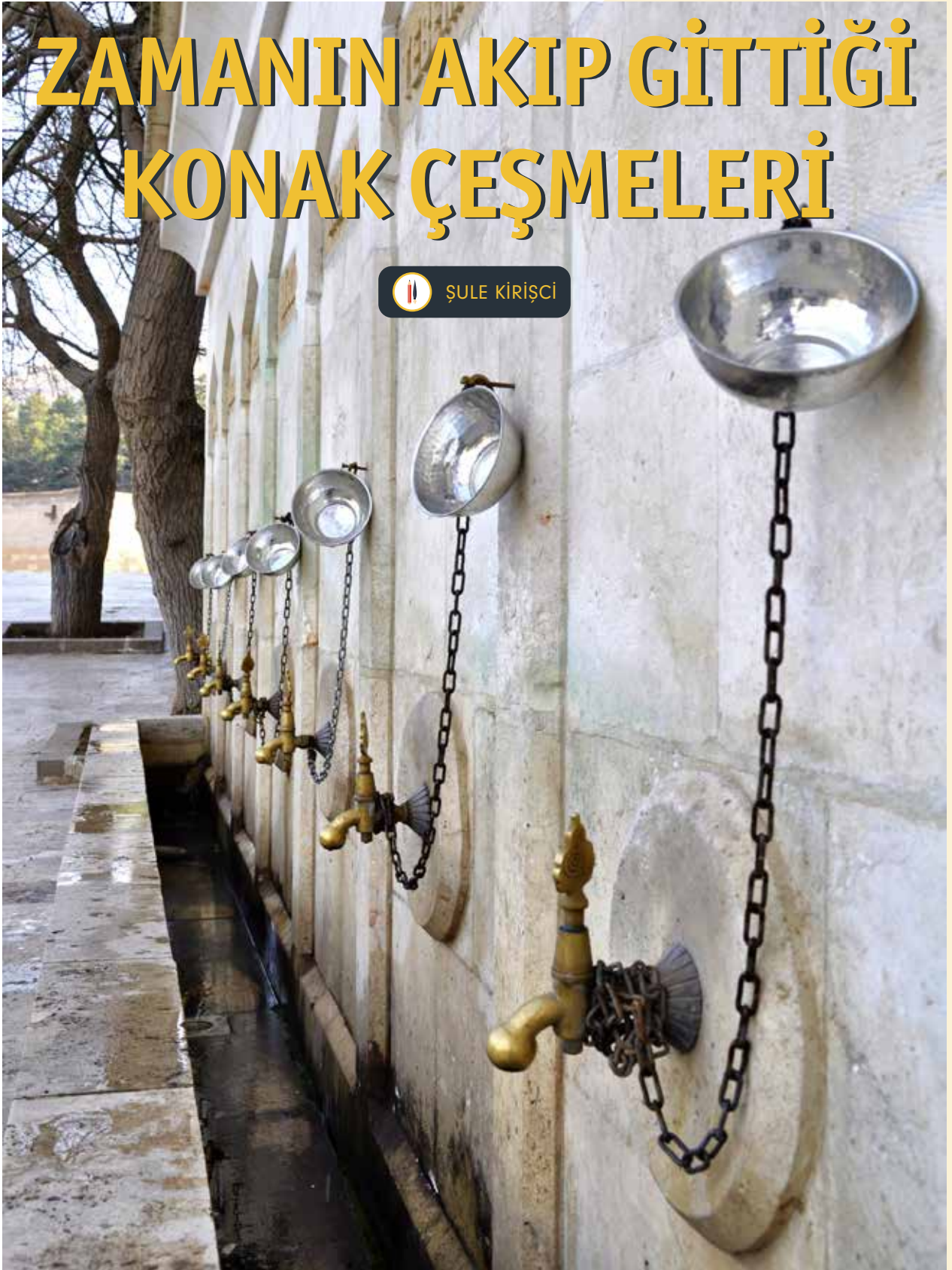
Türk ve dünya tarihinin en önemli seyyahlarından biri olan Evliya Çelebi, *Seyahatnamesi*'nde Maraş'tan bahsederken, "Cümle yetmiş çeşme-i âb-ı zülâldir. Amma her evde birer mâ-i carî mukarrerdir." ifadelerine yer vermiştir. Evliya Çelebi'nin bahsettiği yetmiş çeşmenin arasında bu çeşme var mıydı? Bu çeşme ne zaman, kim tarafından yapıldı? Bu soruların cevaplarını aramaya devam edeceğim.

ZAMANIN AKIP GİTTİĞİ KONAK ÇEŞMELERİ

ŞULE KİRİŞCİ

"Çiseyen gümüşsü tozların
Serin çiğlerle kaplıyor beni:
Ak, ak durmaksızın sevinçli pınar!
Anlat, anlat bana bildiklerini..."

Bu dörtlük Puşkin'in "Bahçesaray
Çeşmesi" şiirinden... Hikâyesi ol-
dukça etkileyici...

Kırım'da Puşkin'i en çok etkileyen
eser meşhur Gözyaşı Çeşmesi'dir.
Bu çeşmeyi 1763 yılında Kırım
Hanı Giray Han, çok sevdiği ve
genç yaşta ölen eşi Dilara Ha-
nım anısına "Dünya durdukça bu
çeşme de benim gibi ağlasın"
diyerek Bahçesaraylı bir taş usta-
sına yaptırmış. Özelliği, çeşmeden
akan her bir su damlasının çıkar-
dığı ses, akustiğin de yardımıyla
insana ağlama-hıçkırık sesi gibi
gelir ve dinleyeni derinden etki-
lermiş. Kırım Hanı'nın sarayında
bulunan bu çeşmenin hikâyesi ve
bıraktığı izler, ziyaretçilerini derin-
den etkilemişti. Puşkin de çok etki-
lenmiş ve "Bahçesaray Çeşmesi"
adlı şiirini kaleme almıştır.

Farklı coğrafi özellikleri bir arada
barındıran Kahramanmaraş kaynak
suları, şelaleleri, baraj gölleriyle de

meşhurdur. Bu yüzden şehrin birçok
noktasında bulunan çeşmelerle bir-
likte eski konakların bahçelerindeki
çeşmeleri gördüğünüzde şaşırmayın.

Çocukluğumu geçirdiğim evin avlu-
sunda, bir zamanlar evin ruhunu ve
geçmişin izlerini taşıyan bir çeşme
vardı. Babaannemin ve dedemin
yaşadığı Ekmekçi Mahallesinde bu-
lunan ahşap iki katlı bir evdi. Evin
girişinden üst kata çıkan merdivenin
hemen yanında yer alan bir çeşme
vardı. Dedemin dedesi yaptırmış
bu çeşmeyi. Etrafı renkli dikkörtgen
şeklinde iki sıra taşlarla çevriliydi.
Taşların renkleri kimi gri, kimi kırmızı,
kimisi de siyaha yakındı.

**Kahramanmaraş'ta
geleneksel konut
çeşmeleri avluların
yan duvarlarında ya
da avludan birinci
kata çıkan merdiven
altlarında yer alır.**

Çok işler yapılırdı. O çeşmeden akan
suyla avlu yıkanır, yazın peynir, turşu
ceresine ev sahipliği yapardı. Tarhana
yapılırken, bulgur kaynatılırken işe ya-
rardı çeşmenin suyu. Bazen de bizim
oyunlarımıza eşlik ederdi. Havuzunu
doldurup renkli el işi kâğıtlarından
yaptığımız küçük kayıkları yüzdürme-
ye çalışırdık. Sokakta oyun oynayıp
susadığımızda bu çeşmeye ağzımızı
dayayıp su içerdik, yukarı kadar çık-
mazdık. Bunlar aklıma gelenler...

O eski evin avlusunda, çeşme sadece
bir su kaynağı değil, aynı zaman-
da bir aile geçmişinin, sevinçlerin
ve hüznün sembolüydü. Ve her
damla, geçmişin büyüklüğü bir şekilde
geleceğe aktığı anların hatırlatıcısı
olarak dururdu öylece...

Evler, tarih boyunca sadece barın-
ma değil, aynı zamanda kültürel ve
sosyal yaşamın merkezi olmuştur. Bu
mekânların önemli unsurlarından biri
de, geçmişin izlerini taşıyan çeşmeler-
dir. Bir zamanlar evlerin avlularında,
bahçelerinde veya iç mekânlarında
yer alan bu çeşmeler, yalnızca su ih-
tiyacını karşılamakla kalmamış, aynı
zamanda evlerin ruhunu ve sahiplerin
yaşam tarzını da yansıtmıştır.

Dedeoğlu Konağı

Her çeşme, bir dönemin izlerini, bir medeniyetin sanatını ve günlük yaşamın ritmini yansıtır.

deriden yapılmış yayık şeklindeki kırıbalara doldurur ve omuzlarında taşırlandı. Yabancı kişilerin eve girmesini engellemek amacıyla, her evin önünde "saka deliği" olarak bilinen küçük bir taş tekne bulunurdu. Sakalar, suyu bu tekneye boşaltır ve evin içine girmeden görevlerini tamamlardı. Su, tekneye bağlı bir borudan avludaki küplere dolardı.

Eski evlerdeki çeşmeler, tarih boyunca çeşitli dönemlerin ve medeniyetlerin etkilerini taşır. Osmanlı döneminde, özellikle büyük konaklarda iç mekânlarda bulunan çeşmeler, hem estetik bir değer taşıyan hem de pratik işlevi olan unsurlar olarak karşımıza çıkar. Çeşmeler, yalnızca suyun aktığı bir mekanizma değil, aynı zamanda evin dekoratif unsurlarından biridir. Eski çeşmeler genellikle estetik açıdan zengin detaylarla süslenmiştir. Mermer, taş, seramik veya ahşap gibi malzemelerle yapılan çeşmeler, evin iç mekânına sanatsal bir dokunuş katardı. Osmanlı döneminde iç mekânlarda kullanılan çeşmelerin üst kısımlarında genellikle ince işçilikle yapılmış hat yazıları veya motifler bulunur. Bu motifler ve yazılar, ev sahiplerinin sosyal statülerini ve estetik zevklerini yansıtır. Ayrıca çeşmelerin estetik açıdan zenginliği, evin iç mekânı-

Çeşmeler, tarih boyunca çeşitli medeniyetlerde farklı şekillerde kullanılmıştır. Antik Roma'dan Osmanlı İmparatorluğu'na kadar birçok kültürde, çeşmeler suyun hem estetik hem de fonksiyonel bir şekilde sunulduğu önemli yapılar olarak görülmüştür. Osmanlı döneminde özellikle ahşap ve taş işçiliği ile yapılan çeşmeler, evlerin girişlerinde, avlularda veya bahçelerde sıklıkla yer alırdı.

Kahramanmaraş'ta geleneksel konut çeşmeleri avluların yan duvarlarında ya da avludan birinci kata çıkan merdiven altlarında yer alır. Ayrıca bazı çeşmeler ise avlu zemininden yükseltilmiş sofa bölümünün güney cephesinde yer

almaktadır. Kentimizdeki konutlara ait çeşmelerin yapım yılına ait veri bulunmamakla birlikte bazılarının geç Osmanlı döneminde bazılarının da cumhuriyet döneminde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Osmanlıda temizlik ve içme suyu amacıyla yapılan çeşmeler, hem temizlik hem de su içme amacıyla önemli birer estetik odak noktası olmuşlardır. Evlerde boru sistemi olmadığından, su genellikle saraylar, hamamlar, camiler ve büyük konaklara künklerle taşınırdı. Halk ise ihtiyaç duyduğu suyu mahalle çeşmelerinden temin ederdi.

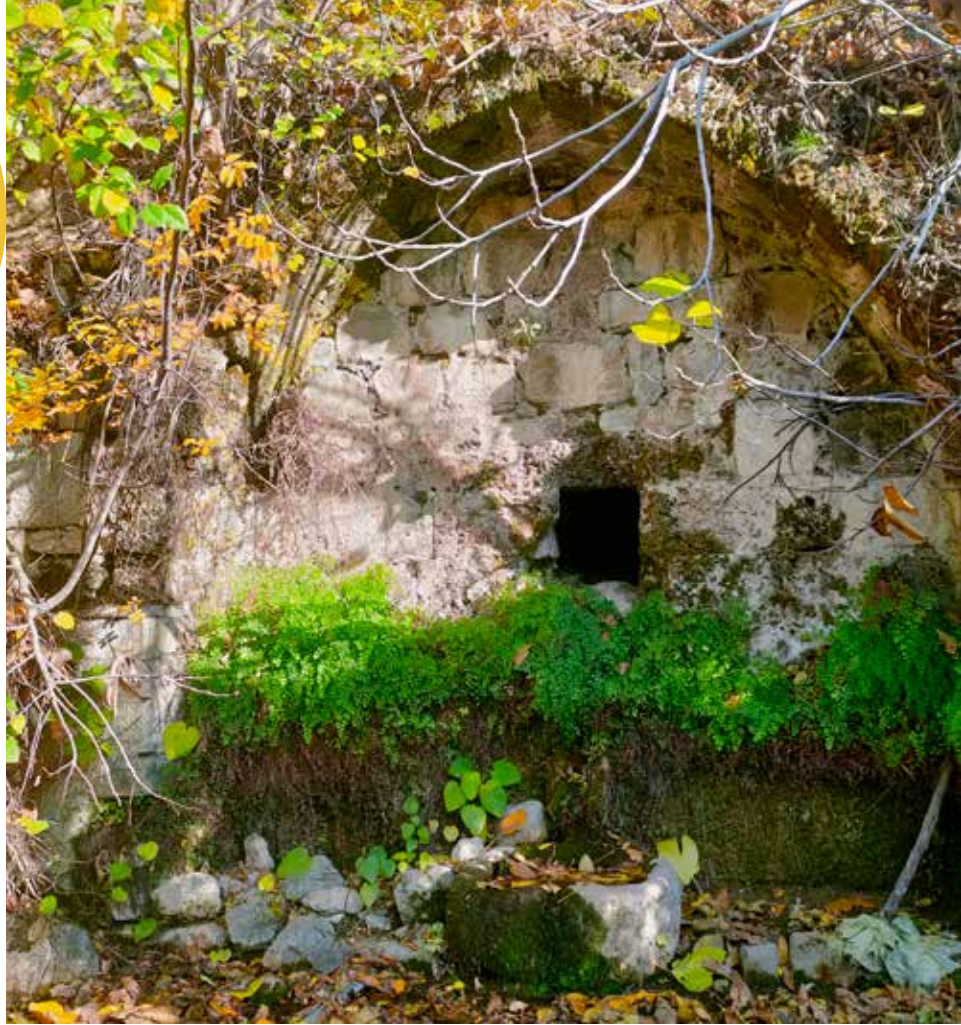
Evlerde suyun temin edilmesi için, çeşmelerden suyu taşıyan kişilere "saka" denirdi. Sakalar, suyu

Bahçelerde veya iç mekânlarda yeniden değerlendirilen eski çeşmeler, estetik bir unsur olarak kullanılırken, aynı zamanda geçmişin izlerini yaşatır.

nın zarif ve sofistike bir atmosfer kazanmasını sağlar, genel estetiğine katkıda bulunur ve evin ambiyansını zenginleştirirdi. Su akışı ve çeşmenin sesleri, mekâna huzur ve sakinlik katardı.

Eski evlerdeki çeşmeler, tarih boyunca estetik, sosyal ve işlevsel birçok yönü temsil eder. Her çeşme, bir dönemin izlerini, bir medeniyetin sanatını ve günlük yaşamın ritmini yansıtır. Bu yüzden, eski evlerdeki çeşmeler sadece birer su kaynağı değil, aynı zamanda tarihe, kültüre ve sanat anlayışına dair önemli belgeler olarak değerlidir. Geçmişin bu değerli izlerini korumak ve yaşatmak, hem kültürel mirasımıza sahip çıkmanın hem de estetik değerlerimizi geleceğe taşımanın bir yoludur.

Eski evlerdeki çeşmeler, aynı zamanda bir dizi işlevi olan pratik mekanizmalardır. İşte eski çeşmelerin sunduğu başlıca işlevler: Çeşmeler, ev halkının günlük yaşamında önemli bir rol oynar. Su, hem kişisel hijyen hem de temizlik açısından vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Eski evlerde çeşmeler, suyun kolayca erişilebileceği bir noktada bulunurdu. Bu çeşmeler, mutfak, banyo veya diğer yaşam alanlarında suyun teminini sağlar. Çeşmeler, evin iç mekânında temizlik işlemlerinin yapılmasına da yardımcı olurdu. Su, günlük temizlik işleri için vazgeçilmez bir unsurdur ve çeşmeler bu işlevi sağlar.

İç mekân çeşmeleri, ev halkının bir araya geldiği ve sohbet ettiği sosyal alanlar olarak kullanılırdı. Büyük konaklarda, çeşme etrafı sosyal etkileşimler ve günlük yaşamın paylaşıldığı bir alan hâline gelirdi. Eski evlerdeki çeşmeler, bu ihtiyacı karşılamının yanı sıra, sosyal yaşamın bir parçası olarak da kullanılmıştır. Özellikle büyük konaklarda, çeşmeler ev halkının bir araya geldiği, sohbet ettiği ve günün stresini atabildiği sosyal alanlar hâline gelmiştir.

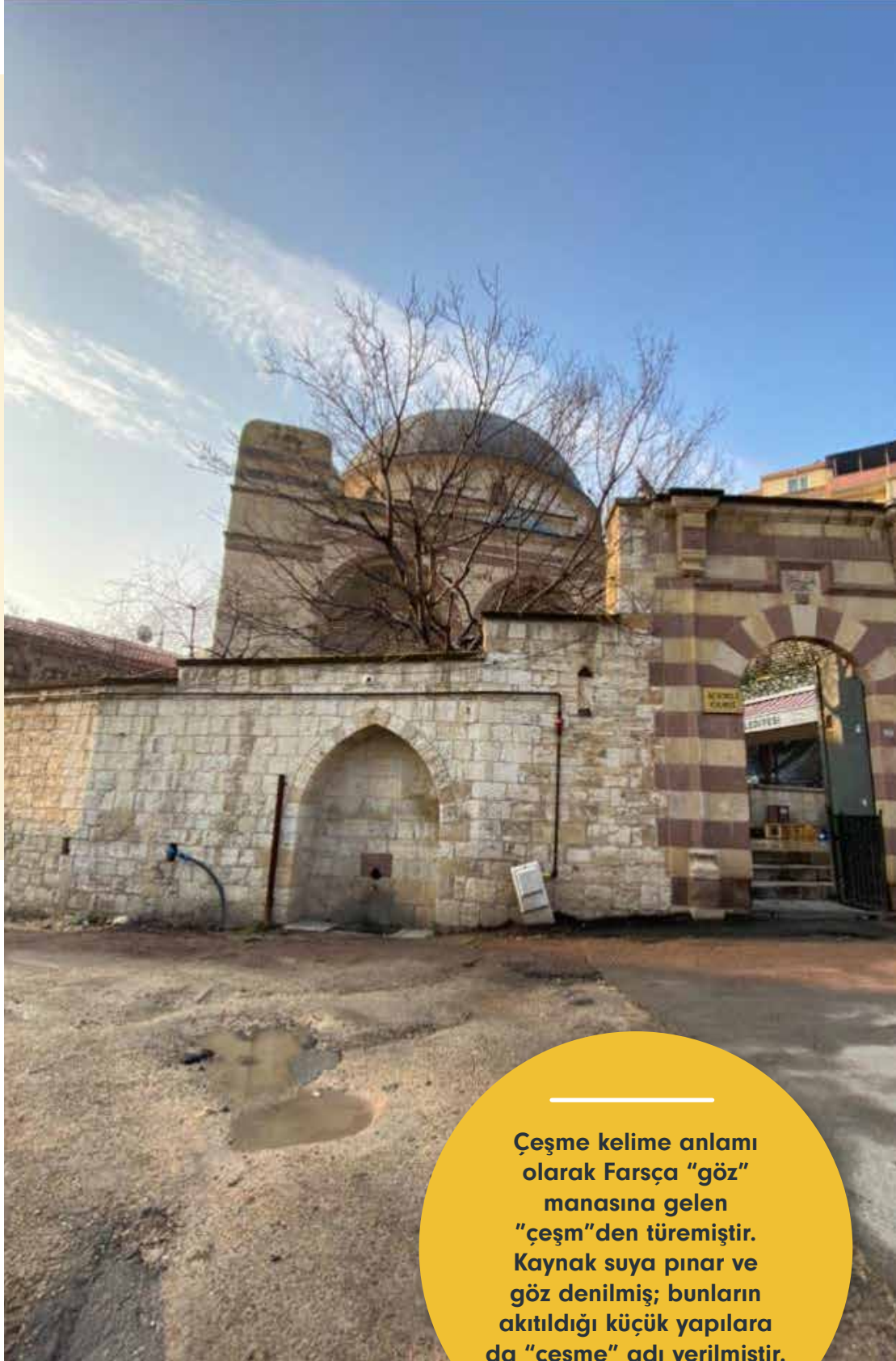
Günümüzde eski evlerdeki çeşmeler, sadece tarihî birer parça olarak değil, aynı zamanda modern yaşamın içinde de anlam kazanmaktadır. Bahçelerde veya iç mekân-

larda yeniden değerlendirilen eski çeşmeler, estetik bir unsur olarak kullanılırken, aynı zamanda geçmişin izlerini yaşatır. Restorasyon projeleriyle, bu çeşmeler modern tasarım anlayışlarıyla da harmanlanarak yeni bir yaşam alanı sunar.

Estetik açıdan önemli birer mimari unsur olan çeşmeler, geçmişin güzelliklerini ve yaşam tarzını bugüne taşıyan değerli yapılardır. Bu çeşmelerin korunması ve restorasyonu, hem tarihî mirasın yaşatılması hem de kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılması açısından büyük bir önem taşır. Eski evlerdeki çeşmeler, zamanın ve mekânın ötesinde, geçmişin sessiz tanıkları olarak yaşamaya devam eder.

ACEMLİ CAMİİ ÇEŞMESİ

SEDA NUR ÇETİNKAYA

Çeşme kelime anlamı olarak Farsça "göz" manasına gelen "çeşm"den türemiştir. Kaynak suya pınar ve göz denilmiş; bunların akıtıldığı küçük yapılara da "çeşme" adı verilmiştir.

Su insanlara nimet olarak inmektedir. Su hayattır ve her canlıya hayat verir. Bundan istifade tarihte birçok kişi hayır yapmak için çeşme yaptırmışlardır. Türk-İslam kültüründe suya ne kadar değer verildiği gönüllerde, dillerde mekânlarda hep dile getirilmiş, Yüce Rabb'in rızası ve rahmetini kazanmak için yarış içinde olmuşlardır. Türklerin hakim oldukları Orta Asya'dan Anadolu'dan Balkanlar'a kadar her yerde atalarımız, Yüce Allah'ın verdiği nimetin kıymetini bilerek birçok yere birbirinden güzel, estetik mimarisi olan çeşmeler yaptırmışlardır.

Çeşmeler, hayatın ve canlılığın yaşadığı, anlam bulduğu yerlerdir. Selçuklu ve Osmanlı kültürü içinde çeşmelerin önemi büyüktür. Türkler, çeşmelerden ve sebillerden içilen suyun en büyük hayır olduğuna inanmışlar, sevaba nail olmak için her sokağa çeşme yapar hale gelmişlerdir. Çeşme kelime anlamı olarak Farsça "göz" manasına gelen "çeşm"den türemiştir. Su çıkan kaynak, pınar ve gözlere denilmiş, bunların aktıldığı küçük yapılara da "çeşme" adı verilmiştir. Hayrat çeşmeleri, kültürümüzde ve tarihimizde önemli yer kaplar. Eski zamanlardan beri hayırseverler tarafından yapılan ve halka açık olan bu çeşmeler, topluluklar arasında hem manevi değer taşır, hem de yaşamsal bir kaynak sağlar. Çeşme yapmanın ana amacı, genellikle topluma hizmet etmek ve onlara yaşamın en önemli kaynaklarından birini sağlamaktır. Memleketimiz Kahramanmaraş'ta da birçok çeşme bulunmaktadır. Bu çeşmelerin biri de Acemli Camii Çeşmesi'dir.

Acemli Camii Çeşmesi Acemli Camii'n hemen girişinde, avlu duvarının kuzey cephesinde yer almaktadır. Acemli Camii'n tarihçesine şöyle bir baka-

lım: Acemli Camii diğer adıyla Şehit Evliya-İskender Bey Camii günümüzde de bir külliye yapısıdır. Külliye; cami, medrese ve çeşmeden oluşur. Külliye, Beyazıtlı ailesinden Hacı Abdullah Bey'in oğullarından İskender Bey tarafından, kendi adıyla Acemli (Şehit Evliya) Mahallesine yaptırılmıştır. Bu caminin 17. yüzyılın ortalarına doğru yaptırıldığı düşünülmektedir. Cami külliyesinin merkezi konumundadır. Etrafı yüksekçe duvarla çevrili avlu ve asıl ibadet biriminden oluşan yapının avlusunda daire formu iki özgün abdest alma havuzu yer almaktadır. Tamamen taştan yapılan, içinde kaynak sularının aktığı özgün havuzlar cami avlusuna ferahlık ve estetik bir görüntü katmaktadır. Caminin harime giriş kapısı üstünde ve

avlu kapısında birer kitabe bulunmaktadır. Bu kitabelere göre bugünkü cami, 1330-1332 yılları arasında inşa edilmiştir. Ahşap kirişlemeli, düz toprak damlı olduğu belirtilen cami harabe bir durumda iken yıkılarak yerine, Mahkeme-i Şer'iyye'de müsteşarlık yapan Hacı İbrahim Evliya Efendi tarafından Mimar M. Ali Kapıkaya'ya 1330-1332 / 1912-1914 yılları arasında bugünkü cami yaptırılmıştır. Camideki inşa kitabeleri mihrap, cümle kapısı ve avlu kapısında yer almaktadır. Önceki camiden hiçbir kalıntı günümüze gelmemiştir. Vakıfların Şahsiyet Kayıt Defteri'nde yapının adı, "Hacı İskender Camii-i Şerifi" ve "Acemli Camii-i Şerifi" şeklinde geçmektedir. Orijinal özelliklerini muhafaza eden cami, 1963 ve 1987 yıllarında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tamir edilmiştir.

Külliye içinde yer alan çeşme sarımtırak kesme taştan yapılmış olup, caminin kuzey avlu duvarının dış cephesinde yer almaktadır. Sokağa cepheli olmasından dolayı "Mahalle Çeşmesi" olarak kullanılmaktadır. Özgün olan bu çeşme, sivri kemer içinde 40 cm. derinliğinde 170 cm. genişliğinde nişe sahiptir. Niş içindeki çeşme tek muslukludur. Musluğun üstünde su kabı koymak için küçük bir niş ve bu nişin üstünde tahrip edilmiş ve okunamayan üç satırlık kitabe bulunmaktadır. Nişin güney duvarına yerleştirilen üç satırlık taş kitabedeki yazılar kazındığı için okumamız mümkün olmamıştır. Çeşmenin kesme taştan yapılmış su teknesi görülmekte olup yolun yükselmesinden dolayı yol seviyesi altında kalmıştır. Çeşme sade bir şekilde inşa edilmiştir. Kim bilir onlarca yıllık bu çeşme ne olaylara tanıklık etmiştir. Her bir yudumda ne çok canlılara hayat olmuş, onların dualarını almıştır.

Fotoğraf: İsa Terli

SÜLEYMANLI ÇEŞMESİ

GÜLİZAR GÜNEŞ

Kahramanmaraş-Kayseri yolundan Süleymanlı yoluna döndüğünüzde ilk önce Ali Kayası'yla içinize ürperme dolar.

Ali Kayası'nın ihtişamı, saatlerce izlenmesine rağmen doyulmayan bir zarafettir. Bu zarafetin oluşmasında Menzelet Barajı'nın mavi suları da etkilidir.

Süleymanlı'ya doğru ilerlediğinizde, dağların görkemiyle karşılaşsınız. Eğer Süleymanlı'ya veya Ali Kayası'na dair hiçbir şey bilmeseniz de buralarda büyük bir tarihin gömülü olduğunu, dağların dizilişinden, yüksekliğinden, kaya yapısından hissetmeniz mümkün. Kahramanmaraşlı çocukların içindeki ilahi ürperti, belki de dağların sırlarla dolu bu yapısından ileri geliyor.

Ilıca Kaplıcaları'na varmadan, Süleymanlı tabelasını görürsünüz. Direksiyonunuzu Süleymanlı'ya çevirmeniz, kendinizi bir masal diyarının içinde bulmanızla neticelenir. Sık ve keskin virajlar, sizi dağların zirvesine doğru yaklaştırır.

Sonrasında Süleymanlı'ya ulaşırsınız. Yükseldikçe yükselmenin, alt tarafı uçurum olan dönemeçlerden geçmenin heyecanı içinde, sizi ilk Süleymanlı Çeşmesi karşılar. Çok yoruldun, şimdi bu buz gibi kaynak suyu hak ettin, dercesine neşeyle akan ve adeta insanın yüzüne gülümseyen, bir yapısı vardır. Aynı sıcaklık, hoş geldin havası çeşmenin üzerindeki selvi, rozet, gülbezek, lale, kuş ve vazo şeklindeki işlemlerde de vardır.

Soğukpınar Çeşmesi diye de bilinen Süleymanlı Çeşmesi'nin kitabesi kaybolduğu için yapılaş tarihi bilinmiyor ama 17. yüzyıl ait olduğu tahmin ediliyor.

İSMİNDEN DAHA DEĞERLİYDİ:

SERVET DURSUN

ÖMER YALÇINOVA

Servet Dursun'u (d.1981-ö.2023) ilk, bir kütüphane açılışı hazırlıkları esnasında, bir kamyonet dolusu sandalyeyi şen şakrak bir şekilde indirirken görmüştüm. Normalde belediyede bu tür işler, an-garya sayılır. Bu yüzden de hiç kimse yapmaz istemez. Gurur yapılır daha doğrusu. "Neden ben taşıyormuşum?" çıkışlarına "O niye yapmıyor?" itirazları eşlik eder. Servet ise hiç bu tür tartışma-lar, dalaşmalar, kavgalar içine girmez-di. Ona bir görev mi verilmiş, tamam, yapalım işte deyip başlardı. O yüzden kimsenin talip olmadığı, bir sürgün yeri gibi görünen KAFUM'da yıllarca çalış-tı. Orada onlarca fuarın kurulmasına, kaldırılmasına, denetlenmesine eşlik etti. Son yıllarda KAFUM'daki depoya taşınan kitaplarla da canı gönülden ilgilendi. Servet'te sızlanma görülmezdi, o tam bir vazife adamıydı.

Kanım kaynamıştı Servet'e, bir yandan sandalyeleri indirip diğer yandan şaka-lar yaptığını gördüğümde. İş insanı böy-le olmalı derdim. Söylenmeler, sızlan-malar, tartışmalar, somurtmalar bir nevi aslında iş yapmaktan kaçmaktır çünkü. Servet işten kaçmazdı. Ayrıca ayrımcılık da yapmazdı. İşte şu kişi bana bunu dedi, ona günü geldiğinde gösterece-ğim gibi nefret ve kin dolu sözler ettiğini bilmem. Daire başkanının yanında da saygılı, espri yapmaya veya yapılan espriye karşılık vermeye hazır, çocuk-su bir yüz ifadesi vardı; bir çaycının yanında da aynı şekilde tavrından, sözlerinden ödün vermeyen, kesinlikle sahteliğe veya küstahlığa kaymayan ama yapılan şakaya da en tatlı şe-kilde karşılık veren bir yapısı vardı. Onun bu, insanlar arası ilişkilerdeki doğallığına, kontrolüne hayrandım. O yüzden olsa gerek Servet'le ilgili hiç kimse kötü bir söz edemez, etmez. Çünkü onda şahsiyetsizliğe özgü yılışık-lığın esamisi bile bulunmazdı.

Samimiyet, her bünyenin aslında her in-sanın kaldıracabileceği bir durum değildir. Bir insana biraz samimi davrandığınız-da, o sizinle aranızdaki çizgiyi göre-mez ve o çizgiye göre hareket edemez hâle geliyorsa, şahsiyet sorunu yaşıyor

demektir. Toplumsal statü, yaş, eğitim, aile gibi faktörler, insanlar arası ilişki-lerde her zaman belirleyici olmuştur. İnsan bu yüzden kendini bilmelidir ki, haddini aşmasın, saygısızlık yapmasın. Servet'te öyle güçlü bir karakter vardı ki, hiçbir zaman o sınırı aşmazdı. Sa-mimiyeti taşıyabilen, sindiren, suiisti-mal etmeyen biriydi Servet. Kaldı ki çok şakalaşmışsınız. Gözümüzden yaş gelinceye kadar kakhahalarla güldü-ğümüz günler olmuştur. Ama o, bana saygısını hiçbir zaman yitirmemiştir. Nasıl davranacağını, nasıl konuşa-cığını her zaman bilmiştir. Şımarıp yılışan ölçüsüzler, şahsiyet yoksunları ya da gevşek şahsiyetliler gibi olmamıştır.

Tekrar belediyedeki çalışanlar arası ilişkiye döndüğümüzde, en çok sıkıntı yaşadığım hususun bu olduğunu belirt-meliyim. Biraz içten, hesapsız bir soh-betin bile haftalar, belki aylar süren bedelleri olmuştur. Çünkü karşıdaki kişi sizi hemen yanlış anlamıştır. Hemen kendisiyle sizi bir tutmaya başlamıştır. Oysa beş dakika, belki de bir çay içimi sohbet etmişsinizdir, onu yargılamadan, küçümsemeden, kınamadan, ezmeden. Bu insani hâlinizin bedeli büyük ola-caktır. Bir sonraki karşılaşmanızda, size kendi akranına bile yapmayacak şakalarla cevap verir, işle ilgili bir şey söylediyinizde dinlemez, dalgaya alır, haddi olmayan konulara girip temelsiz çıkarımlarda bulunmaya başlar. Kısaca-sı, sizi bin pişman eder, ona biraz güldü-ğünüz, onunla samimi olarak birkaç fikir paylaştığınız, az da olsa onunla vakit geçirdiğiniz için. Bu yüzden belediye çalışanları arasında "Mütevazi görün-me, öyle sanırlar" sözü meşhurdur. Yani insanlara olduğundan daha mülayim,

hoşgörülü, anlayışlı davranma, seni o seviyede sanır ve öyle davranmaya başlar. Kendini olduğundan yüksek göstermek ve öyle havalı civalı söz-ler etmek ise, belediyede her zaman geçer akçe olmuştur. Maalesef böyle.

Servet'te böyle bir karakter zafiyetine hiç rastlamadım. Onu ne zaman ara-dıysam, "Buyur emret hocam" diye açtı telefonu. Ne söylediysem, hep olurlunu bulmaya çalıştı. Öyle eften püften baha-nelerle işi yokuşa sürmedi hiçbir zaman. O an, söylediğim şey elinden gelmiyor-sa da yardımcı olmaya çalıştı. Kendi-sinin bir isteği olduğu zaman da bunu yine zarafetle, esprilerle ifade ederdi. Mesela sabah yanına uğrayacağım

**Hesapsız dedik
ya Servet için.
Buna beklentisiz
sifatını da
eklememiz lazım.**

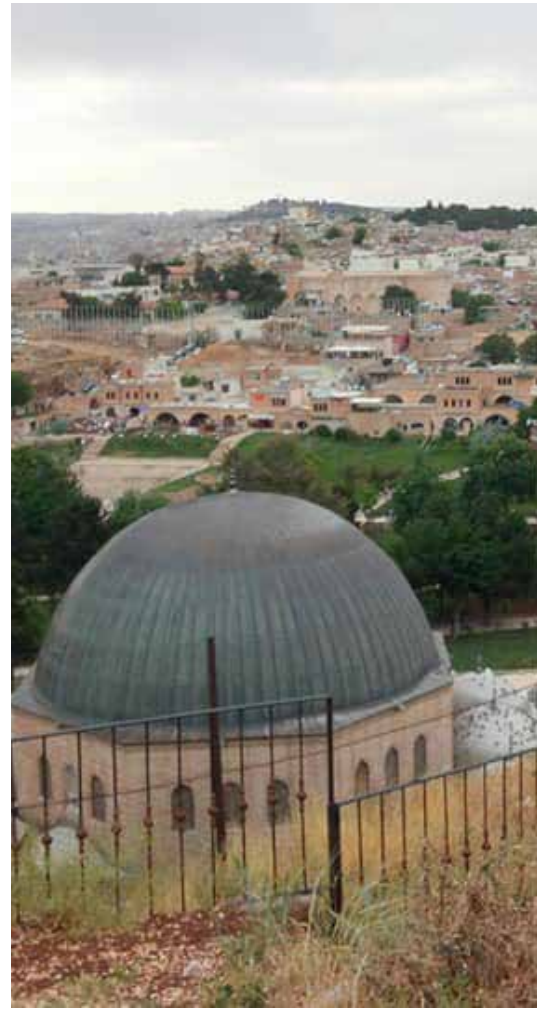
Kendi mütevazı yaşamı içinde adeta bir dervîşti Servet. Kalbi temizdi. Gözlerinin içine bir kez bile bakan birisi, onun nasıl temiz kalpli olduğunu görürdü.

Servet'in; normalde belediye arabasıyla, belediye personelinin bana getirmesi gereken kitapları alacağım. Servet telefonda, "Çay hazır hocam, yanında sıcak simit ne güzel olur" derdi. "Senin canın sağ olsun" diye cevap verirdim. Ona simit, poğaçaya veya başka bir şey alıp götürdüğümde, kendimi hiç kandırdım, enayi yerine kondum duygusu içinde bulmadım. Servet bu şekilde her davranışında doğal, samimi, hesapsız, çıkarsız hareket ederdi.

Servet işi gereği çok fitne fesat, dedikoducu, içten pazarlıklı kişilerle vakit geçirmek zorunda kalırdı. Uzun bir yolculuk mesela, bunlardan biri. Ya da fuarda belediye standını beklemek gibi. Tabii ister istemez çevrilen oyunların,

atılan iftiraların, alttan alta sürdürülen husumetlerin farkındaydı. Bunları duyardı, görürdü. Mesela belediyede sık sık ortam gerilir, insanlar birbirine girer. Bu gibi günlerde ne zaman Servet'e "Ne oluyor?" diye sorduğumda, o her zaman insanın kalbini yumuşatan gülcükleriyle, ellerini iki yana açar, "Ben bilmem hocam, büyüklerimiz daha iyi bilir" derdi. Oysa ondan daha iyi bilen yoktu. Yine insanlar küçük hesaplar peşinde koşmaktaydılar. Servet, kendini bunun dışında tutmayı başarırdı. Öyle hemen yorum yapmaya, kınamaya, sövmeye başlamazdı. Kimsenin arkasından atıp tuttuğunu da görmedim Servet'in. Kendi mütevazı yaşamı içinde adeta bir dervîşti Servet. Kalbi temizdi. Gerçek-

ten temizdi ama. Gözlerinin içine bir kez bile bakan birisi, onun nasıl temiz kalpli olduğunu görürdü. Onda en çok şaşırdığım şeylerden biri de buydu: Bu kadar fena insanla arayı bozmadan geçinmek. Ama onlara hiçbir zaman benzememek. İşte Servet'in yaşam sanatı bundan ibaretti. Sanki o öyle gür, saf bir su kaynağıydı ki, hiçbir pis akıntı onu kirletmiyor ve bulandırmıyordu.

Hesapsız dedik ya Servet için. Buna beklentisiz sıfatını da eklememiz lazım. O, bir müdürle konuşurken de, bir temizlik görevlisine çay ikram ederken de beklentisizdi. Gönü de diyebiliriz buna. Hani karnı kurtlu insanlar vardır. Kendinin olmayan şeyleri bile diğer insanlardan kıskanırlar. Hani mesela belediye fuarına gelenlere ikram edilsin su getirilmiştir, bazı görevliler bu suları saklar, hatta çalışma arkadaşlarından bile kıska-

nırlar. İkrām edilmesi için getirilen suları, depolarda tozlanmaya bırakırlar. Niye böyle yaparlar bilmem. "Gönlü dar" deriz Maraş'ta bu tip kişiler için. Servet ise bir istersin iki verir, iki istersin beş verirdi. İşinin ehli bir insandı. Bonkördü. Gönlü dar insanlara hiç benzemezdi. Ekmeğinin helal olan kısmıyla ilgilenirdi o. Hiçbir zaman hiç çalışmayayım, ne de olsa aynı maaşı alıyorum havasına girmedim. Ne de belediyedeki işini çantada keklik görüp dışarıda başka işler peşinde koştu. Her zaman net olmaya çalıştı. Mesela "Servet fuar alanında mısın?" diye telefon açardım ona. "Değilim hocam, eve varmaya iki dakika kaldı" derdi. "Gelir misin, acil bir iş var" dediğimde, "Çok mu acil?" diye sorardı. "Çok acil" dediğimdeyse, yolundan döner fuar alanına gelirdi. Ve o an ne bir surat asma ne bir laf dokundurma görüldü onda.

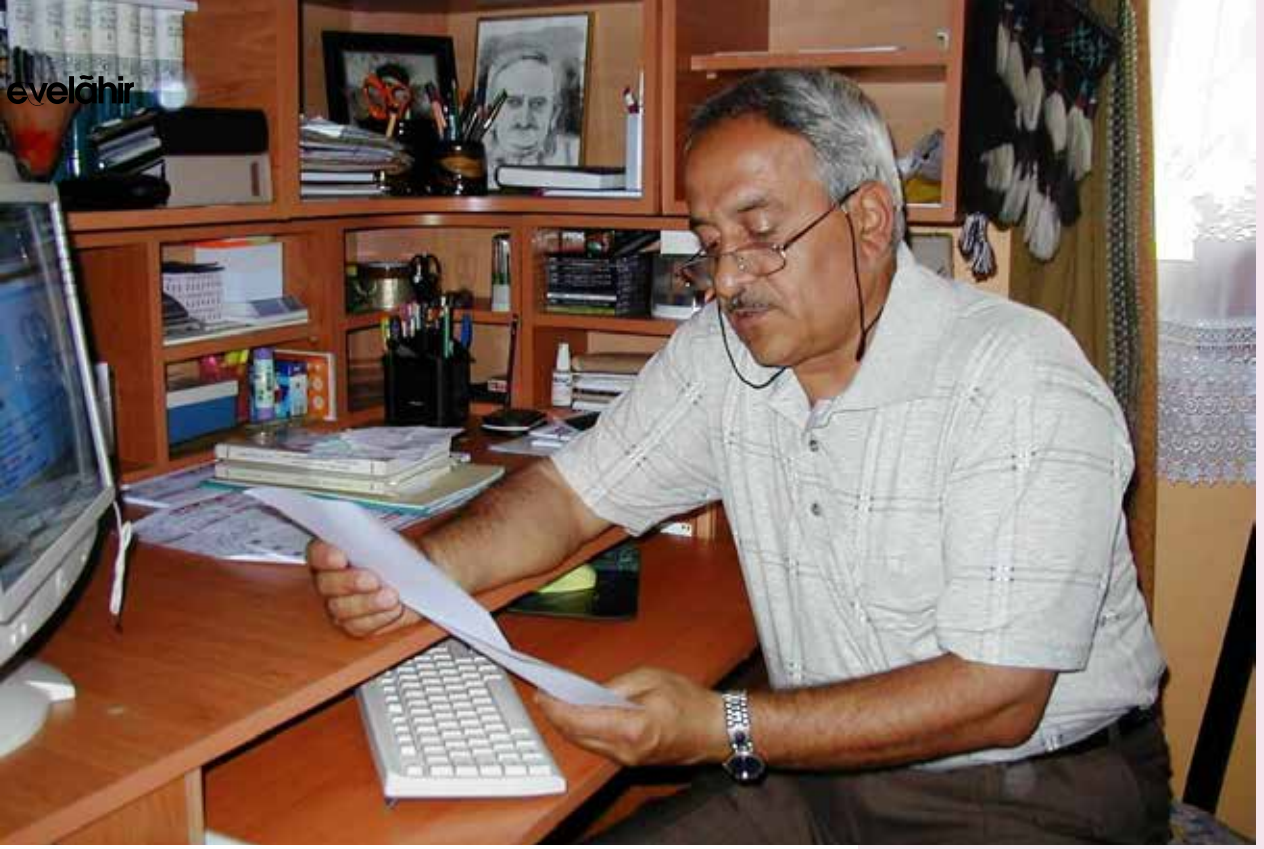
Hesapsız dedik ya Servet için. Buna beklentisiz sıfatını da eklememiz lazım. O, bir müdürle konuşurken de, bir temizlik görevlisine çay ikram ederken de beklentisizdi.

Hani iş ortamından yıldıığımız, iş arkadaşlarımızdan usandığımız anlar vardır. Ruhumuzun ne işim var benim burada, bu insanlarla diye isyan etmeye başladı anlar. O gibi anlarda, yanına gidince söylediğinizi anlayan, adeta ruhunuzu okuyup, hiçbir değerlendirmede bulunmasa da susmasıyla, yüz ifadesiyle, gözleriyle sizi rahatlatan, sabrınızı artıran insanlar vardır. Servet benim için öyle bir dosttu. Onun yanına gider, havadan sudan, köylerden, bağlardan, bahçelerden, dağlardan söz eder rahatlardım. "Yine dertlisin hocam ha!" derdi, "Yine dertliyim Servet" derdim.

Servet'in hastaneye kaldırıldığını dostum, iş arkadaşım Hakan Kocabıyık haber vermişti. Kalbime bir acı çöreklenmişti

o zaman. İnşallah Rabbim çocuğuna çocuğuna, bizlere bağışlar Servet'i diye konuşmuştuk. Ciddi bir hastalık olduğunu söylemişti Hakan, ağlamaklı sesiyle dua istemişti. Sonra Servet hastaneden çıktı. Nasıl mutlu olmuştum! Hakan'a "Yanına gidelim, sen ayarla" demiştim. O sıra belediyeden ayırdım, Maraş'a veda etmek zorunda kaldım, Ankara'ya taşındım. Bir süre sonra ben Ankara'dayken Hakan yeniden arayıp, Servet'i kaybettiğimizi söylediğinde yıkılmışım. Cenazesine katılamamış olmam, beni ayrıca üzmüştü. "Allah'ım sevdiğin kullarını erkenden katına almıyorsun, ne olur Servet'i de sev, onu cennetinin en güzel makamlarında ağırla" diye dua ettim. Servet ismi gibi dostluğu, insanlığı servet değerinde bir candı. Onu unutmayacağım.

ARİF BİLGİN:

“ELBİSTAN İÇİN ELBİSTAN’TA KALDIM”

SÖYLEŞİ: ELİF NAZ BAYKUŞ

Hocam yeni bir hikâye kitabınız yayımlandı: "Oyuk Oyuktu Yüreği" (Onikişubat Belediyesi Kültür Yayınları). Hayırlı olsun. Kitap vesilesiyle eserlerinizi ve yazarlık serüveninizi öğrenmek istiyoruz. Arif Bilgin yazmaya ne zaman ve nasıl başladı?

Teşekkür ederim. İlkokul beşinci sınıfta (1963) bir anneler günü öğretmenimizin "Çocuklar bugün Anneler Günü, siz de kompozisyon olarak annenize olan sevginizi, duygularınızı, söylemek istediklerinizi yazın" deyince ben, önceden hiçbir denemem olmadığı hâlde birden "Öğret-

menim şiir olarak yazabilir miyim?" dedim. O da "Yazabilirsen, tabii ki yazarsın" dedi. Ders süresi içinde iki dörtlük yazdım ve gösterdim. O, "Çok güzel olmuş Arif. Bunu sen mi yazdın?" diye şaşırdı. Benim "Evet öğretmenim. Şimdi yazdım" cevabımdan sonra "Aferin. Hemen bu teneffüste git, falan yerdeki matbaanın sahibine benim gönderdiğimi söyle, bunu gazetede yayınlasın..." dedi. Gönderildiğim yer gazete değil matbaa imiş. Gazetenin çıktığı yer de uzak olunca göndermedi. Buna rağmen beğenilmesi, yayınlanma-

ya uygun bulunması beni çok mutlu etmişti. Kendimi sınıf arkadaşlarım arasında adeta ayrıcalıklı hissetmiştim. Böylece şiirin kapısını tıkladım. Sonraki yıllarda şiir ve yazılarımın gerek mahalli gazetelerde gerek ulusal dergilerde yayınlanmasının verdiği mutluluk ve teşviki ile devam ettim. Daha çok öğretmen okulunda şiirin yanında deneme ve hikâye başta olmak üzere (özür dileyerek yazayım; roman denemem bile olmuştu) nesre ağırlık verdim. Yerel Akdeniz isimli gazeteye çalışmalarımı götürürdüm, orada yayınlanırdı.

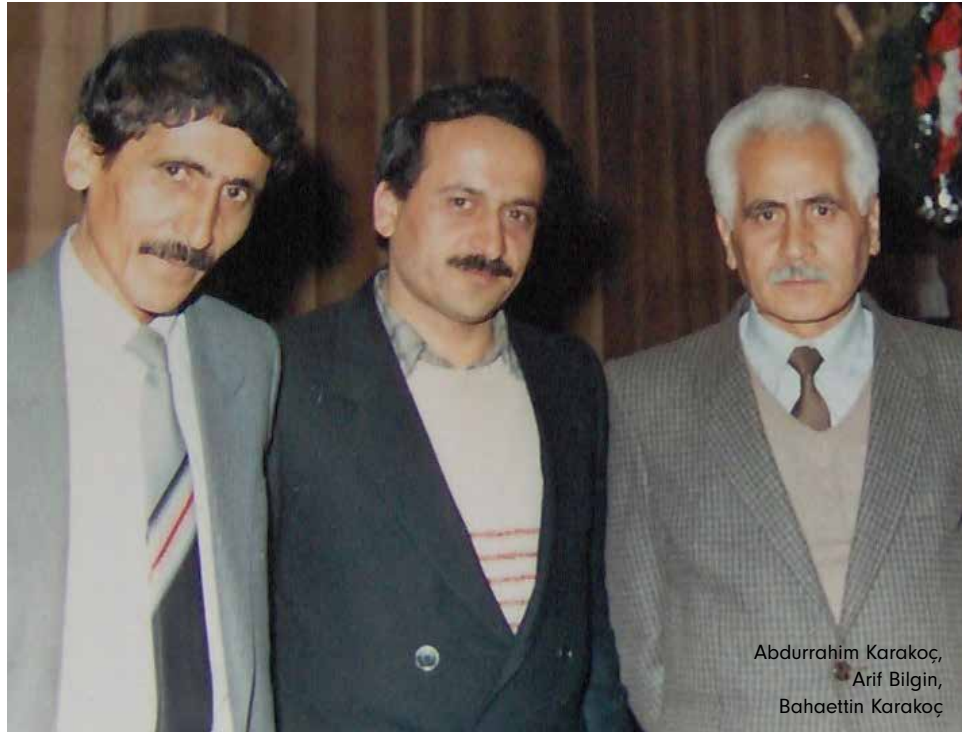
Seksenli yıllarda bir ziyaretimde merhum Erdem Beyazıt'ın söylediği şu sözler gerçekten önemlidir. "Bir şair veya yazar kalemı bırakıp daktilo (artık bilgisayar diyelim) ile yazmaya başlarsa bir aşama kaydeder; eserleri dergilerde yayınlanınca bir aşama daha kaydeder, ayrıca onu başkasının eseri gibi okur ve hatalarını da görerek daha dikkatli olmayı da öğrenir..."

Oyuk Oyuktu Yüreği'nin ortaya çıkış sürecini anlatır mısınız?

Yıllardır yaşadığım, duyduğum ve şahit olduğum ilginç, az yaşanan, okuyanların etkileneceği olayları ana hatları ile kaydeder; uygun bir zamanda da bir hikâyenin ilk çalışması olarak yazıp klasörüne koyarım. Fırsat bulduğumda, günü geldiğinde yazarım. Duygusal bir yapım vardır. Yaşadığım ve etkilendiğim bir olayı sonradan yazarken hatta aylar yıllar sonra okurken adeta o anları yeniden yaşarım; kahkahalar attığım veya gözlerimden yaşların süzülmesi anlar çok olur. *Oyuk Oyuktu Yüreği*, bu duygularla yazdığım hikâyelerden oluştu. Onları yeniden yaşamak için ele alınca içimden yayınlanmasını çok arzu ettiğimi hatırlıyorum. Hani kirpi yavrusunu "Yumuşak yavrum..." diye severmiş ya ben de bu hikâyelerimi yumuşak yavrum diye sevdiğimden olacak, istedim ki başkaları da okusun, belki onların da kahkaha atası veya gözlerinden yaş süzülesi gelir, dedim. İlgilenen Serdar Yakar Bey'e özellikle teşekkür ederim.

Bundan önceki kitaplarınızdan kısa kısa söz etmenizi rica etsek, neler söylersiniz?

Yazdığım, ikisini arkadaşşımla müşterek yazdığımız ve derleyip, hazırlayıp yayınlattığım kitapların toplamı 24 oldu. Bitmeye hazır olan, yarı olan ve üzerinde kısa süre çalışmayla hazır olacak kitaplarım çok.

Abdurrahim Karakoç,
Arif Bilgin,
Bahaettin Karakoç

Terk Eden Elbistan kitaplarımın ilk cildini oluşturan yazıları *Elbistan'ın Sesi* gazetesinde tefrika edilirken merhum Rasim Özdenören'in ve kitaplarımdan bir kısmı yayınlandıktan sonra Prof. Dr. Tahsin Yücel'in yazdıkları gazete köşelerini kitaplarıma tahsis etmeleri beni sevindirdiği kadar da teşvik etmiş, çalışma aşkımı ve verdiğim zamanı neredeyse ikiye katlamıştır.

Rasim Özdenören'in 10 Kasım 2005, *Yeni Şafak*'taki köşe yazısından bir bölüm: "Arif Bilgin hocamızın *Terk Eden Elbistan* başlıklı harika yazılarını okuyor musunuz dostlar? Bu yazıların, bir zamanların "köy edebiyatı" yapan yazarların pabucunu dama attığının farkında mısınız? Onun üslubu, ötekiler gibi halkına düşmanca davranmıyor. Bilakis halkının çilesiyle içselleşmiş. O çileyi içinden ve içeriden yaşıyor. Bu yazıların kitap hâline gelmesini dört gözle bekliyoruz. Eline, diline sağlık hocam..."

Prof. Dr. Tahsin Yücel'in 25.06.2006'da yazdığı ve *Terk Eden Elbistan*'ın 3. cildinin arkasında da kullandığım mektubundan: "Arif Bilgin, bu eserle-

Elbistan'da yaşıyor olmam, çalışmalarımnda; fotoğraf ve özellikle canlı kaynak bulma açısından çok yarar sağlamıştır.

rini, 'Elbistan Türkçesi'nin, dil yapısına bağlı kalıp, ağız (söyleyiş ve seslendiriş) şeklini ve doğal gelişmesini sürdürerek, kilit vurulmamış yaşayan bir Türkçe ile yazmıştır. Türk kültüründe seçkin bir yeri olan Elbistan'ın kültür mirasını yarınlara taşıma görevini yüklenmiş, önemli birer kaynak olarak dünyamıza sunmuştur..."

Merhum Yücel ayrıca *Elbistanca* kitabıma *Milliyet* Kitap ekinde tam sayfa yer vermişti. Bir yerinde şöyle der: "Dilbilimcilerin 'en az çaba yasası' açısından bakılınca, Elbistan'ın 'geliyom'u İstanbul'un 'geliyorum'undan daha ileri bir aşamanın göstergesidir.

"İyi de nereden çıktı şimdi bunlar? İstanbul ağzının temel ölçüt durumuna geldiği, günümüzün iletişim koşullarının her alanda tek biçimliği desteklediği bir dönemde yerel ağızlara ağıt yakmanın sırası mı?" diyorsanız, hemen vereyim yanıtını. **Kaç gündür elimden bırakamadığım** bir kitap, değerli öğretmen hemşerim Arif Bilgin'in **"Elbistanca Sözlük"**ü getirdi beni bu konulara. Bir yandan bu konulara getirirken, **bir yandan da Elbistan'a, çocukluğuma, ilk gençliğime götürdü. Dilin belirleyiciliğini bir kez daha gösterdi bana..."**

Tahsin Bey'in son cümlelerine şöyle bir perde aralamak isterim: *Elbistanca-Örnekleleriyle Elbistan Ağzı* kitabımda kullandığım mahalli kelimeleri bir de yerel ağızla örneklendirmem, sözlüğü gerektiğinde bakılan değil, aynı zamanda okunur bir kitap hâline getirmiştir.

Arif Bilgin nasıl yazar? Gece mi yazar? Sessiz bir odada mı yazmayı yeğler? Kalemle mi yazar yoksa bilgisayar mı kullanır?

Ben kalemle özellikle kurşun kalemle yazmaya âşık biriy(d)im. Neylersiniz ki bilgisayarlar çıktı o aşklar da bozuldu.

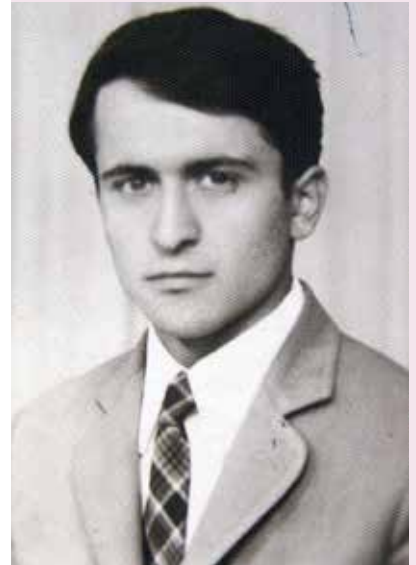
Kurşun kalemle yazar sonra daktilo ederdim. Elbette mürekkepli kalemle yazdıklarımda vardır. Yaklaşık 15 yıldır bilgisayarla yazıyorum. Cazip gelen tarafı yazının her an istediğiniz noktasına girip silmenin, değiştirmenin, eklemenin ve çıkartmanın mümkün olması; bir yere gönderilecekse yeniden yazmaya gerek olmamasıdır.

Yazı ortamım için müzik hariç çalışma odamda sessizliğin olmasını yeğlerim; ama benimle doğrudan ilgilenmeyenlerin seslerini çok duymam. Adeta yazıya gömülür, orada, o zamanda ve onun kahramanları ile yaşarım. Buna rağmen az da olsa sabah erken saatlerden ortalık sesler ve hareketlerle doluncaya kadar, ama genellikle gece el ayak çekildikten sonra zaman sınırlaması olmadan çalışırım. Çayı çok severim. İnce bardakla içmenin keyfine diyecek olmadığı hâlde sırf yazarken ikide bir kalkıp çay alarak konuya yoğunlaşmamın dağılmaması için kendimi kocaman bardaklara mahkûm ederim.

Yaşadığım ve etkilendiğim bir olayı sonradan yazarken hatta aylar yıllar sonra okurken adeta o anları yeniden yaşarım.

Elbistan'da yaşıyorsunuz. Burada okumak, yazmak, araştırmak büyükşehirliere nazaran daha zor olmalı. Elbistan'da yazar olmak nasıl bir şeydir? Kendinizi yalnız hissettiğiniz oluyor mu?

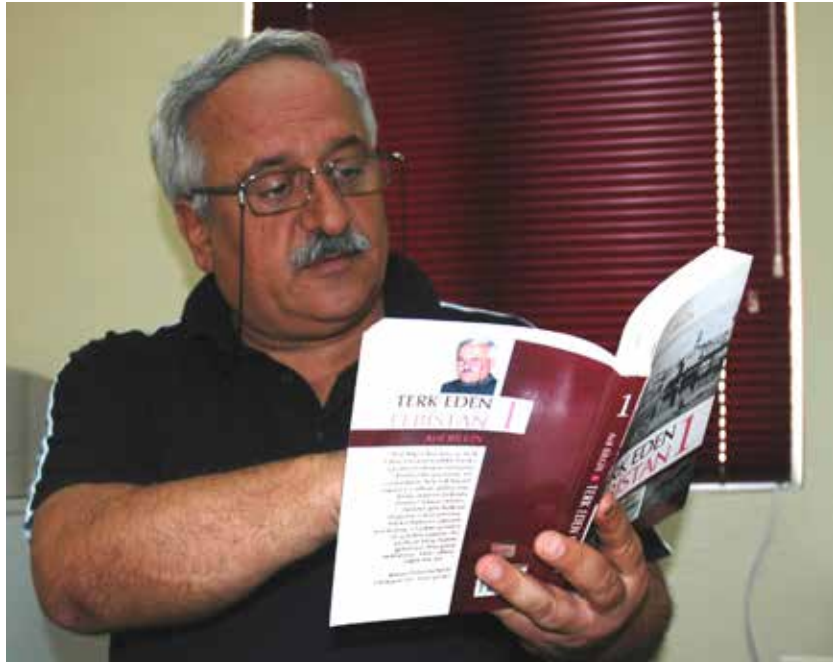
Benim (henüz klasörlerde kalan şiir, hikâye, masal, deneme, hatıra, gezi vs yazılarımdan dışında) yazdığım, yazmakta olduğum kitapların çoğu Elbistan'ın ve çevresinin geçmişine, tarihine, kültürüne, diline, toplumsal hayatına dönüktür. Dolayısıyla Elbistan'da yaşıyor olmam, çalışmalarım; fotoğraf ve özellikle canlı kaynak bulma açısından çok yarar sağlamıştır. Birçok olayın, mesela Kahramanmaraş'ın kurtuluşuna katılanların, Elbistan'da olan doğal veya toplumsal olayların, kişiler arasında geçse de etkisi uzun süren olayların, değişen tarihi eser-

Çalışmalarım ile ilgili bilgi toplamak gittikçe zorlaşıyor, beni çok çabalatıyor, çok yoruyor. Öte yandan canlı kaynaklar bitiyor.

lerin; bir konağın, bir mezarlığın, bir köprüünün öncesi sonrası bakımından birçok canlı kaynağa (ki on kadarına son zamanlarında) ulaşmak ve onlardan bilgiler almak nasip olmuştur. Bu açıdan bakılınca Elbistan'da olmam gerekiyordu; oldum da. Herkes gibi ben de farklı yerlere tayin isteyip gidebilirdim, emekli olduktan sonra giderdim; ama sırf bu çalışmalarım için gitmedim. Geniş aileye sahip olmakla birlikte Elbistan ve Afşin'deki amca torunlarını saymazsak, birinci derece akrabalarım arasında ben bu şehre eskilerin tabiri ile teberik/andaç olarak kaldım. Elbistan için Elbistan'da olmam gerekiyordu; oldum, oluyorum...

Evet, kendimi yalnız hissettiğim zamanlar çoktur. Çalışmalarım ile ilgili bilgi toplamak gittikçe zorlaşıyor,

beni çok çabalatıyor, çok yoruyor. Öte yandan canlı kaynaklar bitiyor. Aynı düzeyde konuşacak, tartışacak bilgi alışverişi yapacak insanları nadiren bulabiliyorum. Buna rağmen belki alıştığımдан olacak yalnızlığı seviyorum. İlk gençliğimden beri yalnızlığa ve yalnız yürümeye tiryakiyim desem abartmış olmam. Arkadaşlarla bir araya geldiğimizde sohbetin tadını sonuna kadar almaya çalışsam da yalnızlık benim hayal kurduğum, kabataslak plan yaptığım, hatıraları yeniden yaşadığım ve onların eksik yanlarını tamamlayıp yanlışlarını düzelttikten sonra geri yerli yerine koyduğum zamanlarımdır. Bazen çalışmalarımaya kaynak olur yalnızlık, bazen yaşadığım olumsuzlar yüzüne ruhuma yüklenen kara bulutları dağıtan olur...

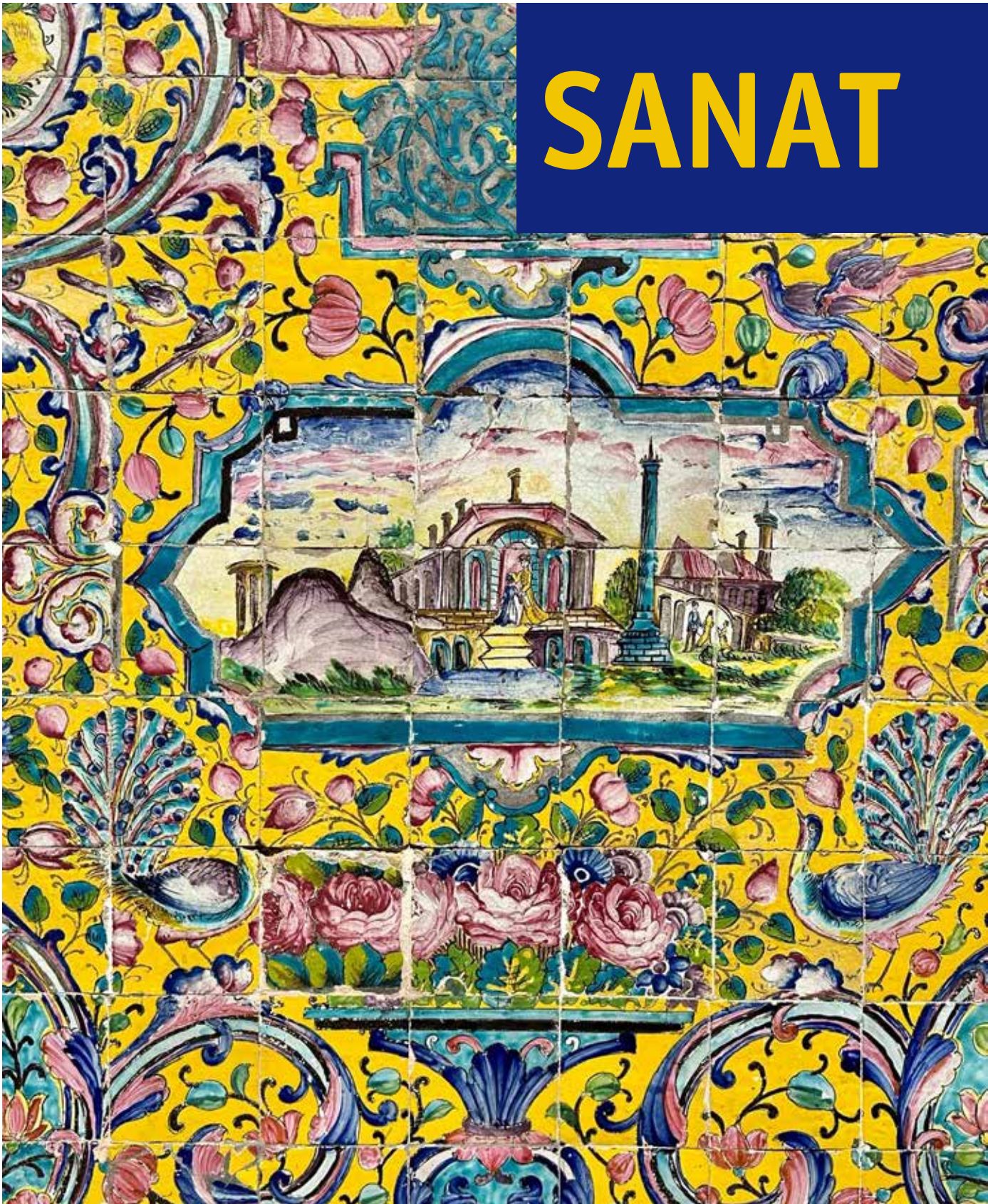
Deprem sonrası Elbistan'a dair neler söylemek istersiniz?

Deprem Elbistan'a iki türlü büyük hasar bıraktı; birincisi can ve mal kaybına sebep oldu. Allah ölenlere rahmet eylesin, yaralılara acil şifalar versin. İkincisi; hem fiziki hem de manevi olarak büyük hasarı ise Elbistan'ın fethinden (1085) sonra gelip yerleş-

tiği, tarihinin, kültürünün ve sosyal hayatının oluşmaya başladığı bölgede yani Ulu Camii, Selçuk Hamamı, Ümmet Baba Camii ve Çarşı Camii'n oluşturduğu dörtgen ve çevreleri aldı. (Bu tarihi eserlerimiz hasar aldıysa da çok şükür ayakta.) Bu bölgede neredeyse eskiye ait bina ve onlarla birlikte hayatta olan en az üç neslin sayısız hatıralarını oluşturan ne varsa yok oldu. Çocukluğu, gençliği burada geçmiş insanlar geldiklerinde gezerken gördüğü bir taş, bir ev, bir seki, bir saçak altı, bir dükkân, bir ören, cami, çeşme; unuttum sandığı ama hafızasının derinlerine çizilmiş ruhunda izi kalmış sayısız hatıraları adeta önüne yığardı. Şimdi onları çağrıştıracak hiçbir şey hatta onlarla oluşan sokaklar bile kalmadı. Yaşadığımız bölgeler bize kucak açan bir ana gibi sıcak gelirken deprem sonrası ya görmek istemiyoruz ya da ayaklarımız bizi götürmüşse gözlerimiz nemlenerek adımıyoruz...

Geri kalan yerler düzeliyor. Hasarlar kaldırılıp tamir edildikçe ve yeni binalar uygun şartlarda yapıldıkça Elbistan belini yavaş yavaş doğrultacak gibi...

SANAT

GÜNEŞİ İRAN - I

MERVE YENTÜRK

Son dokuz yıldır aktif olarak hem iş hem gezi amaçlı yurtdışına çıkıyorum. Farklı kıtalarda farklı ülkelere seyahat ettim ama aklım hep o en çok merak edip 'acaba' dediğim ülkedeydi, İran'da. Gidip gitmemek arasında kararsız kaldığımız fakat araştırdıkça gitmek için can attığımız o ülke. Yönetim şekli, ambargo dolayısı ile kısıtlı imkânlar, internet bağlantı problemi vb gibi sıkıntılara rağmen barındırdığı muhteşem güzellikler için gitmeye karar verdik. Yeni rotamız sanat güneşi İran.

5 tam gün sürecek seyahatimiz için planlama yapmaya başladık. 5 gün her şehri gezmek için yetmeyecek, imkânı olanlar önemli şehirleri ve yerleri rahat gezebilmek açısından 9 gün ayırmalı. İran'a seyahat diğerlerinden biraz farklı çünkü diğer ülkelerdeki imkânlar burada çok daha kısıtlı. Gitmeden önce ciddi bir araştırma yapmak gerekiyor. Görünen en önemli sıkıntılardan biri bağlantı sorunu. İnternet kısıtlı ve VPN uygulaması ile uygulamalara erişebiliyorsunuz. Bir diğeri de kredi kartı ile alışverişin olmaması ve yalnızca nakit kullanılması. Bu konudaki en büyük tedirginliğim ise ülke içinde şehirler arası uçak biletleme işlemini yapamayacak olmamız, bunu da Türkiye'deki web sitelerinden yapmanız gerekecek. Zor bir rota olacak gibi görünüyor ama üstesinden geleceğimize eminim.

2 haftalık bir planlamanın ardından Ankara'dan İran İmam Humeyni Havalimanı'na uçtuk. Uçuşumuz yaklaşık 2 saat 30 dakika sürdü. Havalimanında gümrük kontrol sırasında pasaporta mühür vurmamışlar. İran'a girişlerde ABD yaptırımları nedeniyle herhangi bir sıkıntı yaşamamak için yabancı turistlerin pasaportlarına mühür vurmuyorlar. Bu geziyi tüm detayları ile anlatmalıyım çünkü burası ambargo içinde saklı bir sanat cenneti.

İran büyük bir ülke ve 5 günde 5 şehir gezmek yol durumu açısından imkansız, hâl böyle olunca biz de en çok merak edilen şehirleri gezmeye karar verdik. Rotada Tahran, İsfahan ve Şiraz var. İlk olarak İsfahan'a geçeceğiz. Sorunsuz bir şekilde gümrük kontrolünden geçtikten sonra İsfahan'a gitmek için seçeneklere bakıyoruz. Uçak bileti bulamadık, şehirler arası otobüs var fakat saatleri hakkında bir fikrimiz yok. Taksiler İsfahan'a götür-

rüyormuş fakat hiçbir deneyimimiz olmadığı için otobüs ile gitmeye karar verdik. Tahran'da metro ağı da mevcut fakat İran genelinde şehir içi en yaygın ulaşım yöntemi taksi. Taksi ile otogara gittik ve İsfahan otobüsünü aramaya başladık. Otogarda İngilizce bilen yok, Exchange ofis de yok. Kredi kartı kullanımı yasak. Bunun yanında derdimizi anlatabilmek için kullanabileceğimiz internet yok. Tüm aksilikler bir aradayken şans eseri İngilizce bilen bir yolcuya denk gelip para bozdurduk ve İsfahan otobüsüne 2 dakika kala yetiştik. Para demişken İran, Türk lirasının değerli olduğu ülkelerden biri ve para birimi Riyal ve Tümen. Tümen riyalin bir sıfır atılmış hâlidir. Bu iki birim aynı anda kâğıt paraların üzerinde yer alıyor ve ikisini de kullanıyorlar.

Araç kullanımı burada çok riskli. Gözlemlediğim kadarıyla kural tanıyan pek fazla yok ve çok kötü araç kullanıyorlar. Bu sebeple araç kiralayamadık. Türkiye'deki firmalar da İran'da araç kiralama hizmeti sunmuyorlar. Uzun ve aksiyonlu bir yolculuğun ardından İsfahan'a ulaştık. Kaynaklara göre İsfahan İran'ın üçüncü büyük şehri ve Safevi ve Selçuklu döneminde başkent olmuş. Bu sebeple şehirde bu dönemlerden kalma çok sayıda tarihi eser, döneme özgü yapılar ve sanatsal

İsfahan dünyadaki en büyük şehirler arasında yer alıyor ve şehir köprüleriyle, camileriyle, minareleri ve sarayları ile İslami mimariyi yansıtıyor.

Burada tüm yemekler
İran'ın olmazsa olmazı
safran ile yapılıyor.
Toz hâli yoksa bile
taze hâlini yemeklerin
yanında görebilirsiniz.

çalışmalar bulunuyor. Şehrin dünyadaki en büyük şehirler arasında yer alıyor ve şehir köprüleriyle, camileriyle, minareleri ve sarayları ile İslami mimariyi yansıtıyor.

Burada da ulaşım aracı olarak taksi metro ve otobüs var, biz otobüs terminalinden metro ile şehir merkezine geldik. Metroda dikkatimi çeken ilk şey sadece kadınların binebileceği özel vagon oldu. Otobüslerde de ön ve arkada olmak üzere

kadınlar ile erkekler ayrı yerlerde oturuyor. İran, şeriat ile yönetilen bir ülke olduğu için kendine özgü kuralları var. Daha nelerle karşılaşacağız merak ediyorum doğrusu.

Taş duvarlı sokakların arasından otele ulaştık. İsfahan'ın tarihi evlerini hissettiren, avlusunda harika bir havuzu olan, rengârenk camları, renkleri ve mimarisi ile farklı bir havası olan harika bir otelde konaklayacağız. Yemek için otelin restoranını tercih ettik. Burada tüm yemekler İran'ın olmazsa olmazı safran ile yapılıyor. Toz hâli yoksa bile taze hâlini yemeklerin yanında görebilirsiniz. Safranlı pilav, tavuk ve sebzeler ile hazırlanmış meşhur tabaklarını denedik. Safran kimine güzel gelse de bence çok ağır bir bitki ve bizim damak tadımızdan çok farklı. Burada çok seviliyor ve dondurma, sakız, içecek vb. her üründe yer alıyor.

Yemek faslı bittikten sonra şehri gezmeye başlıyoruz. İnternet olmadığı için Türkiye'de hazırladığımız rota ve haritalar ile gezeceğiz. Yol üzeri karşılaştığımız duvarlar, harika desenlerin olduğu el boyaması fayanslar merakımı daha da artırıyor. Yollar böyleyse karşılaşacağımız yapıları çok merak ediyorum. Kısa bir yürüyüşün ardından 'Dünya'nın resminin meydanı' olarak adlandırılan Nakş-ı Cihan Meydanı'na geldik. Ortasında uzun havuzu bulunan, kenarlarında farklı sanatsal yapıları bulunan kocaman bir meydan. Meydanın 4 kapısı var. Araştırmalarımıza göre Unesco Dünya Mirası listesindeki bu meydanın Safavi Hanedanı'ndan kalma 3 kapısı; Âli Kapı, Şeyh Lütfullah Camii, Şah Mescidi (Camii)'dir. Diğer kapısı ise İran'a dair her şeyin bulunduğu tarihi Kayseriye Çarşı Kapısı'dır. İlk olarak Şah Mescidini gezmeye karar verdik.

**Unesco Dünya Mirası
listesindeki Nakş-ı Cihan
Meydanı'nın Safavi
Hanedanı'ndan kalma
3 kapısı var: Âli Kapı,
Şeyh Lütfullah Camii,
Şah Mescidi.**

Kapısına yaklaştığımda hayrete düş-
tüğüm o yer. Ne muhteşem işçilik,
nasıl bir ihtişam ve özen. Gözlerimi
uzun süre ayırmadım. Video ile yakın
çekim yaptığımda bir kez daha hay-
ran kaldım buraya. Anlatılanlara göre
İran dışında Hint-İslam ve Orta Asya
mimari izlerini de taşıyor bu yapı. Giri-
şinde yanlarında iki yüksek minareye
sahip sivri kemerli ve oldukça yük-
sek bir taç kapı var. Binanın tezyinatı
muhteşem olup hemen hemen bütün
sathlar ve mimari unsurlar çinilerle
donatılmış. Ana meydan kapısı geo-
metrik desenleri ve kabartmalarıyla
ihtişamlı bir biçimde bir araya ge-
tirilerek mozaik çinilerle kaplanmış.
Renkli çiniler ve tuğlalarla kaplanan
iç kısımlar dışında iç avlu cepheleri,
kapılar, minareler ve dış kubbe olduk-
ça ihtişamlı görünüyor. Yazı örnekle-
rine ve kitâbelere de çok sık olarak
yer verilmiş. Kapısı, kubbesi, içerisi ve
dışarısı ile bambaşka bir yapı.

Sırada Şeyh Lütfullah Camii var.
Kaynaklara göre saray halkının kul-
lanımı için inşaa edilmiş. Zemin da-
hil binanın içi ağırlıklı olarak mavi
renkli çinilerle tamamen kaplanmış.
Kubbenin iç yüzeyinde çiçek kıvrımla-
rından oluşan desen ağlarıyla örülü
çiniler var. Tavandaki sarı yapı bütün
parlaklığıyla güneş ışıklarını içeriye
yansıttığı izlenimi veriyor. Yine gözü-
mün gördüğünü ifade edemediğim
muhteşem bir yapı, zengin ve em-
salsiz. Hayret kelimesinin ne demek
olduğunu burada daha iyi anladım.

Bir diğer kapısı ise İslam mirası ve
Safavi mimarisinin en iyi örneği olarak
kabul edilen 'Âli Kapı'. Kaynaklara
göre Âli Kapı Safeviler dönemindeki
imparatorluk sarayıdır, kırk sekiz metre
yüksekliğinde ve altı katlıdır. Bazı kat-
ları hasarlı olduğu için ziyarete açık
değil. Meydanı en güzel seyredile-
bileceğiniz yer burası. Meydandaki son
kısım ise İran'ın en büyük ve tarihi çar-

şısı 'Kayseriye Çarşısı'. İran'ın meşhur
halılarını, her türlü hediyelik eşyayı,
baharat vb. ürünleri burada bulabi-
lirsiniz. Harika eşyalar var. Buraya
gelirken valizinizde boş yer bırakmayı
unutmayın. Birkaç hediyelik aldıktan
sonra dinlenmek için güzel bir cafeye
oturduk. Burada da siyah çay kültürü
var ve çaylar hep büyük ve cam bar-
dakta, bergamot tadında ve yanında
İran'a özgü şeker ile servis ediliyor.
Çayını çok beğendim, dönüşte benim-
le gidecekler arasında yer aldı bile.

YAPAY ZEKÂ BİZE NE YAPMAZ?

EMİNE ERDEMİSOY

“Nerde o eski bayramlar?

Nerede o eski komşuluklar?

Nerede o eski aşklar, arkadaşlıklar, ilişkiler...”

Geçmişin özlemiyle birlikte, insanlık olarak birbirimize sıkça sorduğumuz, yakındığımız bu cümleler herkese aşına gelmiştir muhakkak...

Modern hayatla birlikte geleneklerinden koparak kendisini yalnızlığın girdabında bulan insanoğlunun, böylesine insani duygulara hasret kalmasından daha doğal bir şey olamaz sanırım. Yaşadığımız dijital çağın hâkimi olan modernite, bireylere fark edilme, beğenilme, haz alma gibi bilinçaltı duygularla kendisine esir etmektedir, bunun karşılığında da daha çok dijitalleşme ve daha az mahremiyet istemektedir bireylerden. Bu durum insanı bireysel bir hayat yaşamaya yöneltmiştir. Çünkü modern insan, insanlar-

la iç içe yaşayamaz, yer içer tüketir, dev ekranlarda izler hayatı; sosyal medyası, akıllı saati ve ekranı olmadan yaşaması da oldukça zordur.

Metalarla çevrili, maddenin ön planda olduğu bir o kadar renkli bir o kadar da aldatıcı olan bu dünyada insanın insana hasret kalması da normal karşılanabilir tabii.

En başta sorduğumuz soruların cevabını henüz bulamayan insanoğlunun yeni bir imtihanla karşı karşıyadır: “Yapay Zekâ”

Modernite, Postmodernite, insana bunu yaparken “Yapay zekâ insana ne yapmaz?” sorusu gündemimizi uzun süredir meşgul etmeye başladı bile...

Büyük bir hızla gelişen, hayatımızın her noktasında tezahür eden yapay zekâ teknolojilerinin günümüzdeki ve gelecekteki etkileri umut verici olduğu kadar da korkutucu.

İş dünyasında verimliliği arttırabilir, sağlık sektöründe teşhisi tedaviyi hızlandırabilir, eğitim hayatında öğrencilere kişiselleştirilmiş deneyimler sunabilir, kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlayarak çevresel sorunları ortadan kaldıracaktır. Ulaşımdan bilimsel araştırmalara daha pek çok alanda fayda sağlayacağı şüphesiz. Bunlara benzer belki birçok faydasını daha sayabiliriz, lakin birçok şeyde olduğu gibi bu teknolojilerin artılarının yanında eksilerinin de olduğu bilinmektedir.

Mesela kötü niyetli kişilerin kullanması, yönetmesi dâhilinde insanlığı tehdit edebilecek derecede büyüklükte güvenlik tehditleri oluşturabilir. Kişisel haklara saldırıda bulunabilir, gerçek dışı haberlerle toplumda infiale yol açabilir. Etik sorunlar ortaya çıkarabilir, kullanıcıları asosyalleştirebilir, mahremiyetin ihlaline, insanlar arasında güvenin azalmasına ve sosyal bağların zayıflamasına yol açabilir.

Gerçek anlamda duygulara sahip olmayan yapay zekâ, sadece algoritmalar ve veri analizi üzerinden çalışarak insanların duygularını da manipüle edebilmektedir.

Yapay zekâ üzerinden ölümsüzlük arayışında olan bir grup insan konusuna hiç girmiyorum bile. İnsan eliyle üretilmiş böylesine donanımlı bir sistem gün gelir Matrix filminde olduğu gibi insanı yönetir mi bilinmez ama yadsınamaz bir gerçek var ki o da bu teknolojiye bir kural, sınır, düzenleme vs getirilmezse tehlikelerini tahayyül etmek bile çok zor.

Yapay zekâ hayatımızın her alanını etkileyen öylesine büyük bir dünya ki, ne desek ne yazsak eksik kalır, gerek içerisinde yaşanan gelişmelere, gerekse konunun uzmanlarından duyduğumuz açıklamalara yetişmek giderek zorlaşıyor.

Şu an bizi ilgilendiren kısmı; insani boyutu.

Gerçek anlamda duygulara sahip olmayan yapay zekâ, sadece algoritmalar ve veri analizi üzerinden çalışarak

insanların duygularını da manipüle edebilmektedir. Sosyal medya uygulamalarıyla birlikte değişen insani duygular bugün yapay zekâ ile yeniden şekillenmeye başlamıştır. Daha korkutucu ise böyle giderse gerçek duyguları yok olmuş insanlarla karşı karşıya kalma durumu gibi görünmektedir.

En yakın arkadaşımıza sormadığımız şeyleri yapay zekâ asistanlarına sorabilirken, robot süpürgeler evimizin her koordinatını en az bizim kadar iyi bilebilirken kolumuzdaki akıllı saat her an nabzımızı tansiyonumuzu ölçerken bu kadar endişelenmenin yersiz olmadığını düşünüyorum.

En başa döndüğümüzde bir kuşak "Nerede o eski bayramlar..." sözleriyle yaşadıkları hayatı sorgularken bir başka kuşak nerde o eski insanlar sorularına cevap arayacak gibi görünüyor.

**Bize düşen her şeyin
yapaylaştığı ve
sanallaştığı dijital
dünyada birbirimize
daha çok sahip çıkmak,
birliğin beraberliğin
kıymetini bilmek...**

Yapay zekâ görsel tanıma algoritmalarını kullanarak insanların yüz ifadelerine, ses tonuna bakarak duygularımızı çözümleyebilir, öfkeli, kızgın ya da üzgün olduğumuzu

anlayabilir ama daha da ötesine gidemez. Bu kadarını da kendi belleğinde bu bilgileri kullanmak için yapabilir yani tamamen menfi de diyebiliriz.

Oysaki en kötü anımızda bir yakınımızın sarılması, yanımızda olması hiçbir sanal uygulamayla kıyas edilemez.

Yapay zekâ her anımızda yanımızda olamaz, mutluluğumuzu paylaşamaz, acımızda yanı başımızda bekleyemez. Bize bütün bunları yapabilecek olan yine bizim gibi insani duygulara sahip olan bir başka insandır.

O zaman bize düşen her şeyin yapaylaştığı ve sanallaştığı dijital dünyada birbirimize daha çok sahip çıkmak, birliğin beraberliğin kıymetini bilmek...

Son olarak bu tür teknolojilerin insanlığa faydalı kısmına odaklanmak, toplum yararına kullanmak en doğru yoldur.

ENVER ÇAPAR:

“AHMET ABİ MUHABBET MAKAMINDA BİR DERVİŞTİ”

SÖYLEŞİ: ÖMER YALÇINOVA

Ahmet Doğan İlbey Kitabı 2024'ün ocak ayında yayımlandı. Hayırlı olsun. Ahmet Abi'ye ve bütün deprem şehitlerimize rahmet olsun. *Ahmet Doğan İlbey Kitabı*, onun aziz hatırasını yaşatmak adına dostlarına bir hediye oldu. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi kültür yayıncılığı adına güzel eserler kazandırıyor kültür dünyamıza. *Ahmet Doğan İlbey Kitabı* da bu eserler arasına girdi. Depremden önce biz Ahmet Abi'nin yazılarını tasnif etmeye başlamıştık. İmkânımız olursa o yazıları kitaplaştırmayı düşünüyorduk. Gelin görün ki kader bize, Ahmet Abi'nin ardından yazılan yazılardan bir kitap hazırlattı. Vefatının sene-i devriyesinde Ahmet Abi'yi bir kitapla yâd ettik.

Ahmet Abi'yle ilk tanıştığınız günü hatırlıyor musun? Ne zaman, nerede? Hangi vesileyle...

Ahmet Abi ile 1996 yılının Eylül veya Ekim ayında tanıştık. Liseyi o yıl bitirmiştim. Üniversite sınavında iyi bir puan alamadığım için tekrar sınava hazırlanmayı düşünüyordum. Hacı Ahmet Gülkoparan dostumla sınava hazırlanabileceğimiz bir mekân arıyorduk. Liseden hocamız olan Memduh Atalay "Sizi 'dükkân'a götürüyüm, orası ders çalışmanız için müsait bir yer," dedi. Bir Cuma akşamı Bahçelievler'deki üniversite sokağında tek katlı müstakil bir

eve gittik. Kapıda Türkiye Yazarlar Birliği Kahramanmaraş Şubesi yazıyordu. Memduh hocam bizi Ali Yurtgezen, Muzaffer Gözükara hocalarımızla ve Ahmet Abiyle tanıştırdı. İlk tanışmamız bu şekilde oldu. O günden vefatına kadar Ahmet Abi ile dostluğumuz artarak devam etti.

Ahmet Abi'nin sence en önemli özellikleri hangileridir? Sen neden sevdin Ahmet Abi'yi?

Ahmet Abi dostluğun ete kemiğe bürünmüş hâliydi. Dostluk destanını gönüllere nakşeden kişiydi. Hiç kimseyi kırmaz incitmezdi. Nezaket abidesi biriydi. Yaratılanı yaratandan ötürü

sevmeyi bizzat tatbik edenlerdendi. Herkeste olan dertler sıkıntılar kendisinde fazlasıyla vardı. Fakat hiçbir zaman halinden şikayet etmezdi. "Şikayet yok efendim!" derdi. "Daima muhabbet var" derdi. Dostlarını gördüğü zaman onlarla hemhâl olduğu zaman bütün sıkıntıları sanki kaybolur giderdi. Ahmet Abi'de biz kendimizi buluyorduk, kendimize geliyorduk. Ahmet Abi hayatımızın her alanında vardı. Biz ona bakarak kendimize çeki düzen verirdik. O söylemese de birtakım kurallar koyardık hayatımıza. Onun yanında sohbetinde huzur buluyorduk. Kısaca anlatmak gerekirse Ahmet Abi muhabbet ve rıza makamında bir dervişti.

Yazar Ahmet Doğan İlbey'le ilgili neler söylemek istersin? Kalem kuvvetli miydi? Muhakemesi, düşünceleri, tartışmaları...

Ahmet Abi için yazı gaye değildi. Bunu sık sık dile getirirdi. Bir derdi vardı, onu yazıyla dile getirmek istiyordu. Zirve bir medeniyetin mirasçısı olan Türk milletinin ve İslam dünyasının içinde bulunduğu durum her duyarlı Müslüman gibi onu da yaralıyordu. Milletten çektiği sıkıntılar, tarihimizdeki trajik hadiseler birer yürek sızısıydı onda. Kaleminden hüznün damları adeta. Riyadan uzaktı. Samimi ve hisli bir kalemi vardı. Kalbi duygularla yazdığı için okuyucunun

kalbine dokunurdu. Kendisini şahsen tanımayan ama yazılarından ötürü ona muhabbet duyan birçok insan vardı. Özellikle yakın tarihin yalanları ve çarpıtmalarıyla fikri mücadelesi vardı. "Batılılaşma", "yabancılaşma", "kimliksizleştirme" projelerine şedit şekilde karşı çıkan keskin yazılar yazardı. Yerli bir aydıncı. Türkiye'nin meseleleri ve çözüm yollarını saf fikirle dile getirmeye çalıştı yazılarında.

Gelelim kitaba. Kitabın hikayesini kısaca anlatır mısın? Nasıl doğdu bu kitap?

Asrın felaketi olarak isimlendirilen Maraş depreminden sonra deprem edebiyatı diye yeni bir alan ortaya çıkmış oldu. Malum, edebiyat; kayıt tutar, şahitlik eder. Milleti derinden etkileyen bu depremten sonra herkes yaşadığı hikâyeyi birine anlatma ihtiyacı duydu. Yaşadığı acıyı dile getirmekte zorlananlar yazıya başvurdu. Ahmet Abi'nin ardından dostları da

yazılar yazdılar. Onun gidişiyle içimizde oluşan boşluk ve ona duyduğumuz özlemi böyle dile getirmek istedik. Ahmet Abi'den bir hatıra kalması maksadıyla böyle bir kitap ortaya çıkmış oldu. Kitap fikrini Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Dairesi Başkanı Duran Doğan'a aktardığımızda hiç tereddüt etmeden, "Çok iyi olur" dedi. Ahmet Abi Maraş'ın ve Türkiye'nin bir değeriydi. Bu değ-

Ahmet Abi dostluğun ete kemiğe bürünmüş hâliydi. Dostluk destanını gönüllere nakşeden kişiydi. Hiç kimseyi kırmaz incitmezdi. Nezaket abidesi biriydi.

rin kıymetini bilen ve bu güzel eserin yayınlanmasında emeği olan başta daire başkanı Duran Doğan, kültür müdürü Mesut Serdar ve katkı veren herkese teşekkür ederiz.

Kitabı hazırlarken nelere dikkat ettiniz? Kitabın mutfağında kimler vardı?

Kitabı aslında Ahmet Abi bize hatıra olarak bıraktı diyebiliriz. Bize bir hediye olarak da düşünebiliriz. Yazılan yazılar ve Ahmet Abi'nin bereketiyle bir kitap ortaya çıktı. Ahmet Abinin yüzlerce yazısı var. Kitapta bu yazılardan bir güldeste olsun istedik. Onu en iyi anlatan şey yazılarıydı çünkü. Biraz nükteli olsun; Ahmet Abi'nin siyasi ve fikri istikbaline engel olacak yazılarını almadık. Kitabın hazırlanmasında en çok emeği geçen Mehmet Raşit Küçükkürtül'dür. Üdeba namılı bu dostumuz editörlük tecrübesi olması vesilesiyle kitabın hazırlanmasına büyük katkı sundu. Ahmet Abi'nin kızı Bilge Doğan; ortak ahbabımız Mehmet Yaşar ve 'dükân' dostları bu kitabın çıkmasında gayret gösterdiler. Hepsine ayrı ayrı teşekkürü bir borç biliriz.

Kitabı baştan sona okuyanlar, orada neler bulacak? İnsanlar bu kitabı neden okusun?

Kitabı okuyanlar orada Ahmet Abi'ye duyulan özlemi, hasreti bulacaklar. Onunla tanışmayanlar keşke bu güzel insanı tanımış olsaydık diyecekler. Bir insandan geriye dostluk ve muhabbet kal-

**Kitabı okuyanlar orada
Ahmet Abi'ye duyulan
hasreti bulacaklar. Onunla
tanışmayanlar keşke
bu güzel insanı tanımış
olsaydık diyecekler.**

ması gerektiğini görecektir. Ahmet Abi'nin yazılarından oluşan güldes-
teyi okuyarak sarıh Türkçeyle yazıl-
mış en güzel deneme örneklerini
bulacaklar. Bir hüznükârın ömür
defterinin nasıl olması gerektiğini
görecektir. Hakiki dostluğun, insa-
nın insana şifa olduğunun somut
örneğinin nasıl olduğunu bula-
caklar bu kitapta. Ahmet Abi'nin
tabiriyle fikir ve gönül dükkânı,
resmî adıyla Türkiye Yazarlar Bir-
liği Kahramanmaraş Şubesi'ndeki
muhabbet ortamının büyük ho-
calarımızın ve Ahmet Abi'nin ön-
cülüğünde insanları nasıl hazreti
insan yaptığını bulacaklar.

**Ahmet Abinin yazılarını toplamayı
düşünüyor musun? Böyle bir kitap
projesi var mı?**

Ahmet Abi'nin ilk kitabı *Bir Hü-
znükârın Tahrir Defteri* 2000 yılında
Gümüşoba Yayınlarından çıkmıştı.
2014 yılında Fikir Teknesi Yayınları-
ndan seri hâlinde yedi kitabı daha
yayınlandı. Yerel imkânlarla ve sı-
nırlı sayıda basılan bu kitaplar şu
an piyasada bulunmuyor. Ahmet
Abi'nin çok fazla yazısı mevcut. Biz
bu yazıların bir kısmını zaten tasnif
etmiştik. Ahmet Abi yazılarını sü-
rekli güncelleyen bir yazardır. Bu
açıdan yazılarının son hâline göre
yeniden tasnif edilmesi gerekiyor.
Ahmet Abi'nin bilgisayarı enkaz-
dan fazla hasar görmeden çık-
arıldı. Bütün yazılarını arşivlemiş ve
dosyalamış. İmkânlarımız el verdiği
ölçüde bizler bu yazıları peyderpey
kitaplaştırmayı düşünüyoruz.

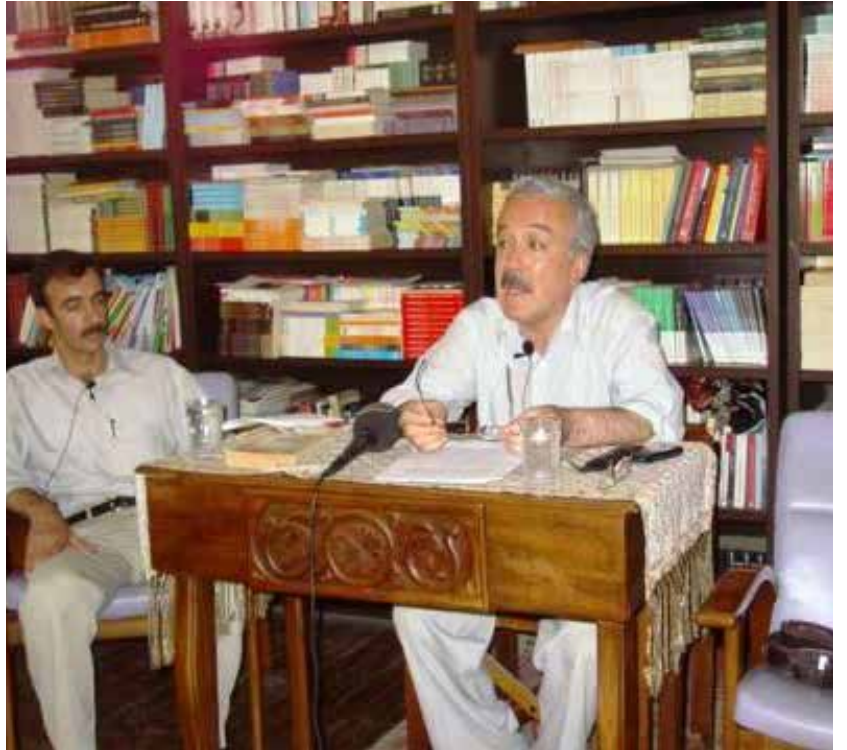
**Ahmet Abi söz konusuysa, fıkra ta-
dında çok anı vardır. Senin aklına
gelen ilk nükteyi anlatır mısın?**

Ahmet Abi bizim Nasrettin Hocamız-
dı aynı zamanda. Gülünçlü, nükteli
muhabbeti severdi. Dostlarının gül-
ümsemesini isterdi. Dışardan gö-
renlerin panik atak zannedebilece-
ği birtakım tikleri vardı. Konuşurken
jest ve mimiklerle bizi gülümsetirdi.
Hatıramız çok. Birini kısaca anlata-
yım. Her hafta mutad olduğu üzere
dükkânda Cuma sohbetinden dağılı-
yoruz. Saat 02.00'dan önce kalkmak

yasaktı. Bu kuralı dükkânın komutanı
Ahmet Abi koymuştu. Herkes araba-
lara bindi dağıldık. Ahmet Abi de Ali
hocamın arabasına bindi ve gittiler.
Evleri yakın olduğu için bazen bera-
ber gelip giderlerdi. Ben biraz acık-
mışım, çıkışta çorbacıya uğradım.
Tam içeri girip oturdum. Telefonum
çaldı. Arayan Ahmet Abi'ydi. "Aziz
dost ben arabayı dükkânın orada
unutmuşum, müsaitsen beni gelip
alabilir misin?" dedi. Ben "Hemen
geliyorum" dedim ve gidip Ahmet
Abi'yi aldım. Ahmet Abi sohbetin
metliğinden arabayla geldiğini
unutmuş, bir de Ali Hocam benim
arabayla gidelim deyince iyice coşa
gelmiş. Velhasıl Ahmet Abi'yle çor-
bacıya girdik. Garson "Ne alırsınız?"
dedi. Ben bir çorba söyledim. Adam
Ahmet Abiye dönerek "her zaman-
kinden mi?" dedi. Meğer Ahmet
Abi buranın müdavimiymiş. Bizim
bu paça çorba işimiz dükkânda
uzun süre yarenlik olarak anlatıldı.

Teşekkür ederim.

Bu güzel söyleşi için ben teşekkür ederim.

BİR HÜZÜNKÂRIN ÖMÜR DEFTERİ

UFUK TÜRK

Ahmet Doğan İlbey'i bir fikir, düşünce ve kültür adamı olmasının yanında engin gönüllü ve dostperest bir ağabey olarak tanıdım. Keşke o malum zelzele olmasaydı da ne "Ahmet Abi" kitabı yayımlansa ne de bu satırları kaleme alsaydım. Ama tesellimiz ve inancımız şu ki; ebedi istirahatgâhında huzur içinde yatıyor ve dostlarının gönderdiği Fatihalar ve Yasinler ruhunu okşuyordur.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları Serisi'nin 150'ncisi olarak yayımlanan *Bir Hüzünkârın Ömür Defteri Ahmet Doğan İlbey Kitabı*, Türkiye Yazarlar Birliği Kahramanmaraş Şubesinin güzide başkanı Enver Çapar ve kıymetli ağabeyim Mehmet Yaşar'ın katkıları ile Bilge Doğan ablanın editörlüğünde Ocak ayında basılarak dostlarının istifadesine sunuldu. Kitap elime ulaştığında fırından sıcak ekmeği alıp eve koşan çocuklar gibi sevindim. Beraber devlet vazifesi gördüğüm iş arkadaşlarımla bir bir yanlarına gidip elimdeki kitabı göstererek heyecanla "Bakın Ahmet Abi kitabı çıkmış" demem de bu sevince dahildir.

Kitap, *Ahmet Abi Güldestesi, Bir Hüzünkârın Ömür Defteri ve Fotoğraf Albümü* olarak üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Ahmet Doğan İlbey'in yazı hayatındaki temel kavramları ve mihenk taşlarını içeren örnek yazılardan seçkiler yer almaktadır. Bu seçkilerden birinde Ahmet Abi, "Fikir ve irfan ehlinin dil kapısında tâlim eden ve dostluk aki-

desine sarılan bir hüzünkârın hüznü ve cezbeli yazılarını okuyacaksınız." ifadeleriyle kendi fikir ve yazı dünyasının çerçevesini çizmiştir.

Ahmet Abi; toplumdaki bozulmaları, modernizmin dayatmalarını ve çağdaş köleler hâline geldiğimiz insan hayatının arızalarını "yüreği yanında olmak" tabiri ile sistemleştirerek, bu durumlardan uzakta kalmanın çözümüne dair reçeteler sunmuştur. İnsanın; madde yönünden çok ruh ve gönül tarafını

ön plana çıkararak hem insanın hem de toplumun yüreğine eğilerek huzur bulacağını ifade etmiştir.

Ölüm kavramı her ne kadar içimizi sızlatan, yüzümüzü düşüren bir kavram olsa da medeniyet havzamızda sevgiliye kavuşmak, şeb-i arûs olarak yer bulmuştur. Ahmet Abi de dünya gurbetinden aslı vatani olan dâr-ı bekaya göç eyledi. Kitapta yer alan "Allah'ın Bir İkramıdır Ölüm" başlıklı yazıdan da anlaşılacağı üzere Ahmet Abi ölmeden önce ölenlerdendi şüphesiz.

"Ali" mefhumunun tarihimizde ve kültürümüzde önemli bir yer tuttuğu malumdur. Ahmet Abi ise Ali'ye meftundur adeta. Birçok yazısında Ali kavramını içini doldura doldura anlatırken "bir hocam aslında iki kişidir" dediği hocası, örnek bir şahsiyetten bahsetmektedir. Kitapta yer alan "Ali Hocam Yazısı"nda "Yalnız iyi meziyeti anlatamaz onu; güzel dost, ince dosttur o... Aynasında kalp huzurunu ve iki dünya hayatımın dengesini bulduğum efendi dosttur. Efendi kelimesi tek başına onu ifade etmeye yetmez. Süssüz, şöhret âfetinden uzak bir çağ dervişidir. Bir şair dostumun dediği gibi: Hem aşktan gelmiş hem kitaptan." buyurmuştur.

Ahmet Abi yâdımıza düşünce birçok kavram da devamında yâdımıza düşer. "Dostluk" bunlardan bir tanesidir ve en güzel Ahmet Abi'de durur. Dosttur o; türküyü, hüzne, arkadaşlarına, kitaba ve geceye. Ahmet Abi, modernizmin kuşatıcılığına karşı dostluğa sarılır.

Ahmet Abi; toplumdaki bozulmaları, modernizmin dayatmalarını ve çağdaş köleler hâline geldiğimiz insan hayatının arızalarını "yüreği yanında olmak" tabiri ile sistemleştirerek, bu durumlardan uzakta kalmanın çözümüne dair reçeteler sunmuştur.

Türkü ve hüznün "Aynı batında doğmuş, ikizdir" der. İkisini de birbirine yakıştırır. "Türkülerle de hüznümüz Allah'adır bizim" diyerek hüznünü türkülerle dindirir.

Kitapta yer alan aynı başlıklı yazısında ise "Dostluk nazdır biraz. Vefadır, hâl hatırdır, arayıp sormaktır. Bir tenhada, bir çayhâne duldasında hasretle çay içerek hasbihal etmek, bir gece yarısı bir elektrik direğinin altında buluşup halleşmektir. Dildaşıktır bunun adı. Birbiriyle dost olanlar dilini konuşanları arar ve özlerler. Gemuhluoğlu'nun dostluk akidesince yargılananlardan, gönül üstüne kavilleşmiş olduğu dostlarını terk edenlerden olmayın. Dostlarını terk edenler, âhirette dostluk üstüne sual verecekler ve dostluk mahkemesinde yargılanacaklardır. Dost ve dostluk sualini veremeyenlerden olmak ne hazine!" ifadeleriyle bizi dostluk mahkemesinde berat edenlerden olmaya davet etmektedir.

Kitapta, türkü ve hüznün kavramı her ne kadar ayrı ayrı iki kavram olsa da Ahmet Abi türkü ve hüznü hemen hemen her yazısında bir kullanır. "Aynı batında doğmuş, ikizdir" der. İkisini de birbirine yakıştırır. "Türkülerle de hüznümüz Allah'adır bizim" diyerek hüznünü türkülerle dindirir.

Kitabın ikinci bölümünde ise Ahmet Abi'nin dostları tarafından hatıra, mektup ve biyografi türünde yazdıkları yazılar yer almaktadır. Ali Yurtgezen Hocam "O Bizim Sohbet Pîrimizdi" başlıklı yazısında sohbetin aslında dostluk demek olduğunu söyleyerek "Kırk yıl boyunca âdâbına zerre kadar hâlel getirmeden gösterdiği dostluğunu da aramızdaki muhabbeti de kelimelere dökmem mümkün değil.

Söylenecek hiçbir söz, yazılacak hiçbir cümle onun vakarlı hüznünü tasvire, dostluğundaki safvet ve samimiyeti tarife yetmeyecek." buyurmuştur.

Yine bu ikinci bölümde Mustafa Kara "Ahmet Doğan İlbey'e Tarih" düşünüyor. TYB Şeref Başkanı D. Mehmet DOĞAN ise "Maraşla Birlikte Biz de Yıkıldık!" başlıklı yazısında Ahmet Abi'yi köşe yazarı donuna bürünen bir derviş olarak ifade ediyor. Hasan Ejderha Abi "Ahmet Doğan İlbey ile Olmak" yazısında ilk sohbet arkadaşı olduğunu belirterek kendisine ilk göz ağrım dediğini sanki bir ceylanla oturup ağlamış gibi anlatıyor. Hasan Keklikçi Abi, yine Ahmet Abi'nin sık kullandığı "aziz dost" tabiriyle seslenmiş merhuma. Memduh Atalay Hocam, "Amerikan Saatine Göre Uyuyan Türk Münevveri: Gönül Beyimiz Ahmet Doğan İlbey" adlı yazısında Ahmet Abi'nin birçok yönüne değinerek başlıktan da anlaşılacağı üzere yine "içeri bir zarf" atmış. Ahmet

Abi'nin şair-i âzâmı olarak bildiğimiz Mehmet Narlı Hoca ise "Biz Burada Eğlenirken Kimler Gitmiş Divana" başlıklı yazısında hasretini, gurbetini, anılarını yüreğine düğüm düğüm ederek "nasıl yazayım?" diye sormuştur.

Cüneyt Cesur Abi "Benim İlk Fikir Hocam: Ahmet Doğan İlbey" yazısında ilk

Kitapta, türkü ve hüzün kavramı her ne kadar ayrı ayrı iki kavram olsa da Ahmet Abi türkü ve hüznü hemen hemen her yazısında bir kullanır.

şairliklerine birer şaheser, ilk acemi yazılarına hâzâ bir nesir numunesi, bölük pörçük eziyetli sazendeliklere 'ince saz', yarım yamalak türküdarlıklara 'şark bülbulü' muamelesi göstererek bir hüsn-ü zan üzre katlanması da, her gurbete çıkana, ilk altısının başına ne geldiğini aklına dahi getirmeden 'Doğunun yedinci oğlu' pâyesi verecek, belki bir umut, başının üstüne koyması da 'dostluk hakkı' içindi."

Ehli bilir Ahmet Abi kendisiyle halleşmek isteyen dostlarıyla zaman zaman mektuplaşır ve o mektupları arşivlerdi. Kitapta Mehmet Muharremoglu Hoca'nın "Dostun Davetine Zaman Olur mu?" başlıklı Ahmet Abi'ye gönderilemeyen bir mektubunu bulacaksınız. Ayrıca Duran Boz, Enver Çapar, Ali Küçük-kürtül, Mahmut Bıyıklı, Cafer Keklikçi, Mehmet Yaşar, Bilge Doğan, H. Ahmet Eralp, Seyfettin Albayram, Yasin Mortaş, Melih Erdem, Emre Birsan gibi nice değerli ağabey, dost ve arkadaş Ahmet Abi ile ilgili anılarını, şiirlerini ve hüznünü kaleme almış kitapta.

Kitabın son ve üçüncü bölümünde ise Ahmet Abi'nin çocukluğundan vefatına kadar farklı zamanlarda ve mekânlarda çoğu dostlarıyla çekilen "Gel bir hatıra resmi çektirelim omuz omuza/ Feleğin çemberinden geçmiş gibi duralım" sözlerini andıran fotoğraflardan oluşan albüm seçkisi yer almaktadır. Okuru bol olsun, emeği geçenlerin ellerine sağlık.

"Ah, Yüreğim! Nasıl dayanacak bu müjdeye

Yağmur kız tur yüreğimi"

tanıştığı dönemden günümüze kadar olan hatırlarını ve dostluğunu anlatırken "Şimdi türbedarsız kaldık, tabiri caizse ne yer kaldı, ne yâr" ifadeleriyle Ahmet Abi'yi anıyor. İsmail Göktürk Hocam ise, Ahmet Abi'yi defnederken aklına düşen Aşık Agahî'nin türküsünden mülhem yazısına "Seher Vakti Yâ-

rin Kapısına Sırlanan Dosta" başlığını vermiş. Ahmet Abi'yi belki de en çok İsmail Hoca'm'la birlikte görmüşümdür. Ahmet Abi'yle hatıralarının bir kısmına değinen İsmail Göktürk, yazısında "Ahmet Abi, dostluğun manifestosunu yazan adamdı. Onun dostluk hassasiyeti herkesi bir arada tutan şeydi zaman zaman tartışmalarda ses tonu yükselirse hemen müdahale eder, hiçbir tartışmanın dostluk sınırlarını aşmasına müsaade etmezdi." ifadelerini kullanmıştır.

Kitapta, Dünder Taşer'in adaşı Dünder Kök Hoca, Ahmet Abi ile ilgili hatıra ve dostluğunu anlatırken bunu "Dostluk Hakkı İçin" başlığında sunmuş ve helallik istemiş. Duygulu ve gözlerimizi dolduran bu yazıda nice hatıralar, nice içeri sohbetler yer alıyor. Hoca, yazısında hepimizin yakinen müşahade ettiği aşağıdaki satırlarla hüznümüze hüznün katıyor. "Dükkân içre yaşanmış bir ömür içinde, onlarca gencin kırık dökük ilk

MARAŞ ABALI ÇOBAN

ELİF NAZ BAYKUŞ

Her taşının altından bir hikâye çıkan Sivas, Şarkışla'ya ait bir türkü "Maras Abalı Çoban". Sözlerine bakılırsa eski dönemlerde Halep'ten çıkıp Antep yoluyla Maras'tan geçen sonra da Sivas, Kayseri üzerinden Nevşehir, Aksaray'a uzanan kervanların taşıdığı abadan söz ediliyor. Sivas ve Maras denilince de tabi serin yaylaları, yüksek dağları, geniş çayırıkları aklımıza getirmeliyiz. Türkü, bu havayı dinleyicilerine sezdirmekte başarılı. Türkü ayrıca hareketli söylenişi ve havasıyla bu diyarlarda yaşanan canlı hayatı da bir nevi aksettiriyor.

Bu noktada Dadaloğlu'nu hatırlamak olur mu? O, "Atım Kalk Gidelim Silaya Doğru" adlı şiirinde Kilis, Antep, Pazarcık'tan söz ettikten sonra "Ahır Dağı'na erken geçin ağalar" der. Sonra da sıra özlemini dile getirerek Ketizmen ve Pınarbaşı'nı işaret eder. Demek ki büyük şair Dadaloğlu da Antep-Maras-Sivas hattında dolaşmış,

türkü çığırılmış, şiirler söylemiş. Dolayısıyla Dadaloğlu ve Karacaoğlu'nın şiirleriyle "Maras Abalı Çoban" ve benzeri türküler ortak kültürün ürünleridir. O yüzden Sivas türkülerinden Maras havası almak mümkün. Aynı şekilde Maras türkülerinde de Sivas'tan kültürel izler yakalayabiliriz. Antep, Adıyaman, Kayseri, Osmaniye'yi de bu ortak kültüre dahil edebiliriz.

Biraz da Maras Abası'ndan söz edelim, madem bir türküyü motif olacak kadar önemli ve renklidir. Yayla kültürünü bilenler, çobanların giydikleri, zaman zaman içine kıvrılıp uyudukları, kardan, yağmurdan, rüzgârdan korunmak için kullandıkları, o ilgi çekici uzun kıyafeti

**Yayla kültürünü bilenler,
çobanların giydikleri;
kardan, yağmurdan,
rüzgârdan korunmak için
kullandıkları, o ilgi çekici
uzun kıyafeti görmüşlerdir.**

Yazları güneşin yakıcı sıcağından, kışları ise sert ayaza karşı koruyan bu aba genellikle keçi, koyun, deve, at ve öküzün kıllarından yapılmıştır.

Coğrafi özelliklerinden kaynaklı Maraş'ta küçükbaş hayvancılık yaygın olduğundan türküyeye konu olan aba muhtemeldir ki keçi ya da koyun kıllarından keçe hâline getirilerek yapılmıştır. Türküde Maraş abalı bu çobanın bir de obasını nereye konduğu merak konusudur. Çobanların otlak ve yaylakları su civarı olduğundan belki de Taş Köprü yakınlarına konmuştur kim bilir? Obanın nereye konduğuna rivayetlerle emin olamasak da türkünün sözleri Mehmet Erdoğan'a aittir, bunu biliyoruz. Bu taşra türküsünü derleyen ise TRT sanatçıları Ali İbicek ve Rahmi İbicek'tir. İlk notaya kim almış diyecek olduğunuzu duyar gibiyim.

görmüşlerdir. Çobanların vazgeçilmezi, Maraş'ta en iyilerinin imal edildiği kıyafete aba denilmektedir. Kollu ve kolsuz modeli mevsimine ve yöresine göre değişiklik gösteriyor. Genellikle yünden yapılan kalın bir giysidir. Omuzdan başlayan uzunluk çoğunlukla diz altına kadar iner. Denizyolu ve demiryolu ulaşımının ortaya çıkmadığı veya ilerlemediği, dolayısıyla kervan yolunun aktif olduğu dönemlerde Maraş'ın hacırlık, külekçilik, bakırcılık, dericilik gibi meslek alanlarında olduğu gibi yün işlemeciliğinde de haklı bir ünü varmış. Uzak diyarlardan gelip Maraş'ın Kapalı Çarşısı'ndan alışveriş yapılırmış.

Neden yünden yapılıyor oluşuna gelmek lazım. Sanırım her meslek sahibi uğraştığı meşgale ile ürün ortaya koyarken bir ünsiyet kuruyor. Hayvancılıkla uğraşanların da aklına ilk gelen şey elbette onun derisinden yahut kıllarından faydalanmaktır. Öyle ki türkülere konu olacak kadar dikkat çekmiştir. Maraş abası yakasız ve kolsuz olarak ön plana çıkar. Özellikle Adana, Hatay, Kilis, Şanlıurfa, Gaziantep, Osmaniye gibi komşu illere de yayılmıştır.

TRT Türkü Arşivi'ni biraz olsun karıştırınca önümüze çıkan ilk isim elbette Celal Vural olacaktır. Bu hareketli türkünün halk ağzıyla yazılmış olduğunu da nakaratlarındaki tekrarlar ile görmek mümkündür. Tüm bu bilgilerden sonra türküyü merak etmemek elde değil. Benim payıma size sözlerini bırakmak, sizlere de dinlemek nasip olsun.

Maraş Abalı Çoban

Gelele gelele nazlı da yar

Nereye konu oban

Durele durele sürmeli yar (sevdalı yar)

Vermiyor zalım baban

Durele durele sürmeli yar (sevdalı yar)

Maraş aba geymişsin

Gelele gelele nazlı da yar

Maşallah büyümüşün

Durele durele sürmeli yar (sevdalı yar)

Pek de güzel değilsin

Gelele gelele nazlı da yar

Kendini sevdirmişsin

Durele durele sürmeli yar (sevdalı yar)

Maraş abayı geyer

Gelele gelele nazlı da yar

Tomafil geldi gider

Durele durele sürmeli yar (sevdalı yar)

Yari elden gidenin

Gelele gelele nazlı da yar

Vallahi ömrü biter

Durele durele sürmeli yar (sevdalı yar)

MANDARİNİNİD ÜZERİNE BİR DENEME

DİLEK YAMAN

Uzun süredir üzerine düşüneceğim, düşündüklerimden hareketle de güncel bir çerçeve eşliğinde yazmak isteyeceğim bir filmle karşılaşmayı bekliyordum. Sanırım beklediğim karşılaşma gerçekleşti ve Mandariniid (Mandalina Bahçesi) ile tanıştım. Film 2013 Estonya-Gürcistan ortak yapımı, yönetmeni ise Zaza Urushadze. 87. Akademi Ödülleri'nde ve 72. Altın Küre Ödülleri'nde 'Yabancı Dilde En İyi Film' kategorisinde aday olarak gösterilmiş. Filme konu edilen bahis ise 1992-93 yıllarında Gürcüler ve Abhazlar arasında yapılan savaş. Savaş dediğime bakmayın, filmde savaş sahnesi yok denecek kadar az. Çünkü film savaştan ziyade savaşın kişiler üzerindeki etkisini ve farklı yetiştirilme tarzına sahip, farklı ideolojideki bireylerin savaş kavramına yönelik bakış açılarını irdelemek üzerine kurgulanmış.

Ivo ve Margus savaş bölgesindeki bir köyde yaşayan iki Estonyalı komşu. Ivo savaştan kaçıp ailesinin yanına -Estonya'ya- gitmeyi reddeden marangoz bir bilge. Margus ise masumiyetin simgesi olabilecek saflıktaki

bir mandalina yetiştiricisi ve mandalinalarını topladıktan sonra Estonya'ya dönme planları yapıyor. Ivo, Margus'un bu planına yardımcı olmak adına mandalinalarına kasa üretiyor. Bu iki Estonyalı köylü yanı başlarındaki savaşın kaygısı ve huzursuzluğu ile yaşamaya çalışırken kölelerinde bir çatışma meydana geliyor ve bu çatışmada üç asker ölüyor, iki asker yaralanıyor. İşte Ahmed ve Niko, bu çatışmada yaralı olarak kurtarılan iki "düşman" asker. Ivo; Marius ve eski doktor bir arkadaşının yardımlarıyla Ahmed ve Niko'yu evine getirerek onları iyileştirebilmek için elinden geleni yapıyor. Fakat bu iyileşme sürecinde "düşman" iki askerin, Ahmed ve Niko'nun aynı evin içerisinde sorunsuz yaşamasını sağlamak Ivo için zorlu bir görev hâline dönüşüyor. Bize sunulmak istenen asıl mesele ise buradan sonra başlıyor. İleti 4 kişinin karakterleri ve iki askerin değişim süreci üzerinden izleyiciye sunuluyor.

Ivo: Bilge marangoz diye tanımlanabilir. Kurduğu cümlelerin bir çoğu kenara not edilip, üzerine düşünülebilecek derinlikte. Hatta üst insan, kendini gerçekleştirebilmiş bir birey olarak da nitelendirilebilir. Yardımseverlik, merhamet, vicdan gibi insani niteliklere sahip olmasının dışında ayrıştırıcı olmaktan çok uzak, eşitlik, adalet, barış gibi evrensel değerlerin timsali olarak da yerini alıyor filmde.

Margus: Saflık, iyi niyet ve umudun simgesi. Savaşa rağmen mandalinalarını bırakıp gidemeyen bir masumiyet. Sanılmasın ki derdi maddi kazanç. Mandalinaların heba olmasına gönlü el vermiyor. Ve sanıyorum ki dünyadaki tüm savaşların, hiç günahı olmayan masumları katledişine bir gönderme

olarak beklenmedik bir şekilde, hiç hak etmeden ölüyor, öldürülüyor. Mandalinalarının yanına gömülüyor. Film boyunca sergilediği tutum, durduğu konum ve temsil ettiği kitle düşünüldüğünde filmin anlatmak istediklerine en çok hizmet eden karakterlerden biri olarak nitelendirebiliriz.

Niko: Tiyatrocu. Kültürlü, kendini geliştirmiş, donanımlı bir genç. Ama tüm bu özellikler savaş karşıtı olmasına yetmiyor. Kendi milleti savaşırken omzunda hissettiği ağır sorumlulukla savaşa katılıyor.

Ahmed: Çeçen savaşçı. Kendini böyle tanımlıyor. Ailesi için -maddi getirisi yüksek olan- paralı askerlik yapıyor. Birey olmaktan uzak, kendini sadece içinde bulunduğu toplum, millet ya da yaptığı iş üzerinden tanımlayabilen biri. Film boyunca Ahmed kendine ait bir özellikten bahsederken dahi eylemlerini birinci çoğul şahıs ile çekimliyor. "Yaşlılara karşı saygılıyızdır", "Bu bizim için her şeyden önemlidir." gibi. Derinliği olmayan, ezberletilmiş cümleleri bize daha net gösteriyor ki Ahmed; kendini, tek başına, özgün bir fikirde konumlandırmaktan çok uzak bir tip.

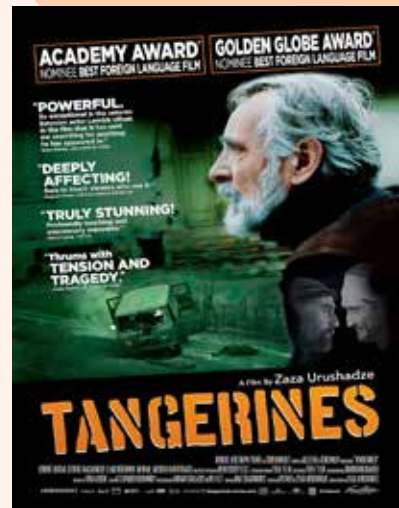
Şimdi gelelim bu film üzerine bir değerlendirme yapma isteğimin neden ve nasıl hasıl olduğuna. Aslında tek kelime dahi anlatmaya yetebilir belki: "Şiddetsizlik." Uzak geçmişte, yakın tarihimizde, 21. yüzyılda, bugümüzde, hâlâ tüm dünyada savaşın bir yöntem olarak benimsendiğine; özelde ise *şiddet*in problem çözmek için başvurulan bir davranış biçimi olduğuna sıklıkla şahit oluyoruz. Artık *dünya barışı* gibi ütöpik ibareleri bir kenara bırakarak arzuladığımız öncelikli şeyin, şiddeti bir tercih olarak gören ve benimseyenlerden ziyade masumların ölmediği, öldürülmediği bir dünya düzeni olduğunu biliyorum. Fillerin istediği kadar tepişebileceği ama çimenlerin zarar görmediği yerlerin hayalini kuruyorum. Biliyorum ki bu ancak üstün bir ferasetin hâkim olduğu düzende mümkün. İşte bu noktada böyle duru bir savaş karşıtlığına, böyle yerinde ve bilinçli bir barış yanlılığına, ayrıştırmayı değil birleştirmeyi seçen feraset sahibi üst insan Ivo'ya kayıtsız kalamazdım. Belki de çağımızın en büyük ihtiyaçlarından birinin birleşmek ve barışmak olduğunu düşünen biziz, ayrıştıran her türlü unsurun kapı dışarı edilmesi gerektiğini düşünen de biziz ama bunu Gürcü bir asker tarafından öldürülen oğlunun mezarını bırakıp Estonya'ya dönmeyi reddeden Ivo, oğlunun yanına gürcü bir asker olan Niko'yu defnederken gerçekleştiriyor.

Mandariinid 2013 Estonya-Gürcistan ortak yapımı, yönetmeni ise Zaza Urushadze. 87. Akademi Ödülleri'nde ve 72. Altın Küre Ödülleri'nde 'Yabancı Dilde En İyi Film' kategorisinde aday olarak gösterilmiş.

Ahmed: "Oğlunun yanına bir Gürcü mü gömüyorsun?"

Ivo: "Evet, fark eder mi?"

İşte bu birkaç cümlelik diyalog filmin tüm akışının sonuna konan müthiş tamamlayıcı bir nokta. Oğlunun mezarını bırakıp gidemeyen bir Ivo, mandalinalarını bırakıp gidemeyen bir Margus, tüm ailelerin, mutlulukların altüst olduğu bir savaş ortamı ve bu savaşın iki tarafı Niko, Ahmed. Birbirine düşman bu iki askerin Ivo'nun yanında tüm kimliklerinden, klişelerden, mahalle baskılarından sıyrılıp insan olduklarını hatırlayışları, Ivo'nun onlara insan olduklarını hatırlatışları. İsterim ki Marguslar, çocuklar, kadınlar, Nikolar yahut bir karıncaya dahi kıyamayan nice canlar; bir hiç uğruna geçmesinler bu dünyadan. Belki bu film vasıtası ile bizim de hatırlamamız ve hatırlatmamız gereken bazı gerçekler duruyordur yanı başımızda? Önce *insan olmanın* sonra tüm zorlu şartlara ve yaşanana, acılara rağmen *insan kalmanın* incelikleri gibi.

EL AYASINDA ŞEKİLLENEN LEZZET:

EKŞİLİ AYA SULUSU

ELİF NAZ BAYKUŞ

Her köşesinde ve hanesinde ayrı bir lezzet durağı olan Kahramanmaraş'ımızın nefis bir yemeğiyle karşınızdayız. Maraş mutfağının saray lezzetlerinden biri olan Ekşili Aya Sulusu; halk arasında Ekşili Yuvalama yahut Ekşili Sulu Köfte olarak da bilinmektedir. Bilinmeyen bir rivayete göre ise Ekşili Aya denilmesinin sebebi eya eti kullanılarak yapılmasındandır. Oysa başka bir rivayete kulak verdiğimizde ise eya eti kullanılmayıp kıyma el ayası ile yuvarlandığından Ekşili Aya

Sulusu olarak isimlendirilmektedir. İki rivayet de doğru olabilir. Yemekte kullanılan et, eya etinden çekilmelidir, yoksa tadı olmaz diye düşünülmüş olabilir. Kıyma el ayasında yuvarlandığı için de bu ekşisiyle ete farklı bir tat katan, sulu yemeğe bu ad konmuş olabilir. Her iki rivayeti de akılda tutmak gerekir. Şimdi hangi sebepten Ekşili Aya Sulusu denilmiş sorusunun cevabını sizlere bırakarak bu nefis yemeği nasıl servise hazır hale getirmeliyiz onu anlatayım.

500 gram az yağlı ve sinirlerinden arındırılmış köftelik kıymayı bir yoğurma kabında bir çay kaşığı karabiber, bir tatlı kaşığı tuz ve bir tatlı kaşığı pul biber ekleyerek iyice özleşene kadar yoğurun. Elinize yapışmayacak kıvama geldiğinde köftemiz dökülmeye hazır demektir. Daha sonra hafif unlu bir tabağa nohut büyüklüğünde köfteler hâlinde yuvarlayın. İki adet yemeklik kuru soğanı ince ince doğradıktan sonra tencereye

bir yemek kaşığı kadar zeytinyağı ve 100 gram civarında tereyağı ekleyin. Yağlarımız tencerede eriyedursun... Bir çorba kaşığı da biber salçasını koyduktan sonra soğanları yağ ile bir güzel soteleyin. Bu arada köftenin harcına eklediğimiz pul biber sizlerin damak tadına az gelir ise isteğe bağlı olarak bir tatlı kaşığı pul biber de ekleyebilirsiniz. Soğanlarımız artık çiğ hâlini kaybettikten sonra bir gün önceden ıslanmış yaklaşık 250 gram gelen nohutlarımızı da soğan ve yağ ile kavuşturabiliriz. Sağdan sola, soldan sağa sıkılmadan karıştırıp nohutları da soğanla birleştirdiğimize göre üzerini örtecek kadar sıcak kemik suyu ekleyip şimdi yemeğimizin tuzunu kontrol edebilirsiniz. Aman diyelim tuzu birden boca etmeyin sonuçta kaynadıkça tuzu azalacaktır, yemeği ocaktan indirene kadar tuz ayarını sizlerin kontrolüne bırakıyorum. Yaklaşık 15 dakika kaynadıktan sonra artık buram buram bir baharat ve salça kokusu mutfağı sarmış demektir. Bu leziz koku mutfağımıza teşrif ettiğine göre inci tanesi gibi yuvarladığımız köfteleri de tencereye ekleyelim ve hafifçe karıştıralım. Köfteleri ekledikten ilk beş dakika sonra yemeğimizin altını kısık ateşte bırakarak hazır olmasını bekleyelim. Köftelerimiz iyice piştikten sonra tuz ayarına bakıyoruz, tam kıvamında.

Düğün sofralarından, taziye evlerine kadar yer alan bu yemeğimiz biraz zahmetli olmakla birlikte erinmeden yapan her kişinin hakkıdır.

İşte şimdi sıra en önemli kısmı suluya ismini veren sumak ekşisinin sahneye çıkışına geliyor. Bir çorba kaşığı kuru sumak tozunu iki diş kıyılmış sarımsak ile yarım çay bardağı suda karıştırıyoruz ve tencereye ekliyoruz. Beş dakika daha tüm malzemeleri karıştırıp kaynamasını bekliyoruz.

Salçanın rengi sumağın reyhası derken bu görsel şölen tadılmaya hazır ve nazır servis edilmeyi bekliyor.

Ama önemli bir detayımız daha var; bu kadar karışan malzemelerimiz pişirilmekten yoruldu elbette. Zorlu bir yolculuktan nihayetinde, öyle her kıymaya her nohuta nasip olmaz Ekşili Aya Sulusu'na katılmak. Tüm lezzetiyle pişmiş yemeğimizin altını kapattıktan sonra yedi ile on dakika arasında dinlenmeye bırakalım. Şimdiden yemek için sabırsızlandığınızı hisseder gibiyim.

Ama azıcık daha sabır rica ediyorum sizlerden. Yemeğimiz güzelce dinlendikten sonra özenle servis edilir ve afiyetle yenilmek için şen masalarınızın baş köşesine kurulur. Ekşili Aya Sulusu'nun damak çatlatan lezzetinin yanına arzu ederseniz pirinç pilavı yahut dövme aşısı yapabilirsiniz. Eğer rahatlatıcı yaz günlerindeyseniz de haydari ya da cacık tercih etmenizi tavsiye ederim. Düğün sofralarından, taziye evlerine kadar yer alan bu yemeğimiz biraz zahmetli olmakla birlikte erinmeden yapan her kişinin hakkıdır. Özellikle il dışından gelen misafirlerinize yöresel yemek olarak 'ne yapsam?' derdine de çare bulunmuştur.

KULAKLARIN VE GÖNÜLLERİN PASI SİLİNDİ

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği Geleneksel Ağustos Fuarı 20 yılı aşkın bir sürenin ardından yeniden Karamanmaraş halkını selamlıyor. 9-31 Ağustos tarihleri arasında KAFUM'da düzenlenen fuarda her yaş grubuna göre eğlenceler ve alışveriş imkanı sunuldu. Bunların başında ise konserler yer aldı. Konserlerin açılışı 9 Ağustos'ta hemşehrimiz Kırac ile başlarken ilerleyen tarihlerde Bahadır Tatlıöz, Süleyman Güçlü ile devam etti. Tabii ki konserler bu kadarıyla da kalmadı. Dulkadiroğlu ve Gençlik Korosu ve Muhammed Ali Uçar, Mustafa Keser, Hatice Gökçeli, Zafer Bertizlioğlu, Aynur Özdemir, Retrobüs, 24 Ağustos'ta Yavuz Bingöl, Yılmaz Taner, Emre Fel, Salih Kırac sahne aldı. Son olarak Azerin ile müzik şöleni zirvede bırakıldı. 7'den 70'e çeşitli yaş grupları tarafından yoğun ilgi gören konserler çok sevildi.

ÇOCUK TİYATROSU'NDAN AÇIK HAVA SİNEMASI'NA EĞLENCELER

Bu fuar özellikle 'çocukların fuarı olacak' denildi ve öyle de oldu. Fuarda çocuklar için sayısız eğlence düzenlendi. 16.00 ile 00.30 saatleri arasında çocuklarla buluşan etkinlikler arasında olmazsa olmaz Lunapark ve sahne gösterileri yer aldı. Eğlenirken öğretmeyi de amaçlayan bir hedef doğrultusunda Deneyim Alanı için stantlar oluşturuldu. Fuar boyunca çocuklara özel hazırlanan tiyatrolar arasında; "Rafadan Tayfa", "Kaptan Pengu", 20 Ağustos'ta "Maysa ve Bulut", "Maceracı Yüzgeçler" ve son olarak çocukların sevilen kahramanı "Kral Şakir" sahnede yer aldı. Aileleriyle tiyatroya katılan çocuklar rengarenk ve bol kahkahalı yaz akşamları yaşadılar. Yanı sıra etkinlik kapsamında her gün 16.00 ile 22.00 saatleri arasında panayır çadırı, Survivor parkuru ve VR balon turu çocuklara ev sahipliği yaptı. Geleneksel Ağustos Fuar'ında Türk sinemasının birbirinden değerli sinema filmleri de katılımcılarla buluştu. Etkinlik kapsamında; "Tosun Paşa", "Sahibini Arayan Madalya", "Bizim İçin Şampiyon", "Süt Kardeşler" ve "Naim" filmleri sinema severler ile buluştu. Ayrıca özlenen, evlerin pazar eğlencesi Şahane Pazar uzun bir aranın ardından sevenleriyle buluştu.

GALGAMAÇ VE DEĞİRMENDERE ŞELELELERİNE YOLCULUK

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi vatandaşları şehrin doğal güzellikleriyle buluşturmaya devam ediyor. Kahramanmaraş Dağcılık ve Doğa Araştırma Kulübü iş birliğiyle düzenlenen etkinliğin yeni rotası Andırın ilçesinde yer alan Galgamaç Şelalesi oldu. Farklı yaş gruplarından 90 kişinin katılımıyla yapılan yürüyüşte doğaseverler 7 kilometrelik yol kat etti. Mavi ve yeşilin bulunduğu eşsiz güzellik katılımcıları kendine hayran bıraktı. Katılımcıların Galgamaç Şelalesi'nden sonraki adresleri yine Andırın ilçesinde yer alan Değirmendere Şelalesi oldu. 80 kişinin katıldığı bu doğa etkinliğinde vatandaşlar spor yaparken tabiatın içinde bitki örtüsünden su kaynaklarına sayısız mucizeyi keşfetti.

MOBİL KÜTÜPHANE MİNİKLERLE BULUŞUYOR

Büyükşehir Belediyesi'nin çocuklara yönelik örnek projesi Mobil Çocuk Kütüphanesi, yaz tatilinde de şehrin çeşitli noktalarında minik kitap kurtlarıyla bir araya geldi. Özellikle kırsal kesimlerdeki mahalleleri önceleyen Mobil Çocuk Kütüphanesi'nin yeni uğrak noktası; Onikişubat'ta Yedikuyular bölgesi ve Ilıca ile Pazarcık'ın Büyüknacar mahallesi oldu. Masal saati, yüz boyama, puzzle, satranç ve boyama gibi birbirinden eğlenceli ve öğretici etkinliklerin gerçekleştirildiği ziyaretlerde yüzlerce çocuğa çeşitli kitap ve dergiler hediye edildi.

HURMAN ÇAYI

Hurman Kalesi'ni görmeye gittiğinizde, sizi ayrı bir güzellik daha karşılayacaktır. Onda Binboğa Dağlarının renkleri, ayrıca Kesirlik ve Ördekli derelerinin tadı vardır. 50 km boyunca uzandığı, her köye, beldeye, tarlaya ve bahçeye bereket dağıtan; berraklığıyla, soğukluğuyla her göreni hayretler içinde bırakan Hurman Çayı, Afşin'de bulunmaktadır.

KAHRAMANMARAŞ'A GİDEN EN KISA YOL

www.kahramanmaraskulturturizm.com

ULUSLARARASI GELENEKSEL KAHRAMANMARAŞ AĞUSTOS FUARI

1984'ten beri...

EFSENE YENİDEN

Alışveriş Standları

Konserler

Çocuk Etkinlikleri

Spor Etkinlikleri

Yeme-içme Alanları

Lunapark

9-31
AĞUSTOS

KAFUM
FUAR
ALANI

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

FIRAT *Görgel*
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI